

Beszámoló
a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
2011. évi tevékenységéről



Összeállította:

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, overlapping loops and curves, representing the name Szilágyi Gábor.

Szilágyi Gábor
igazgató

Debrecen, 2012. március

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	4
2. Személyi állomány.....	5
3. Területi adatok.....	9
3.1. Védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek.....	9
3.1.2. Védelemre tervezett természeti területek.....	9
3.1.3. Védett természeti területek.....	9
3.1.3.1. Védetté nyilvánító határozattal létrejött védett természeti területek.....	9
3.1.3.2. <i>Ex lege</i> védett természeti területek: lápok, szikes tavak.....	10
3.1.4. Natura 2000 területek.....	10
3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek.....	10
3.1.5.1. Ramsari területek.....	10
3.1.5.2. MAB bioszféra-rezervátumok.....	10
3.1.5.3. Európa diplomás területek.....	11
3.1.5.4. Világörökségi helyszínek.....	11
3.1.5.5. Geopark.....	11
3.1.6. Megkülönböztetett védelemben részesülő területek.....	11
3.1.6.1. Erdőrezervátum.....	11
3.1.6.2. Nemzeti Ökológiai Hálózat.....	11
3.1.7. Magas Természeti Értékű Területek.....	11
3.2. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védelettségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)	11
3.3. Saját vagyonkezelésű területek.....	12
3.4. Terület nélküli értékek.....	12
3.4.1. Barlangok	12
3.4.2. Egyedi tájértékek.....	12
4. Kutatás és monitorozás. (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)	13
4.1. Kutatás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)	14
4.2. Monitorozás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)	14
4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként.....	14
4.4. Jelentési kötelezettség.....	15
5. Kezelési tevékenység.....	16
5.1. Kezelési és fenntartási tervek.....	16
5.1.1. Kezelési tervek. (meglévő, elmúlt évben készült)	16
5.1.2. Natura 2000 fenntartási tervek (meglévő, elmúlt évben készült)	17
5.1.3. Világörökség kezelési terv.....	17
5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés. (élőhelyek és terület egységek szerinti bontásban)	17
5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése) ...	17
5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)	17
5.5. Saját állatállomány.....	26
5.6. Vadászterületek.....	28
5.7. Halászati vízterek (saját kezelésben)	28
5.8. Saját kezelésű erdők.....	29
5.9. Egyéb természetvédelmi vagyonkezelési tevékenység.....	31

6. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei)	33
6.1. KEOP, KIOP projektek.....	33
6.2. ROP (ÉAOP) projektek.....	37
6.3. LIFE és LIFE+ projektek.....	37
6.4. Egyéb projektek.....	38
7. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység.....	39
7.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma.....	39
7.2. Szabálysértés.....	39
7.3. Természetvédelmi bírság.....	39
7.4. Büntető ügyek.....	40
7.5. Polgári perek.....	40
8. Természetvédelmi őrszolgálat.....	41
9. Költségvetés és vagyon.....	45
9.1. Kiadások. (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)	45
9.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb.)	45
9.3. Vagyon.....	46
9.3.1. Befektetett eszközök.....	46
9.3.2. Forgóeszközök.....	47
9.4. Épületek.....	47
9.5. Eszközök.....	47
10. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok.....	48
10.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra.....	48
10.1.2. Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok.....	48
10.1.3. Tanösvények.....	51
10.1.4. Egyéb bemutatóhelyek.....	51
10.1.5. Társadalmi kapcsolatok.....	52
10.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	54
10.2.1. Szakvezetéses túrák.....	54
10.2.2. Erdei iskolák.....	54
10.2.3. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	55
10.3. Kiadványok.....	56
10.4. Látogatóstatisztika.....	56
10.5. Tervezett fejlesztések (2012)	56
10.6. Együttműködési megállapodások.....	58
10.7. Fontosabb események.....	58
11. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel.....	59
12. Belföldi és külföldi együttműködés.....	61
13. Ellenőrzés.....	62
14. Fontosabb célkitűzések a 2012. évre.....	64
15. Mellékletek.....	65

1. Bevezetés

A 2011-es év a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság történetébe minden bizonnyal a "változások éve" jelzővel fog bevonulni, mind a személyi állomány, mind a szervezeti és működési struktúra tekintetében – még úgy is, hogy ezeknek a változásoknak egy része csak a 2012. év kezdetével válik kézzelfoghatóvá. Az elmúlt év kiemelt célkitűzései a következők voltak.

- Az Igazgatóság új szervezeti struktúrájának kialakítása, új Szervezeti és Működési Szabályzat előkészítése, és a kapcsolódó személyi kérdések megoldása.
- A 210 millió Ft-nyi költségvetési támogatás zárolása, majd elvonása mellett az Igazgatóság működőképességének biztosítása úgy, hogy az intézmény képes legyen minden jogszabályban meghatározott feladatát legalább alapszinten ellátni.
- A haszonbérleti szerződések szakmai felülvizsgálatának megkezdése, az esetlegesen szükségessé váló jogi lépések (szerződések felmondása) megtétele.
- Az Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területek adatbázisának szakmai felülvizsgálata, a Natura 2000 területekhez kötődő hatósági eljárások természetvédelmi kezelőként történő szakmai támogatása.
- A saját vagyonkezelésben lévő erdőterületeken a természetvédelmi célú erdőgazdálkodási tevékenység megerősítése, illegális fahasználat elleni fellépés a védett természeti és/vagy Natura 2000 területeken található erdőkben.
- A biotikai adatbázis folyamatos fejlesztése, bővítése adatokkal bővítése, a szabályozatlanságnak köszönhető adatkivárlás megszüntetése, az ornitológiai adatgyűjtésben az átállás megkezdése az országosan alkalmazott módszertanra.
- A turisztikai (ÉAOP) pályázatok sikeres lezárása, a különböző stádiumokban lévő élőhely- és fajmegőrzési célú KEOP projektek folytatása, újak beadása.
- Az Igazgatóság környezeti (természeti) nevelési és oktatási funkciójának megerősítése, a Hortobágyi Nemzeti Parkban található új turisztikai attrakciók (Halastavi Kisvasút, Pusztai Vadaspark, Csárdák Útja) próbaüzemi beindítása, tapasztalatszerzés a következő idegenforgalmi szezonra.
- Hazánk EU elnöksége alatt az Agrárminiszterek Informális Találkozásának sikeres lebonyolítása.

Természetesen mindeközben folyamatos volt a természetmegőrzési, vagyonkezelési, őrzési feladatok, illetve az ezeket kiszolgáló tevékenységek magas szintű ellátása, illetve a változásokhoz, új követelményekhez történő igazítása, sőt volt olyan tevékenységi kör is, ahol újabb erőforrások hozzárendelése nélkül (önkéntes többletmunkával és a feladatelosztás racionalizálásával) komoly minőségi és mennyiségi fejlesztést tudunk végrehajtani.

2. Személyi állomány

Az új vezetés 2010. szeptemberi hivatalba lépése óta a 125 fős személyi állományból 34 fő kormánytisztviselő, illetve munkavállaló távozott így vagy úgy az Igazgatóság személyi állományából. A 2011. februárjában végrehajtott, 6 főt érintő létszámleépítésre elsősorban a minőségi cserék megvalósítása érdekében került sor, heten nyugdíjba vonultak, vagy már eleve nyugdíjasok voltak, így alkalmazásukra a központi elvárásoknak megfelelően a továbbiakban nem volt lehetőség, míg más alkalmazottak elsősorban közös megegyezéssel távoztak az Igazgatóságról. Utóbbiak a legtöbb esetben nem tudtak azonosulni az új vezetés irányítási-ellenőrzési módszereivel, vagy nem tudtak megfelelni a magasabb szintre helyezett vezetői elvárásoknak, illetve egyes alkalmazottaknál összeférhetlenségre is fény derült. Helyükre többségükben fiatal, de már némi munkatapasztalattal is rendelkező munkavállalókat sikerült felvenni. A kezdeti tapasztalatok azt mutatják, hogy a jelentős arányú személyi változások hosszú távon pozitív hatással lesznek az Igazgatóság működési hatékonyságára.

Megerősítésre, humán erőforrás fejlesztésre szorult az Igazgatóság személyi állománya a jogi és a pénzügyi-számviteli szakterületek tekintetében, amit sikerült megvalósítanunk. Égető szükség mutatkozott egy olyan jogász alkalmazására, aki az Igazgatóság szolgáltatási, vállalkozási és megbízási szerződéseinek törvényességi ellenőrzését látja el, továbbá felügyeli a közbeszerzési eljárások jogszerűségét is.

Azonnali intézkedést igényelt a saját vagyongazdálkodási tevékenység irányítási, és végrehajtási feladataiért felelő szakszemélyzet megújítása. Ennek keretében 2011-ben új főerdészt alkalmaztunk, a Jászság–Közép-Tisza Tájegységben egy tapasztalt erdőmérnök megbízási szerződéses jogviszony keretében látta el az erdőgazdálkodás irányítási feladatait, de átszerveztük a végrehajtás, a konkrét erdőgazdálkodási tevékenység rendszerét is.

Az anyagi lehetőségeinkhez mérten megerősítettük, megújítottuk és „letisztítottuk” a Természetvédelmi Őrszolgálat szervezeti rendszerét és működését is. A profiltisztítás keretében megszüntettük a természetvédelmi örök konkrét vagyongazdálkodási (pl. erdőgazdálkodási tevékenység, saját állatállomány kezelése, ellátása, stb.) és idegenforgalmi tevékenységét annak érdekében, hogy nagyobb hangsúlyt tudjunk fektetni az Őrszolgálat ellenőrzési (ideértve a földhasználati előírások, illetve a haszonbérleti szerződések teljesülésének ellenőrzését is!), természetvédelmi őrzési, biotikai adatgyűjtési és monitorozási feladatainak hatékonyabb ellátására.

A 2011. évi statisztikai létszám 122 fő volt (+ 30 fő közmunkás), ebből teljes munkaidős: 118 fő. Záró munkajogi létszám: 126 fő (ebben nincs közmunkás, az plusz 33 fő) – ebből nő: 48 fő. A vezetők száma: 9 fő – ebből nő: 4 fő; 40 év felettek : 65 fő – ebből nő: 21 fő.

2.1. Az Igazgatóság vezetősége

A 2011. évben az igazgatóság vezetését az igazgató irányításával két igazgatóhelyettes (általános ~ és gazdasági ~), továbbá hat osztályvezető látta el. Az nagyobb, összetettebb felépítésű osztályokon belül csoportok kerültek kialakításra, kiemelt feladat- és felelősségi körrel bíró csoportvezetők irányítása alatt. Az igazgatóság szervezeti felépítését az I. melléklet szemlélteti.

2.2. Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

Az osztályt az általános igazgatóhelyettes vezeti, két helyettessel. Az osztályon belül területi leosztással csoportok kerültek kialakításra, ezek az ún. *természetvédelmi tájegységek*, melyek élén a *tájegység-vezető* áll.

A Hortobágy Természetvédelmi Tájegységben 2011-ben 7 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot. Ez ebben a formában szeptember 1-je óta mondható el, mert a Hortobágy és a

Nagykunság tájegységeket 2010. óta összevonva kezeltük, az akkor bekövetkezett, elsősorban személyi változások miatt. 2011. májusban egy kolléga átkerült a Vagyonkezelési Osztály kötelékébe, ennek oka az volt, hogy munkájának jelentős része vagyonkezelési természetű volt az utóbbi években, amely feladatok köre ráadásul időről-időre bővült, s ez már nem volt összeegyeztethető az őri munkakörrel. A létszámban szerepel a természetvédelmi tájegységvezető is, aki egyben az egyik őrszolgálatvezető-helyettes. Január közepétől december végéig két fő közmunkás dolgozott a tájegységben, a tájegységvezető közvetlen irányítása alatt.

A Nagykunság Természetvédelmi Tájegység 2011. szeptember 1-től 5 fő természetvédelmi őrral kezdte meg újra önálló működését, egy fő tájegység-vezetővel, egy fő területi-felügyelővel és három fő örkerület-vezetővel. Az év során 3 fő egyetemi hallgató töltötte nyári gyakorlatát a itt, közmunkás nem dolgozott a tájegységben.

A Bihari-sík Természetvédelmi Tájegységben az elmúlt évben 5 fő természetvédelmi őrt teljesített szolgálatot. Ebben a létszámban szerepel a természetvédelmi tájegység-vezető is. A korábbi tájegységvezető és az egyik örkerület-vezető május végén felmondott és július 15-én megszűnt a munkaviszonyuk, az megüresedett kerületekbe került örkerület-vezetők munkaviszonya augusztus 15-tel kezdődött. Január közepétől december végéig két fő közmunkás dolgozott a tájegységben.

A Hajdúság–Dél-Nyírség Tájegységben 5+1 fő természetvédelmi őrt teljesít szolgálatot. Ebből a létszámból egy fő őrszolgálatvezető-helyettes, a tájegységben a Debreceni Nagyerdőre kiterjedő „független” örkerülettel rendelkezik, de egyéb területeken (pl. Sámsoni-úti Bellegelő, Dombostanyai-legelő stb.) is tevékenykedik. Egy fő az év folyamán nyugállományba vonult, örkerületét szeptembertől egy korábban a Nagykunság Tájegységben dolgozó örkerület-vezető vette át. A tájegység az elmúlt esztendő során folyamatosan foglalkoztatott három közmunkást.

A Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegységben személyi változás nem történt 2011-ben. A tájegységben 4 fő természetvédelmi őrt teljesített szolgálatot az év során, munkájukat 2 fő közmunkás segítette. A Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegységben az erdészeti ügyek kezelését továbbra is egy külső szakértő végezte szerződéses megbízással.

A Nyírség–Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységben 2011-ben 8 fő természetvédelmi őrt teljesített szolgálatot. A tájegység személyi állományával szoros együttműködésben dolgozott a Vagyonkezelési Osztály MTÉT koordinátora, ezen felül a tájegységben 7 közmunkás dolgozott.

2.3. Természetmegőrzési Osztály

Az osztály személyi állománya 2011-ben az osztályvezetővel együtt 13 főből állt. Az év során két fő került újként az osztályra – két távozó kolléga helyére. Egy fő az év folyamán a szervezeti egységek feladatköreinek tisztázása okán átkerült a Beruházási és Üzemeltetési Osztályra. A személyi feltételek terén hamarosan fejlesztést javasolt végrehajtani az osztályon, különös tekintettel a hatósági eljárásokban való részvétel, illetve az adatgyűjtés és -kezelés területén megnövekedett feladattömegre, egyes új feladatok (madár-monitorozás, vonuláskutató állomás) munkaerő igényére, továbbá arra, hogy az osztályvezető 2012. január 1-től más beosztásban (szakmai igazgatóhelyettes) folytatja munkáját az igazgatóságon.

2.4. Természetvédelmi Fejlesztési Osztály

Az osztályon 2011-ben 6 fő felsőfokú végzettségű munkatárs dolgozott (osztályvezetővel együtt), ebből 4 fő kormánytisztviselő, 2 fő munkaszerződéssel állt alkalmazásban. Az év során több személycsere is történt az osztályon, ez a feladatok leosztásának ismételt átszervezését tette szükségessé. Közmunka program keretében alkalmaztunk egy főt, akit később állományba vettük, egy kolléga pedig a vagyonkezelési osztályon dolgozott közmunka program keretében, és a harmadik negyedévben került át a TFO-ra pályázati koordinátori feladatkörbe.

2.5. Vagyonkezelési Osztály

Az osztály személyi állománya a közelmúltban és a közeljövőben is jelentkező feladat növekedés miatt 2011-ben három fővel gyarapodott, így a munkatársak létszáma 20 főre emelkedett. A csoportok dolgozói létszáma az alábbiak szerint alakult: birtokügyi csoport – 4 fő, mezőgazdasági csoport – 9 fő, erdőgazdálkodási csoport – 4 fő, vadgazdálkodási és halászati csoport – 2 fő. A Hortobágy-Nagykunsági gazdálkodási egységben jelentkező feladatok ellátását közmunka program keretében 3 fő, a Közép-Tisza–Jászság tájegység erdőgazdálkodási feladatait 1 fő közmunkás segítette.

2.6. Idegenforgalmi és Oktatási Osztály

2011-ben ez az osztály a legnagyobb létszámú szervezeti egysége volt az Igazgatóságnak. Az új létesítmények átadása, működésük beindítása megkívánta a munkakörök átszervezését és csoportok kialakítását. A csoportok vezetésével olyan személyeket bízunk meg, akik feladata a munkaszervezés, önálló feladat végrehajtás, ellenőrzés. Az osztályon dolgozók száma 2011-ben: 3 fő kormánytisztviselő, 28 fő Munka Törvénykönyve alapján foglalkoztatott munkavállaló (ebből 1 fő részmunkaidőben), 13 fő közmunkás, 2 fő megbízással, és további 1 fő DE TE Turisztikai Egyesület delegált (részmunkaidőben), akik az alábbi megbontásban végezték napi munkájukat.

- Vadspark: 1 szakmai vezető, állatgondozó-szakvezető (közülük 1 főállatgondozó), 2 sofőr, 2 éjjeliőr (2011. októbertől), közmunkaprogram keretében további 2 fő (kisegítő és takarító). A pentezugi őstulok- és vadlórezervátum működtetéséhez további 1 fő állatgondozó és 1 fő telepőr
- Erdei iskola: 1 erdei iskola vezető, 1 takarító és konyhai kisegítő, a közmunkaprogramban további 2 fő (takarító és éjszakai recepciós), továbbá a csoporthoz tartozik még 2 fő takarító a Látogatóközpontban (1 fő 6 órás, 1 fő 8 órás részmunkaidőben); Az erdei iskola vezetője irányította a vadsparkban, és a kisvasútnál takarító közmunkásokat is.
- Halastavi-kisvasút: 1 szakvezető-pénztáros, 1 mozdonyvezető és 1 kocsikísérő (ők ketten kapcsolt munkakörben hivatásos vadászati tevékenységet is elláttak télen). A közmunkaprogramban 2 fő tartozott még ide, akik a terület karbantartását, kaszálást, cserjeirtást végeztek és 1 fő takarítóként volt foglalkoztatva.
- Néprajzi gyűjtemények és Kézművesudvar: 1 idegenforgalmi referens-kézművesudvar vezető, 4 fő kiállításokban tárlatvezető, 1 főállású kézműves. Közmunkaprogramban további 4 kézműves, és 1 tárlatvezető.
- Tourinform: 1 irodavezető, 3 idegenforgalmi ügyintéző, 1 kertész (Látogatóközpont), 1 gondnok (Kemény-kastély); 1 szezonális munkatárs. További 1 idénymunkás (DE TE Turisztikai Egyesület alkalmazásában) és 2 fő megbízással (Górési tanösvény és Meggyes csárdakiállítás gondnoka, ill. Látogatóközpont gondnoka).
- Oktatás: 1 fő környezeti nevelő (2011. szeptemberétől).

2.7. Jogi és Ügykezelési Osztály

Az osztály feladatkörét (jogi képviselő, szabálysértési ügyek, az igazgatóság ügyiratforgalmához kapcsolódó tevékenység, portaszolgálat, telefonközpont) a 2011. évben 6 fővel látta el – közülük két fő közmunka program keretében, és egy fő vállalkozói szerződéssel foglalkoztatva. Az igazgatóság jogi képviselőjét részben megbízott ügyvéd (1 fő) közreműködésével látja el.

2.8. Pénzügyi és Számviteli, Humánpolitikai Osztály

A 2011. évben az osztály rendkívül szerteágazó feladatait (pénzkezelés, számlák feldolgozása, bevételek beszedése, vezetői döntéseket megalapozó adatszolgáltatások, egyéb adatszolgáltatás elkészítése, pályázatok pénzügyi feladatainak lebonyolítása, bérszámfejtés, könyvvezetés, költségvetés és beszámoló készítés, személy- és munkaügyi feladatok) 10 fővel láttuk el, részben és időszakosan közmunkás foglalkoztatásával.

2.9. Beruházási és Üzemeltetési Osztály

Az osztály a 2011. év második negyedétől folyamatosan bővülő létszám mellett kezdte meg önálló egységként végzett munkáját. (Korábban a PSzHO-val összevontan, közös vezetés alatt működött.) Az osztályvezető mellett a műszaki-üzemeltetési feladatokat (gépjármű ügyintézés, anyagbeszerzés, informatikai kiszolgálás, szállítás, karbantartás, nyilvántartások és adatközlések, őrzési feladatok) hat fő látja el.

3. Területi adatok

3.1. Védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek

3.1.2. Védelemre tervezett természeti területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
	védelemre tervezett (bővítendő) terület	
	száma (db)	kiterjedése (hektár)
nemzeti park	1	24 704
tájvédelmi körzet	5	10 873
természetvédelmi terület	5	170

A 2010-es évben kezdődött, és 2011-ben folytatódott a **Hortobágyi Nemzeti Park** bővítésének előkészítése (a kezelési terv írásával párhuzamosan). Minimális célkitűzés *az összes igazgatósági vagyonkezelésű terület* védetté nyilvánítása, viszont ezen területek mozaikos illetve szétszórt elhelyezkedése, valamint szakmai irányelvek indokoltá teszik *nem saját vagyonkezelésű területek* védetté nyilvánítását is, ennek arányát minimalizálni törekszünk.

A többi védelemre tervezett terület státusában a 2011. évben változás nem történt, sajnálatos módon erre a feladatra már nem jutott idő és energia, mentségünkre szóljon, hogy ezen területek mindegyike Natura 2000 területté vált, vagyis a rajtuk élő életközösségek védelme – legalább részlegesen – biztosított, hiszen az országos jelentőségű és az európai közösségi jelentőségű védett területekre meghatározott természetvédelmi célkitűzések, valamint ezen célok eléréséhez használt eszközrendszer nagy mértékű egyezést mutat.

3.1.3. Védett természeti területek

3.1.3.1. Védetté nyilvánító határozattal létrejött védett természeti területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár				
	védett területegység		ebből fokozottan védett (hektár)	változás a tárgyévben (hektár)
	száma (db)	kiterjedése (hektár)		
nemzeti park	1	79 381	1207	-0,9
tájvédelmi körzet	4	55 552	4 172	0
természetvédelmi terület	20	7 631	60	+1,4

Az elmúlt évben megvalósult a Cégénydányádi-park TT bővítése [126/2011. (XII. 21.) VM rendelet a Cégénydányádi-park természetvédelmi terület bővítéséről és a Hortobágyi Nemzeti Park határainak módosításáról], ugyanezen jogszabály rendelkezik a nemzeti park területének kis mértékű csökkenéséről – a Nagyhegyes-Elepen lévő lakóingatlanok védettsége szűnt meg, sok éve fennálló konfliktus forrását számolva fel ezáltal.

Itt jegyzendő meg, hogy az év folyamán szakmai javaslatot tettünk a nemzeti park határainak – a fenti jogszabállyal megvalósuló – további racionalizálására (2 249 hektár kivonás és 243 hektár bővülés, mindösszesen 2 006 hektár csökkenés), de a minisztérium illetékes főosztálya nem támogatta javaslatunkat, melynek fő indítéka további konfliktusforrások felszámolása lett volna, természetvédelmi-ökológiai érdek sérelme nélkül.

3.1.3.2. Ex lege védett természeti területek: lápok, szikes tavak

védett terület egység	"régi felmérés" (1998-2000) alapján		"új felmérés" (2011) alapján	
	száma (db)	kiterjedése (hektár)	száma (db)	kiterjedése (hektár)
ex lege védett láp	201	6 492	*	10 645**
ex lege védett szikes tó	94	5 300	*	4 652**

* A felmérés a korábbival ellentétben nem terület egység, hanem földrészlet/alrészlet alapon történt, a terület egységek pontos számát a határozattal történő (→hatóság) megállapítás után lehet megadni. Előzetes becslések szerint a lápok száma mintegy 100 terület egységgel emelkedni fog, a szikes tavaké közel azonos marad, vagy kis emelkedést mutat.

** A szikes tavak összkiterjedésének csökkenése abból adódik, hogy a korábbi felmérések és kigyűjtések – az akkori szakmai iránymutatás szerint – tartalmazták a szikes tavakat bennfoglaló földrészlet teljes területét ("pufferzóna"), most a területek alrészlet szinten kerültek lehatárolásra. A lápok esetében látható jelentős emelkedést az előző felmérés óta előkerült lápok nagy száma okozza. Mindkét esetben a hatósági aktus (határozattal történő megállapítás) folyamatának befejezése után lesz lehetséges pontos kiterjedést számítani, a fenti adatok a láppal és szikes tóval érintett összes alrészlet összkiterjedését mutatja.

A 2011. évben elvégeztük az igazgatóság teljes működési területén *ex lege védett* területek felülvizsgálatát, mely tevékenység a korábban elkészített, és közzétett szikes tó és láp kataszter teljes szakmai és adminisztratív felülvizsgálatát jelentette: a nyilvántartott területeket helyszíneltek, a határokat pontosítottuk; indokolt esetben területeket töröltünk a listáról, de jó néhány új terület újként került felvételre; a területek digitális térképeit földrészlet- és alrészlet-határhoz (KÜVET) igazítottuk, ahol szükséges volt, alrészleten belül töréspontokkal határoltuk le; a területekre vonatkozó adatokat geo-adatbázisba rendeztük; előállítottuk és továbbítottuk a szakmai felettes szervnek (VM, Természetmegőrzési Főosztály) a helyrajzi szám listát, ez lett az alapja a 2012. év elején megjelent miniszteri tájékoztató jegyzéknek.

3.1.4. Natura 2000 területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár				
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)	tárgyévi változás	
			száma (db)	kiterjedése (hektár)
NATURA 2000 KMT*	6	294 159	–	–
NATURA 2000 KTT*	124	269 269	–	57

*: a NATURA 2000 területek két típusa átfed, összkiterjedésük 366 981 hektár

A tárgyévi 57 hektár bővülés a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Területnél valósult meg.

3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek

3.1.5.1. Ramsari területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	2	54 347

3.1.5.2. MAB bioszféra-rezervátumok

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	1	54 500

3.1.5.3. Európa diplomás területek

Az Igazgatóság működési területén európa diplomás terület nem található.

3.1.5.4. Világörökségi helyszínek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár	
védett terület egység (ún. világörökségi helyszín)	kiterjedése (hektár)
"Hortobágyi Nemzeti Park – a Pusztá"	79 381*

* A világörökségi terület másik területtípusa, a világörökségi helyszín körül kötelezően kijelölendő ún. világörökségi védőövezet határai jelenleg pontosítás alatt állnak, kiterjedése várhatóan 200 000 hektár körüli lesz.

3.1.5.5. Geoparkok

Az Igazgatóság működési területén geopark nem található.

3.1.6. Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.1.6.1. Erdő-rezervátum

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár				
védett terület egység	kihirdetett		tervezett	
	száma (db)	kiterjedése (hektár)	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	6	502	1	284

A "tervezett" kategóriába a Fényi-erdőrezervátum tartozik, melynek esetében a védetté nyilvánítás veszteglése függesztette fel az erdő-rezervátum kihirdetését.

3.1.6.2. Nemzeti Ökológiai Hálózat

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
magterület	352	281 390
ökológiai folyosó	694	164 013
pufferterület	63	281 879
Összesen:	1109	727 282

3.1.7. Magas Természeti Értékű Területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár	
védett terület egység neve	kiterjedése (hektár)
Hortobágy	74300
Bihari-sík	47790
Szatmár-Bereg	112207

3.2. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2011-ben jogszabályban előírt kisajátítási kötelezettség végrehajtása, illetve védett területek elővásárlási jogának gyakorlása útján összesen 18,9 ha termőföldet vett a Magyar Állam tulajdonába.

3.3. Saját vagyonkezelésű területek

A 2011. év végére vagyonkezelőként ill. tulajdonosi jogok gyakorlójaként az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő földterület nagysága 100 259 hektár.

3.4. Terület nélküli értékek

Objektum	Regisztrált összesen (db)	Ebből a tárgyévben regisztrált (db)
Természeti emlék	0	0
Forrás	0	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	860	0
Földvár	45	0

Az elmúlt évben az igazgatóság tevékenységének eredményeként (felkutatás, felmérés, adatközlés) Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerében tájképi elemként megőrzendő kunhalmok kerültek be a MePAR-ba, az igazgatóság működési területén összesen 582 darab, 2011-től az ellenőrzések kiterjednek a kunhalmokra is.

3.4.1. Barlangok

Az Igazgatóság működési területén jelenlegi ismereteink szerint barlang nem található.

3.4.2. Egyedi tájértékek

Az egyedi tájértékek felmérése több hullámban zajlott, legutóbbi szakasza 2010-ben zárult. Az igazgatóság működési területe 382 település külterületét foglalja magába, ebből eddig 79 külterület felmérése készült el.

Debrecen	169	Nagyszekeres	23	Földes	
Nyíregyháza	86	Nemesborzova	27		
Beregdaróc	39	Olcsvaapáti	22	25	
Beregsurány	38	Panyola	20	Győröcske	4
Botpalád	25	Rozsály	22	Hunyadfalva	2
Cégénydányád	27	Sonkád	29	Kokad	
Csaholc	26	Szamosásályi	29		
Csaroda	17	Szamosújlak	18	58	
Darnó	18	Szatmárcseke	34	Kuncsorba	
Fülesd	20	Tákos	11		
Garbolc	10	Tiszaadony	14	12	
Gelénes	17	Tiszabecs	27	Örményes	
Gulács	38	Tiszacsécse	34		
Gyügye	19	Tiszakerecseny	7	11	
Hermánszeg	28	Tiszakóród	16	Piricse	
Hetefejércse	17	Tiszaszalka	13		
Jánd	39	Tiszavid	9	29	
Kisar	19	Tisztaberek	24	Sáp	
Kishódos	5	Tivadar	14		
Kisnamény	40	Túristvándi	26	32	
Kispalád	25	Túrlicse	15	Tépe	
Kölcse	19	Uszka	11		
Kömörő	38	Vámosatya	39	25	
Lónya	16	Vámosoroszi	32	Tetétlen	
Magosliget	13	Zajta	32		
Mánd	27	Zsarolyán	20	11	
Márokpapi	29	Álmosd	138	Tiszacsege	
Mátyus	8	Bedő	48		
Méhtelek	17	Berekfürdő	9	105	
Milota	21	Bihardancsháza	7	Újiráz	
Nagyar	14	Bocskai kert	11		
Nagyhódos	15	Csataszög	4	12	

Vekerd
Záhony

7
15

Bihartorda

13

Összesen: 79 település, 2085 egyedi tájérték

4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)

Előjáróban megállapítható, hogy a korábbi évekhez képest jelentősen visszaesett, de a 2010-es évhez képest is csökkent az általános kutatási aktivitás, holott a természetvédelmi kezelés színvonalának fejlesztéséhez szükség lenne mind a problémafeltáró és -megoldó, mind pedig a felmérő-nyomonkövető jellegű kutatási tevékenység fejlesztésére.

Szerencsére a fenti megállapítással ellentétes irányú folyamat is elindult, ha csak egy kiemelt csoportra vonatkozóan is: az igazgatóság kizárólag saját erőforrásaira (!) alapozva elindította a "Hortobágyi Madár Monitorozás" nevű tevékenységet, melynek fő célja az európai közösség irányába történő adatszolgáltatás (Natura 2000, Madárvédelmi Irányelv) megalapozása rendszeres, összehangolt adatgyűjtéssel. Az idei év tapasztalatai alapján a 2012. évtől az adatgyűjtést – némileg módosítva – kiterjesztjük az Igazgatóság működési területén lévő többi különleges madárvédelmi területre (Natura 2000, SPA) A monitorozás 2011. évi tevékenységének rövid összefoglalását az alábbi összefoglalás tartalmazza.

A Hortobágyi Nemzeti Park, mint Közép-Európa egyik legfontosabb madár fészkelő- és vonulóhelye, korábban nem rendelkezett megfelelő madártani monitoringgal. 2010-ben kísérleti jelleggel integrált madártani monitoringot indítottunk be, melynek tartalmi elemei alább olvashatók. Az előre meghatározott 90 prioritás és/vagy indikátorfaj monitorozására a kb. 170.000 hektárban meghatározott területen végezzük, mely alappillérei:

a) **MMM** típusú felmérés (elsősorban gyakori fajok felmérésére):

A kijelölt 22 madártani régió területén rétegzett szemirandom adatfelvételezés MMM protokoll alapján (pontszámlálásos módszer), 2,5×2,5 km-es UTM kvadrátokban. A felvételezés egy téli és két költési periódusban történik, ami kiegészül két éjszakai felméréssel.

b) **Fajspecifikus RTM** típusú felmérés:

RTM: a módszer leírásában meghatározott, és a célterületen előforduló fajokra, UTM alapon felvételezve.

c) **VVM felmérés** (vonuló vízimadarak állományfelmérésére):

14 pusztai és halastavi mintaterületen havi rendszerességű számlálás.

d) **Speciális monitoringok**

da) **kis kárókatona szinkron**: őszi gyülekezők felmérése;

db) **SAS szinkron**: telető ragadozómadarak felmérése;

dc) **kék vércse szinkron**: őszi gyülekezők felmérése;

dd) **daru szinkron**: őszi gyülekezők felmérése;

de) **túzok szinkron**: állományfelmérés.

e) **Egyedi adatgyűjtés**

A meghatározott fajok esetében minden észlelési adat bekerül az adatbázisba.

A monitoring tervezet hét nemzeti parkos felmérő és önkéntesek munkájára alapoz. A nemzeti parki dolgozók közül hat terepen dolgozó, egyéb munkakörben dolgozó munkatárs, míg legalább egy főállású monitoring-koordinátor.

A monitoring-koordinátor nagy szerepet vállal a terepi felvételezésekben, szervezi és koordinálja a monitoring munkát, szervezi a szükséges képzéseket, az adatokat adatbázisba rendezi és feldolgozza. A koordinátori tevékenység minimálisan 168 napot tesz ki egy évben, ezért egyéb madártani tevékenységeket is végezhet (pl. más tájegységek madártani monitoringjának koordinálása, madárvédelmi munkák tervezése és koordinálása, pályázatokban való részvétel, egységes madárvédelmi koncepció képviselése tárgyalásokon).

A felmérésekben összesen 34 fő vett részt, melyből 17 HNPI munkatárs, 17 fő pedig önkéntes. A biotikai adatbázisba eddig 10.122 biotikai adat került be a monitoring kapcsán 2011-ben, azonban az adatbázis még bővülni fog a gólya felmérés adataival, valamint az egyedi adatgyűjtésekkel.

A „Daruvonulás Hortobágyon: a Hortobágy-halastavi kisvasút továbbfejlesztése és új ökoturisztikai attrakciók létrehozása" című turisztikai pályázat keretében valósult meg a Hortobágyi Vonuláskutató Állomás, melynek tevékenysége – az ökoturisztikai funkció mellett – kutatásként is értékelhető, a múlt évben 1958 rekord (gyűrűzési adat) keletkezett itt

4.1. Kutatás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)

- Égetés hatása a növényzetre és a talajfelszíni ízeltlábúakra a Kecskeri-pusztai Természetvédelmi Területen.
- Országosan koordinált madártani felmérések részfeladatainak végzése (rétság, daru, kék vércse, tűzok, erdei fülesbagoly szinkron számlálások)

4.2. Monitorozás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)

- 9 növényfaj (*Bulbocodium versicolor*, *Cirsium brachycephalum*, *Dryopteris cristata*, *Eriophorum vaginatum*, *Iris aphylla* subsp. *hungarica*, *Lindernia procumbens*, *Pulsatilla grandis*, *Rumex pseudonatronatus*, *Trollius europaeus*) populációméretének meghatározása összesen 21 helyszínen.
- 3 növénytársulás (*Acorelletum pannonicum*, *Camphorosmetum annuae*, *Pholiuro-Plantaginetum*, *Pulsatilla hungaricae-Festucetum rupicola*) cönológia felvételezése 3 helyszínen.
- A vizsgálat során 6, a korábbi években is felmért élőhelyen valósult meg az ürge (*Spermophilus citellus*) állományának felvételezése.

A 2011. évi kutatási és monitorozási tevékenységről szóló részletes jelentés most készül.

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

a) Biotika modul

<u>Altéma</u>	<u>Rekordok száma</u>
Futóbogarak gyűjtése 2000-2010 a HNPI működési területén	12016
HNPI őrszolgálat botanikai adatok 2008	1577
HNPI őrszolgálat botanikai adatok 2009	1943
HNPI őrszolgálat zoológiai adatok 2008	11455
HNPI őrszolgálat zoológiai adatok 2009	14336
Demeter László botanikai adatok 2001-2007	741
Lukács Balázs botanikai adatok 2006-2008	274
HNPI őrszolgálat botanikai adatok 2010	2033
HNPI őrszolgálat zoológiai adatok 2010	17078
Bereg-LIFE pókfajok előfordulása	2216
Rákóczi-falva-LIFE pókfajok előfordulása	1405
Haris felmérések, SzBTK, 1997-2010 között	830
Rákóczi-falva-LIFE poloska fajelőfordulás	461
Rákóczi-falva-LIFE szárazföldi csiga fajelőfordulás	300
Rákóczi-falva-LIFE gerinctelenek fajelőfordulása	1020
Rákóczi-falva-LIFE kételtű hullófajelőfordulás	369

Betöltésre előkészített/előkészítés alatt álló adatok: összesen: kb. 56 000 rekord

b) Ingatlan modul

- Betöltött földkönyvi rekordok száma: 34663
- Betöltésre előkészített adatok: ismeretlen

c) Vagyon modul

ca) Szerződések

- Élő szerződések száma: 879 db
- Szerződések előkészület alatt: 8 db

cb) Háziállatok

- Háziállatok száma: 2590 db
- Betöltött haszonbérbe kiadott állat: 820 db
- Betöltésre előkészítve haszonbérbe kiadott állat: 60 db

cc) Épületek

- Betöltött épületek száma: 145 db
- Betöltésre előkészített adatok: ismeretlen

d) Védett érték modul

- da) A HNP Igazgatóság működési területe vonatkozóan, a NP, TK, TT esetében a betöltött adatok naprakészek és teljeseek
- db) Natura 2000: csak geometriai adat van betöltve.
- dc) ex lege védett területek esetében csak geometriai adat van betöltve.
- dd) Egyedi tájérték
 - Betöltött: 2085 db
 - Betöltésre előkészített adatok: nincs

e) Erdészeti modul: nincs betöltött leíró adat, csak geometriai adat van.

f) Vezetői döntés-előkészítés: nincs betöltött adat.

g) Területhasználat eseménynapló (kezelés) modulok: nincs betöltött adat.

4.4. Jelentési kötelezettség

Az Igazgatóságnak több témakörben és több szervezet felé érinti jelentési kötelezettség. A szakmai felügyeletet ellátó szerv (Államtitkárság) számára évente elkészített összegző jelentésen túlmenően minden rendkívüli eseményről azonnali jelentéstételre kerül sor. A nagyobb horderejű, illetve időben elhúzódó témákban pedig rendszeres és folyamatos az ezirányú tevékenység. Az éves pénzügyi és közbeszerzési jelentéseken túl, 13 témakörre kiterjedő részletes jelentést készítünk minden évben a KSH-nak.

A nemzetközi szerződésekből, kötelezettségekből adódóan több témakörben is fennáll a jelentési kötelezettség. Kötelező feladat a Natura 2000 jelölő fajok és élőhelyek és Ramsari területek állapotának, állományainak nyomon követése, illetve az ebből adódó a kötelező adatszolgáltatás.

Szintén rendszeres tájékoztatást, beszámolást keletkeztetnek a pályázati kötelezettségek, így a KEOP és (lezárt) KIOP pályázatok, a folyó LIFE+ pályázatok, az After-LIFE monitorozás.

A területi szervek közül a megyei Önkormányzatok és a Kormányhivatalok felé kerül sor tájékoztatásra.

5. Kezelési tevékenység

5.1. Kezelési és fenntartási tervek

5.1.1. Kezelési tervek. (meglévő, elmúlt évben készült)

Elkészült / elkészítendő természetvédelmi kezelési terv	Készültség foka/Elkészítés határideje
Tiszakürti Arborétum TT, Tiszaigari Arborétum TT, Cégénydányádi-park TT, Kaszonyi-hegy TT	Jogszábai formában kihirdetve.
Bihari legelő TT, Bihari-sík TK, Bihari-sík TK bővítése	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van. Határidő a bővítés kivételével: 2012. december 31.
Bátorligeti legelő TT, Bátorligeti legelő TT bővítése, Bátorligeti ősláp TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Hajdúsági TK, Hajdúsági TK bővítése, Hajdúbagosi Földkútja Rezervátum TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Baktalórántházi erdő TT, Fényi-erdő TT, Fényi-erdő TT bővítése, Debreceni Nagyerdő TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Közép-Tiszai TK Közép-Tiszai TK bővítése	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van. Határidő a bővítés kivételével: 2012. december 31.
Szatmár-Beregi TK Szatmár-Beregi TK bővítése	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Tiszadobi ártér TT, Tiszatelek - Tiszaberceli ártér TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Kecskeri-pusztá TT Zádor-híd környéke TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van. Határidő: 2012. december 31.
Jászdózsai Pap-erdő TT, Borsóhalmi-legelő TT, Alsó Zagyva-hullámtér TT, Zagyva menti TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Hortobágyi NP Hortobágyi NP bővítése	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Tiszadorogmai Göbe-erdő TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Abádszalóki Úrbéri legelő TT Nagy-fertő és szártalan csüdfű TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.
Vajai-tó TT, Kállósejéni Mohos-tó TT, Hencidai Csere-erdő TT	A 16/2012 VM utasítás szerinti elkészítése folyamatban van.

5.1.2. Natura 2000 fenntartási tervek (meglévő, elmúlt évben készült)

Két Natura 2000 terület fenntartási terve pályázatokhoz ("Túzok LIFE") kapcsolódóan már 2010-ben elkészült, ezek a következők: Hortobágy Madárvédelmi Terület és Bihar Madárvédelmi Terület, de ezek felülvizsgálatát, aktualizálását tervezzük 2012-ben. A Jászság Madárvédelmi Terület kezelési terve egy folyamatban lévő LIFE+ pályázat ("Parlagi sas ~") keretében most készül.

A Natura 2000 természetmegőrzési területek fenntartási terveinek megírása még nem kezdődött el, 2012-ben 87 ilyen terv megírására adunk be pályázatot.

5.1.3. Világörökség kezelési terv

A "Hortobágyi Nemzeti Park –a Pusztá" világörökségi terület kezelési tervének írását 2011-ben elkezdtük, a jogszabályban meghatározott határidőre (2012. vége) el fog készülni.

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és terület egységek szerinti bontásban),

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa), valamint

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban)

Az élőhely-fenntartási, élőhely-rehabilitációs és a fajmegőrzési tevékenységeket nem célszerű szétválasztani, hiszen egymást kiegészítő, egymásra épülő tevékenységekről van szó, ezért az alábbi felsorolásban mindhárom tevékenységi kör elemei szerepelnek a természetvédelmi tájegységek szerinti bontásban, az összefüggések láthatósága érdekében. Ugyanígy, tájegység bontásban adjuk meg az élőhelyekre, fajokra megállapított összgezéseket, tendenciákat, értékelést.

Hortobágy Természetvédelmi Tájegység és Nagykunság Természetvédelmi Tájegység (2011. közepéig a két tájegységet összevontan kezeltük)

a) A tájegységben megvalósult kezelési, rehabilitációs, fajmegőrzési tevékenységek

- Januártól március közepéig a tűzok telelőhelyeket, március közepétől május végéig a tűzok dürgő-, illetve költőhelyeket, május elejétől július elejéig a tűzok potenciális költőhelyeit, szeptembertől decemberig a potenciális és tradicionális tűzok telelőhelyeket folyamatosan mértük fel a természetvédelmi tájegység területén.
- Egész évben folyamatos volt a halastói KEOP-pályázat (Öreg-tavak) kivitelezése, elkészült a VII-es és VIII-as tavak rehabilitációja, megkezdődött az I-es és II-es tavak felújítása.
- Megtörtént a rizsgát és csatorna megszüntetést magába foglaló KEOP-pályázat kivitelezése, mely elsősorban az észak-hortobágyi területeket foglalta magába: Bagota, Cigány-hát, Kecskés, Cserepes, Rosszfalasi-tábla, Darassa, Kisszeg, Hort, Daru-Karinkó, illetve kisebb részben a Hortobágy középső, illetve déli területein is volt munkavégzés: Szettyénes, Ökörföld, Borzas.
- A Hortobágy Természetvédelmi Egyesülettel közös tevékenységben folytatódott a szikes tavak rekonstrukcióját célul kitűző LIFE+ pályázat megvalósítása a Nagyszíken (a nem védett Kerek-fenek nevű területen) és a Magdolna-pusztában.
- A Kis-Jusztus-lapos területének egy részét leszárítottuk, ebben marhák és lovak legeltek, megnyitva a gyékényes-nádas növényzetet.
- Halastó fészkelő szigeteinek kaszálása egész nyáron folyt.
- A kék vércse védelem részeként megtörtént a mesterséges fészektelepek költőládáinak felújítása.
- 4 db kerecsen fészektálcát helyeztünk ki az E-ON munkatársaival magasfeszültségű elektromos távvezetékek oszlopaira
- A fehér gólya fészkelő állomány felmérését a nyár folyamán elvégeztük, a problémás fészkelő helyekről a problématerképet elkészítettük. Az E-ON által végzett vezeték-felújítások kapcsán folyamatosan ellenőriztük és számon kértük a gólyafészkek engedélynek megfelelő áthelyezését.
- Ragadozómadár védelmi tevékenységünk során rétisas számára etetőhelyeket tartottunk fenn a tél folyamán, valamint színes gyűrűs jelölését végeztük.
- A Filagória- és Meggyes-halom felszínéről eltávolítottuk az ördögcérna és egyéb növények föld feletti részét.
- Német sziget, Sándorok, Álom-zug területén a Hortobágy folyó mentén lévő nemes nyár erdősávot a HNPI letermeltette, de sajnos a KÖTIVIZIG területén maradt nyárfasor miatt, még nem értük el teljesen a kedvező tájképi formát.
- Tájrekonstrukciós céllal lakossági favágást végeztünk.
- A tájegységben Balmazújváros, Tiszacsege, Újszentmargita, Hortobágy külterületén végezték a HNPI vagyonkezelésében lévő védett gyepen a keskenylevelű ezüstfa, amerikai kőris, és kismértékben akác irtását. A „rizsgát” KEOP nyomvonalába eső fás vegetációt is megszüntettük, melyet az Igazgatóság értékesített.

- A közmunkások az év jelentős részében mechanikai és vegyszeres módszerrel irtották az adventív növényeket – elsősorban Tiszacsege és Újszentmargita külterületén, illetve kisebb részt Balmazújváros és a szomszédos tájegységben Püspökladány területén
- 55 hektár területen megtörtént a gyalogakác szárzúzása a Nagy-Kácsában, Ároktőn.
- Az Őzes területrészen a KEOP pályázat keretében betemetendő csatornák felmérése megtörtént, a tájrekonstrukciós munka előreláthatólag 2012-ben lesz kivitelezve.

b) Természeti értékek állapotának összefoglalása

A tavalyi év az elmúlt fél évszázad egyik legszárazabb esztendője volt, ehhez párosult még az évi középhőmérséklet átlag feletti értéke, ami együttesen rendkívüli szárazságot eredményezett, bár a nemzeti park északi és déli területei jelentős eltéréseket mutattak a csapadékösszeg tekintetében.

A tavalyi évben során nem volt jelentős árvíz, Belvízzel sújtott területek a tél végén alakultak csak ki, melyek közül Kónyán az Igazgatóságnak be kellett avatkozni. Halpusztulás a saját halászati kezelésünkben lévő víztereken nem volt.

Természetvédelmi szempontból említésre méltó vihar egy alkalommal volt, ekkor villámcsapás miatt leégett kb. 40 ha gyeper a Pentezugban. Októberben az Ó-Sárosér részben leégett, egyben a terület egyes nádasai is kiégték. A tűz legnagyobb része a szomszédos tájegységben volt. A Szálkahalmi Örkörségben 2011-ben 2 tüzeset történt, de egyik sem saját vagyongazdálkodású területen: Elepi-halastó: 19 ha nádas májusban (jelentős tv-i kár, természetvédelmi bírság kiszabása (KTVF) megtörtént: 4,8 M Ft); Kis-Álomzug: 2 ha mocsárrét (tv-i kár nem keletkezett).

A Margitai örkörségben egy alkalommal volt tűz, a nyár folyamán a Petenyén, amikor a már felhagyott szeméttelre illegálisan kiszállított hulladékot meggyújtották, majd 10 hektár nádas és gyékényes terület leégett. A fészkelési idő elmúltja miatt ez már nem okozott maradandó természetvédelmi kárt.

Növénytanilag vonalon ebben az évben sok újdonságról nem tudunk beszámolni, de mindenképpen említésre méltó adat a tőzegpáfrány kb. 60 töves állományának megtalálása Halastón, a gyűrűző állomás környékén. A sóbolla újabb területeken jelent meg, állományai erősödtek. A kistenyésztésű aszat állományai az elmúlt évhez hasonlóan az idei évben is alacsony intenzitással virágoztak.

Zoológiai vonatkozásban is jelentős következményei voltak a száraz időjárásnak. Így például mind az éjjeli, mind a nappali nagylepkek (*Lepidoptera*) egyed- és fajszáma szignifikánsan csökkent, ami elsősorban a vizes élőhelyekhez kötött tápnövény specifikus fajok esetében volt jellemző - például érzékeny csökkenés volt tapasztalható a nagy tűzlepkenél (*Lycena dispar*). Ugyanakkor viszont a halastavak gátjain élő és emiatt kevésbé csapadék-érzékeny farkasalmafoltokon tenyésztő farkasalma-lepke (*Zerynthia polyxena*) állományai stabilak voltak. A szárazság ellenére számos helyen került elő a sziki ürömbagoly (*Saragossa porosa*).

A kételtűek állományalakulásán is jelentős mértékben érzékelhető volt a rendkívüli szárazság, ami az egyedszám látszólag óriási visszaeséséhez vezetett. Megjegyzendő, hogy az ilyen jellegű klímafluktuációk gyakoriak voltak a Hortobágy történetében, amihez ezek a fajok alkalmazkodni tudtak.

A tájegység leginkább kutatott része a madárvilág, melyre vonatkozó legfontosabb adatokat az alábbiakban foglaljuk össze.

- *Kis kárókatona* – a Hortobágyi-halastó IV-es taván 250-280 pár fészkelte. Őszi gyülekezés során a maximum október 19-én volt, 1616 példánnyal.
- *Üstököségem* – két halastavi gémteléken becsült fészkelő állománya 108-130 pár között alakult.
- *Kis kócsag* – 65-90 pár fészkelte a Virágoskúti- és a Hortobágyi-halastavon.

- *Nagy kócsag* – 2011-ben 807 pár fészkelte a tájegységben, kizárólagosan halastavi környezetben.
- *Fekete gólya* – a tájegység északnyugati részein 5 pár fészkelte 2011-ben.
- *Batla* – 2011-ben mindösszesen 1-3 pár költött a Hortobágyi-halastó IV-es tavában.
- *Kanalgém* – 230 pár fészkelte a Hortobágyi-halastó területén.
- *Kis lilik* – 2011. március 30-án 58 példány volt a maximum a Hortobágyi-halastavon és a Rókáson. Ez a mennyiség 2004-óta a legnagyobb volt. Ősszel, a jó költési eredményeknek köszönhetően 74 példány volt a maximum.
- *Vörösnyakú lúd* – a november közepi vízimadár szinkron alkalmával 155 példány fordult elő.
- *Rétisas* – az idei évben 7 pár fészkelése vált ismertté a tájegység területén.
- *Pusztai ölyv* – a tájegység északi területein összesen 5 pár költött 2011-ben.
- *Kerecsensólyom* – az idei évben 9 pár fészkelése vált ismertté a tájegység területén, magasfeszültségű oszlopokon, illetve fán lévő műfészkekben.
- *Kék vércse* – 141-142 pár fészkelése vált ismertté a tájegység területén. Elsősorban a tradicionális, valamint a mesterségesen kialakított telepeken költöttek ebben az évben. Legnagyobb telepe idén is a Magdolnában volt.
- *Daru* – az idei ősszel rekord közeli mennyiséget számoltunk, a maximum 102.000 madár körül alakult. Legjelentősebb éjszakázó helyek Virágoskúton, Elepen és a Kondáson alakultak ki..
- *Túzok* – az idei évben 15 túzok költés vált ismertté. A kedvező időjárási viszonyok következtében a költési eredmények jók voltak.
- *Gólyatöcs* – az idei évben 127 pár gólyatöcs költött a tájegységben.
- *Gulipán* – az idei évben 57 pár gulipán fészkelését regisztráltuk a tájegységben.
- *Fattyúszerkő* – a fattyúszerkő állományát 405-460 párba becsültük 2011-ben.
- *Fehérszárnyú szerkő* – az idei évben a tájegység területén nem volt ismert fészkelése.
- *Szalakóta* – az idei évben 52 pár szalakóta költött a tájegységben. A fiókaszám átlagosnak volt mondható.
- *Vetési varjú* – 15 telepen 5008-5028 pár költött.

Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység

a) A tájegységben megvalósult kezelési, rehabilitációs, fajmegőrzési tevékenységek

- Andaházi élőhely-rekonstrukció: az év elején sikerült leengedni a víz jelentős részét a munkaterületről és elkezdődhetett a kotrási munka az érintett csatorna szakaszokon. Tavasz végén elkezdtek a műtárgyak építését is. Rendszeresen ellenőriztük a terepi munkákat a helyszínen, több alkalommal a műszaki ellenőrrel és a kivitelező képviselőjével. Szeptemberben megkezdődtek a munkálatok a Keleti-főcsatorna bal partjára eső területrészekén is. November végén befejeződtek a munkálatok és december elején megtörtént a terület műszaki átadása.
- Andaházán a természetvédelmi kezelési célú villanypásztor-rendszer karbantartási munkáit a közmunkások segítségével elvégeztük.
- Októberben és decemberben a beadandó KEOP pályázathoz mértük fel a szigetelendő 20 kV-os közepfeszültségű szakaszok oszlopait.
- Február végén a mezősasi ún. Herczeg-szik és a berettyóújfalui ún. Hídköz területeken lévő műfészkek telepekről szedtünk le 25-25 darab kék vércse költőládát. Kihelyeztünk 15 darab zárt kék vércse ládát a Kálló-háti telepre. Április 21-én a derecskei Olcsókúti-legelő és a berettyóújfalu Nyár-tó területeken öt-öt darab kék vércse költőládát. A fészektelepeken a szükséges karbantartási munkákat elvégeztük. A derecskei Nagy-Nyomás és Nagy-legelő

és a Berettyóújfalu Nyár-tó és Hídköz területeken egy-egy darab szalakóta költőodút helyeztünk ki. További 5+3 darab szalakóta odút helyeztünk ki. A kihelyezett szalakóta ládákat ellenőriztük, a fiókákat meg gyűrűztük. Október 20-án a Magyarhomorogi református templom rekonstrukciós munkái miatt helyeztünk el egy gyöngybagoly költőládát a toronyban.

- Januártól március közepéig a tűzok telelőhelyeket, március közepétől május végéig a tűzok dürgő-, illetve költőhelyeket, május elejétől július elejéig a tűzok potenciális költőhelyeit, szeptembertől decemberig a potenciális és tradicionális tűzok telelőhelyeket folyamatosan mértük fel a természetvédelmi tájegység területén. Novemberben kifizettük a gazdálkodóknak, az általuk talált tűzokfészkek díjait.
- A fehér gólya fészkelő állományának felmérést a nyár folyamán elvégeztük 43 településen. Február 14-én üres gólyafészek tartók áthelyezése lakott, tartó nélküli fészkek alá: 2 db Berettyóújfalu, 1 db Szentpéterszeg. Február 21-én üres gólyafészek tartók áthelyezése lakott, tartó nélküli fészkek alá: 1 db. Berettyóújfalu, 2 db Szentpéterszegről Gáborjánba. Február 21-én Dévaványáról hoztunk 2 gólyafészek tartót, melyet másnap Bihardanesházán az E-on szakemberei felhelyeztek. Március 10-én Nagykerekiben és Váncsodon, 24-én Nagyrábén a régi gólyafészektartókat lecserélték. Április 26-án és augusztus 31-én és szeptember 7-én Komádiban a polgármesterrel tartottunk megbeszélést a Fő utcát érintő beruházás által érintett gólyafészkek áthelyezéséről.
- A tájegységben Berettyóújfalu, Derecske és Furta külterületén végezték a HNPI vagyonkezelésében lévő védett gyepen a keskenylevelű ezüstfa irtását.

b) Természeti értékek állapotának összefoglalása

Csapadékszegény évet tudhatunk magunk mögött, az éves középhőmérséklet magasabban alakult a sokéves átlagnál. A rendkívüli szárazság miatt a legtöbb földön fészkelő madárfaj esetében a költések sikeresen alakultak.

A vizes élőhelyekhez kötődő fajok a csapadékhányos időjárás következtében az idei évben az átlagosnál kevesebb helyen fészkeltek. A tavasz elején a legtöbb szikestó és vízzel feltöltődő lapos is jó fészkelési lehetőséget biztosított a parti madarak számára (bíbic, piroslábú cankó, nagy goda), bár helyenként a kezdeti revír foglalás után a sikeres költések elmaradtak. Mivel az idei évben az andaházi élőhelyen folyamatosak voltak a rekonstrukciós munkák, ott vizes élőhelyet nem alakítottunk ki, így a költési eredmények is messze elmaradtak az elmúlt évektől. A kabai cukorgyári-ülepítők maradványainál és az előntött tetétleni Szigeten alakultak ki a legjelentősebb vizes élőhelyek. Gólyatölcs és gulipán költés is csak ezeken a területeken volt.

A természetvédelmi szempontból jelentősebb fajok állományai a következőképpen alakultak.

- *Kerecsensólyom* – az idei évben 6 revír vált ismertté a tájegység területén, melyből mind a 6 sikeresen költött, összesen 17 fiókát reptetett.
- *Kék vércse* – összesen 67 pár költése vált ismertté. Elsősorban a tradicionális, valamint a mesterségesen kialakított telepeken költöttek ebben az évben. Legnagyobb telepe idén is a Földes melletti Kálló-háti területen volt. A tavalyi évben az Andaházi telepen újonnan megtelepedő párok szám a nőtt az idei évben.
- *Tűzok* – az idei évben tizenkettő tűzok fészkek és tizenkettő csibét vezető tyúk került elő a tájegységben. Az, hogy ilyen csibés tyúkot ugyan annyi került elő, mint fészkek, jelzi, hogy az idei évben rendkívül sikeres volt a tűzokok fészkelése. Ismét bizonyítottuk új helyeken a tűzokköltést. Szinkron számlálások alkalmával maximum 107 madarat számoltunk, de a téli (általában a legnagyobb számot adó) számlálást az időjárási körülmények nagyban hátráltatták.
- *Szalakóta* – az idei évben 33 pár szalakóta költött a tájegységben. A fiókaszám átlagosnak volt mondható.

- *Rétisas* – a darvasi pár az idei évben is sikertelenül költött, míg a földesi pár két fiókát röptetett.
- *Parlagi sas* – az idei évben három pár parlagi sas költött a tájegységben és összesen öt fiókát rejtettek.
- *Pusztai ölyv* – költési időben többször megfigyeltük a faj egyedeit, de költését nem bizonyítottuk.
- *Vetési varjú* – a 9 telepen 1.371 pár költött
- *Ürge* – sajnos az idei évben is csak néhány helyen talákoztunk ezzel a fajjal. Örvendetes esemény volt a furtaí ú. Sut-kert területen egy kisebb telep felfedezése.
- *Nagy szikibagoly* – az elmúlt évet követően kiábrándítóan kevés helyen és mennyiségben talátoztunk rágásnyomokat. A természetvédelmi tájegység területén összesen 23 helyen 244 rágásnyomot talátoztunk.
- *Sziki kocsord* – az elmúlt évhez hasonlóan az idei év is jó évnek bizonyult a sziki kocsord számára, 2011-ben a tájegységben 79.564 tövet számlátoztunk, 81 különböző helyen.
- *Kisfészkü aszat* – az elmúlt évhez hasonlóan az idei évben is csak kevés helyet talátoztunk ezzel a fajjal. Összesen 903 tövet talátoztunk 30 helyen.
- *Gyapjas gyűszűvirág* – a biharnagybajomi ú. Feketesziget területen található 560 töves gyapjas gyűszűvirág-állománynak megfelelő a védelmi helyzete.

Hajdúság–Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység

a) A tájegységben megvalósult kezelési, rehabilitációs, fajmegőrzési tevékenységek

- Hosszúpályiban a Fehértói-tározó területén a 91 hektárnyi, villanypásztorral bekerített területen már ötödik éve tart a szürke marhák legeltetése. A cél a gyepek állapotának javítása, a nád és az egyéb vízi növényzet visszaszorítása, kopárok (esetenként nyílt vizes foltok) kialakítása. Ez évben jellemzően 70 állat legelt a területen. A bekerített területen kaszálás nem volt. A gyepek állapota sokat javult.
- A szürke marhák takarmányának biztosítása érdekében 127 ha kaszálás történt Nyírábrány, Nyíracád, Hosszúpályi, Nagykereki, Létavértes és Hencida határában.
- Az idén a traktorral a következő száruzást végeztünk parlagfü és egyéb gyomok eltávolítása, valamint gyengén cserjés területek megtisztítása érdekében:
 - Martinkai-legelő: 3-4 ha
 - Debrecen 0933/5 hrsz.: 0,6 ha
 - Bánki láprétek és erdők: 0,8 ha
 - Káposztás-lapos: 5 ha
 - Teleki-legelő: 1 ha
 - Hanelek: 1,2 ha
 - Százhodos: 3,5 ha
 - Hosszúpályi Fehértói-tározó, Sós-tó és Kerek-fenek: 3 ha.
 - Újléta: 2ha.
 - Álmosdon a Bihariban: 0,4 ha
 - Vámospércs, Jónásrés: 8 ha
 - Létavértesi Lőszletörés: 1 ha
- Számos területen végeztünk cserjeirtásokat és kézi kaszálásokat főként értékes láprétek és egyéb gyepek élőhelyek fenntartása, helyreállítása érdekében:
 - Akác sarj és gyalogakác irtás a Martinkai-legelőn: 3,5ha
 - Fenyő irtása a Teleki-legelőn: 0,3 ha

- Fenyő irtás gyepről Létavértesen: 0,2 ha
- Sarjleverés bánki hagyásfoltokban: 0,5 ha
- Akác sarj irtása a Földikútya Rezervátumban: 3 ha
- Alkőrmös kaszálása a Földikútya Rezervátumban : 3 ha
- Kései meggy és akác irtás 24 magyar nőszirom foltban Natura 2000 területen.
- Akác sarjak levágása a Kék-Kálló-völgyben: 0,5 ha.
- Cserjeirtás a bagaméri Silye-réten: 1 ha.
- Cserjeirtás az álmosdi Bihariban: 0,2 ha.
- Kései meggy sarjak és magoncok leverése a monostorpályi egyhajúvirág élőhelyeken: 0,3 ha.
- Cserjeirtás a Káposztás-laposon: 0,5 ha.
- Cserjeirtás a Jónásrészen: 2,5 ha
- Láprét kézi kaszálása a Jónásrészen: 0,2 ha
- Létavértes, Lőszletörésen kézi kaszálása: 0,5 ha
- Számos területen irtottunk kései meggyet kéreggyűrűzéssel és kihúzással (legtöbb esetben magyar nőszirom élőhelyeken:
 - Debreceni Nagyerdő, Medvesarok (Db. 215 A)
 - Haláp, Állóhegyi-tölgyesekben: 20 ha.
 - Haláp, Rachbauer-erdő (Db. 403 J és Q, 405 G): 12 ha.
 - Paci-tölgyes: 5 ha.
 - Martinkai-tölgyes: 1,6 ha.
- Újabb területeken kezeltük az idegen honos fásszárú növényeket a fűrészes-vegyszeres technikával:
 - Újlétán akácot fűrtünk meg homoki gyepen: 0,5 ha
 - Akác megfűrése a Martinkai-legelő déli szegélyén: 1 ha
 - Akácok és kései meggyek fűrése Álló-hegyen: 0,4 ha.
 - Amerikai kőris fűrése a Kék-Kálló-völgyben: 0,2 ha.
 - Újlétán a Kis-erdőben amerikai kőris és akác oltása: 1,5 ha
- Invazív növényeket vegyszeres pontpermetezéssel is irtottunk. A foltok kiterjedését sajnos nem tudjuk sok esetben pontosan megadni:
 - Akác sarjak pontpermetezése Újlétán, felújítási területen: 2×1 ha.
 - Gyalogakác pontpermetezése a Káposztás-laposon: 0,2 ha
 - Selyemkóró pontpermetezése a Monostorpályi-legelőn: 0,5 ha.
 - Selyemkóró pontpermetezés a Kék-Kálló-völgyben, a Kőrises Arborétum kis tisztásán, a Jónásrészen, a Nyárfa-lapos-dűlőn, a Martinkai-legelőn: kb. 10 ha.
- Akác letermelését végeztük el vegyszeres beoltás után a gyep helyreállítása érdekében a Martinkai-legelő déli részén, Bagamérban a Malomgát déli részén és Újlétán a Kis-erdő mellett.
- A tájegységben 13 zsilippel végzünk vízviSSzatartást, és további 7 ideiglenes vízelkötést tartunk fenn.
- A Nagyerdőn 3 alkalommal került sor illegális hulladéklerakások felszámolására, a Sámsoni Úti Bellegelő területén pedig kétszer.

b) Természeti értékek állapotának összefoglalása

Az év viszonylag sok nedvességgel indult, majd a második felében komoly aszály következett. A lápok vízellátása eleinte kitűnő volt, majd többségük kiszáradt. Az év elején még véstározás is volt a Martinkai-legelőn. A védett víztározókon is lecsökkent nyár végére a vízszint. Ezeken idén is létrejöttek a dankasirály- és fattyúszerkő telepek. A hosszúpályi Fehértői-tározóban és a Kis-Fehér-tóban most is működtek a gémtelpek. Újdonság volt a Halápi-tározóban kialakult vegyes gémtelep, mely nagy kócsagból, szürke gémből, bakcsóból, vörösgémből állt, és néhány pár kis kárókatona is megtelepedett. Ugyancsak először észleltük itt a nyári lúd költését. A nedves tavasz ellenére harisból igen keveset észleltünk a tájegység területén. Idén 7 pár fekete gólyánál észleltünk sikeres költést. A nagycserei fészkek sajnos sikertelenek voltak.

Az *ex lege* védett területek újbóli felmérése során rendkívül sok – eddig nem ismert – védett növény állományt találtunk. A réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) ezres nagyságrendű állományait találtuk Nyírmártonfalva és Fülöp határában levő lápokon, Debrecen és Nyírmártonfalva határán százas nagyságrendű, Nyíraczádon néhány tíz, Monostorpályiban pedig tíz tő alatti méretű állományra bukkantunk. A sások is hoztak néhány meglepetést. Sok helyen mutattuk ki a gyepes sást (*Carex caespitosa*) és a rostostövű sás (*C. appropinquata*) jelenlétét. Bugás sást (*Carex paniculata*) Fülöpön és Nyírábrányban találtunk. Az északi sás (*Carex hartmanii*) egy újabb állományát találtuk az Álmosdi Daruláp „Bihari” nevű részén, Nyírmártonfalván pedig egy többzetes populációra bukkantunk. Ezeken kívül még számos népszerűsége került elő a békaliliomnak, kúszó csalánnak, fehér zászpanak, buglyos szegfűnek, csermelyaszatnak, hosszúlevelű veronikának, tőzegpáfrálynak, pompás kosbornak. A lápréteken sokfelé észleltük a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) jelenlétét is.

További érdekesség volt a hóvirág (*Galanthus nivalis*) felfedezése a Monostori-erdőben, a steven boglárka (*Ranunculus strigosus*) és babérfűz (*Salix pentandra*) Újlétán, a mocsári csorbóka (*Sonchus palustris*) Fülöpön, a díszes vesepáfrány (*Polystichum setiferum*) Penészleken és Halápon, a tölgyespáfrány (*Gymnocarpium vulgare*) a Debreceni Erdőpusztán.

A Jónásrész és a Mogyorós-erdő zergeboglár állománya tovább erősödött és igen látványos virágzást produkált.

A réti angyalgyökér mennyisége folyamatosan nő a védett területeken, amit a régen becserjésedett élőhelyek helyreállításával, valamint a magérés utáni szárazzásokkal érünk el.

Az egyhajúvirág állománya további csökkenést mutat. Valószínűleg jelentősen meg kellene ritkítanunk az újlétai akácot, hogy több fényhez jussanak.

A magyar nőszirm szép virágzást produkált idén. Az állományaiban nincs komoly csökkenés, bár történtek negatív események. A Hármashegy Tölgyesek Natura 2000 terület egyik 3 ha kiterjedésű élőhelyét (pusztai tölgyes) tarra vágták, egy másik kisebb állományt pedig széttúrtak a vaddisznók. Idén több mint 9 napot dolgoztunk közmunkásokkal az itteni állományrészek invazív növényektől való megszabadításán. E munkát fokozott ütemben folytatni kell, hiszen élőhelyére növekvő nyomást fejt ki az invazív növények terjedése és az erdészeti művelés igénye is.

A nedves rétek orchideáira jó év volt. Nemcsak a pompás kosborból (*Orchis laxiflora subsp. elegans*) volt sok, de a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*) állományok is látványos virágzást produkáltak. Az Álmosdi Darulápon idén is előjött a 2 tő széleslevelű ujjaskosbor (*Dactylorhiza majalis*), de eddig ismeretlen békakonty állományt is találtunk a bihariban.

Célzott *Macrolepidoptera* felmérések is folytak egy közmunkás kivitelezésében. Azonosítottuk a keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) néhány új élőhelyét pl. Monostorpályi és Újléta határában, előkerült a ritka vörös csüngőlepke (*Zygaena laeta*) a Martinkai-legelőn, ismeretlen állományát azonosítottuk a fokozottan védett magyar tavaszi fésűsbagolynak (*Dioseghiana schmidtii*) Pocsajban, a debreceni Acsádi út mentén pedig a környéken eddig ismeretlen szürkésvörös földibagoly (*Xestia sexstrigata*) bukkant fel egy éjjeli lámpázás során. Mazsu István a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) több, eddig nem ismert állományát is feltárta a déli területeken.

A tájegységben terjedni látszik a délvidéki poszméh (*Bombus argillaceus*) mivel idén többfelé találkoztunk vele. Valószínűleg az elmúlt csapadékos évek eredménye, hogy a lápi szitakötőt (*Leucorrhinia pectoralis*) is több víz mellett nagy számban észleltük.

Sajnos az özönnövények mennyisége rohamosan nő a tájegység területén, ami már most is komoly, és a későbbiekben egyre növekvő problémát jelent.

Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegység

a) A tájegységben megvalósult kezelési, rehabilitációs, fajmegőrzési tevékenységek

- Anyagi és pályázati forrás hiányában a természetvédelmi célú fejlesztéseket elsősorban a gazdálkodók és bérlők végzik a saját vagyongazdálkodási gyepeken, szántókon, az igazgatóság szakmai segítségével. Az erdők esetében a releváns erdőgazdálkodói tevékenységek mellett egyes erdőrészekben közmunkások által adventív növényirtás történt. A közmunkások elsősorban a parti szőlő (*Vitis riparia*) irtását végezték. Szikes tavak vonatkozásában rendszeresek a nádgazdálkodási tevékenységek.
- A gyepek kezelésére vonatkozóan kiemelendők egyes gazdálkodók egyre növekvő szürke marha állományai, valamint az Akolhádi-mocsárrét vegetációjának újabban marhával történő visszaszorítása.
- Természetvédelmi célú közül kiemelendő a nemesnyárasok őshonos fafajú erdőkre történő folyamatos lecserélése.

b) Természeti értékek állapotának összefoglalása

A 2011. évben az időjárási és vízállási viszonyok jelentősen különböztek, az elmúlt kb. fél évtizedben jellemző viszonyoktól. Az átlagos hőmérséklet főleg a nyár közepén elmaradt a korábbi években jegyzett átlagos értékektől, a csapadék mennyisége pedig szélsőségesen alacsony volt (336 mm). Tekintettel arra, hogy a természetvédelmi oltalom (országos védett és NATURA 2000) alatt álló területek majdnem kizárólag a folyók (Tisza és Zagyva) hullámtérben találhatók, azokra a vízállás, de főleg a nagyobb áradások döntő hatással vannak. 2011-ben elmaradt, az elmúlt évtizedben gyakran bekövetkező tavaszi (őszi) magas és hosszan elhúzódó árvíz. A hullámtér csak kora tavasszal, viszonylag rövid időre öntötte el a folyó. A kubikok, és egyéb vízállások teljesen kiszáradtak, és a szentély holtágak vize is kritikusan alacsonyra süllyedt. A szélsőséges aszály az egyébként mindig nedves hullámtéri területeken is éreztette hatását. A kései védett növények (kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), tiszaparti margitvirág (*Chrysanthemum serotinum*)) gyengén fejlődtek, és alig virágoztak. A hullámtéri töltéslábak mentén található specifikus élőhelyekre jellemző tiszaparti margitvirág a 2010-es nyári árvizet követően erősen visszahúzódott. A már tavaszi hónapokban is érzékelhető aszály hatását a korábbi csapadékbőség és magas talajvízszint kezdetben kompenzálta, aminek köszönhetően, az örkerületben ismert olyan értékes védett növények állományai, mint a fátyolos nősziromé (*Iris spuria*) és a macskaheréé (*Phlomis tuberosa*) nem szenvedett nagyobb kárt.

A téli hónapok időjárása, az előző évhez képest valamivel enyhébb volt. Tartós és kemény fagyokat nem jegyeztünk fel. Hó csak jelentéktelen mennyiségben hullott. Az egy nap alatt lehullott hó mennyiség egy esetben sem közelítette meg a 10 cm-t. A holtágakon nem alakult ki vastag és tartós jégtakaró, a folyók pedig nem fagytak be. A csapadék viszonylag egyenlőtlen eloszlású volt. A legtöbb eső az nyár közepén és a késő őszi-téli hónapokban esett. A tenyészidőszakban lehullott csapadék mennyisége alig haladta meg a 200 mm-t, aminek zöme a nyár közepén esett. A korábbi száraz évekre jellemzően a csapadékos napokon lehullott mennyiség általában elenyésző volt. Az egy nap alatt mért csapadékmennyiség 2011-ben csak egy alkalommal haladta meg a 15 mm-t, és az is december elején volt. Nem egyszer fordult elő, még nyáron is, hogy több napos esősztálás eredményeként csak 1-2 mm-t mertünk. A koratavaszi időjárása az előző két-három évhez hasonlóan meglehetősen hideg volt, és a tenyészidőszak az

általában megszokotthoz képes kb. egy hetet késett. Tartós felmelegedés csak április elejétől regisztráltunk. A nyár igen száraz, de általában nem volt túl forró volt. Az ősz rendkívül szárad, és már október elejétől szokatlanul hűvös volt. A kifejezetten száraz ősz hatására a Tisza vízszintje rendkívüli mértékben lecsökkent.

Az időjárás és a folyók vízállása általánosan véve az átlagosnál jóval vízhiányosabb évet eredményezett, egyéb különösen szélsőséges események nélkül. Feltűnő tömeges elszaporodást két új inváziós rovarfajnál figyeltünk meg, amelyek a tájegységben 2009 óta ismert harlekin katicabogár (*Harmonia axyridis*), és a 2011-ben először megfigyelt levéllábú poloska (*Leptoglossus occidentalis*). A harlekin katica 2011-ben is, elsősorban amerikai köris állományok közelében jelentős tömegrajzásokat produkált az ősz folyamán nemcsak a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet területén, hanem nem védett területen is, például Túrkevénél a Hortobágy-Berettyó folyó hullámterében.

A természetvédelmi tájegységben nagyobb jelentőségű havaria eseménynek tekinthető a téli áradás, illetve egyidejű jegesedés, melynek révén telepített erdőterületek jelentősen és ismételtén károsodtak.

Nyírség- Szatmár- Bereg Természetvédelmi Tájegység

a) A tájegységben megvalósult kezelési, rehabilitációs, fajmegőrzési tevékenységek

- A lápok vízellátó kutjainak üzemeltetése folyamatos volt a Beregben, a Kállósejnéni Mohos-tónál és alkalomszerű a Vajai-tónál.
- A fülesdi mocsárréten (Fülesd 072/7 hrsz.) gyalogakác irtása a Cibere-csatornában, a FETIKÖVIZIG köz munkásaival, 2 alkalommal.
- Kaszonyi-hegy TT területén élőhelykezelés kb. 1,5 ha területen: kaszálás, legyűjtés, cserjeirtás géppel és kézzel.
- Bátorligeti-ösláp TT: láprétek kaszálása, a lekaszált növényzet összegyűjtése, valamint kihordása 5ha területen. 0,5 ha területen cserjeirtás és a levágott anyag kihordása megtörtént.
- Bátorligeti-legelő TT: akácsarj vágás 1,0 ha területen, ill. invazív lágyszárúak kaszálása (selyemkóró, gyalogbodza) 0,5 ha területen. Folytatódott a területhez kapcsolódó tatógó kökörösín fajvédelmi program, tavaly már a korábbi szaporításból származó egyedek visszatelepítésére is sor került.
- Fényi-erdő TT.: pusztai tölgyesek tisztásain cserjeirtás 3,0 ha, tisztítókaszálás 5,5 ha kiterjedésben. Károlyi-folyáson vízvisszatartás.
- Cégénydányádi-park TT: faápolási munkákat végzett a Garden Kertészeti és Erdészeti Szolgáltató Kft, amely magában foglalta a balesetveszélyes, letört ágak eltávolítását alpin technikával. Vegyszeres védekezés a levélszívogató bogarak ellen.

b) Természeti értékek állapotának összefoglalása

A Bereg–Szatmári-síkon a 2010-es év rendkívül csapadékos volt, helyenként 1000 mm feletti mennyiséget mértek éves szinten, viszont 2011-ben ennek mindössze a fele hullott! A nagy szárazság komoly gondokat okozott a mezőgazdaságban, a gyepek fűhozama is jóval kevesebb volt a tavalyinál. A természeti értékek nyomomonkövető felmérésének eredményei:

- Fekete gólya – a megyében 5 helyen is talákoztunk 5 fiókás fészekaljjal, és 37 pár kezdett költésbe. Mindössze 4 fiókára került gyűrű. Több fészek leszakadt, 4 esetben fiókat kellett menteni.

- Sápadt szemeslepke – összesen 14 helyen sikerült igazolni a jelenlétét a Szatmár-Beregben.
- Fehér gólya – 122 településen végeztünk felmérést a megyében.
- Haris – 126 éneklő hím.
- Szalakóta – 2 pár jelenléte a költési időben.
- Gyöngybagoly – az ellenőrzött 45 költőhelyből 23-ban volt első költés. Összesen 120 kirepülő fiókat számoltunk. A másodköltés kevésbé volt sikeres, mindössze 4 helyen kezdtek bele a madarak
- Hamvas rétihéja – nem volt tudomásunk konkrét fészkeléséről, de a megfigyelési adatok alapján 2-3 pár költése valószínűsíthető volt.
- Tiszavirág – összességében közepes erősségű, széthúzódozó rajzás volt (június 15-23).

Az elmúlt években is folytattuk a denevér fajvédelmi tevékenységet, egy külsős önkéntes által végezve. Összegezve: minimális anyagi ráfordítással (néhány tízezer Ft), rendkívül komoly eredmények érhetők el ezen a területen, főként a denevér kolóniáknak otthont adó épületek tulajdonosaival, üzemeltetőivel való közvetlen kontaktus kialakítása és folyamatos fenntartása által.

5.5. Saját állatállomány

Az igazgatóságon végzett állattartási és -tenyésztési tevékenység a következő célokat szolgálja: természetvédelmi kezelés, génmegőrzés, kísérleti célú állattartás (Pentezug Projekt) és bemutatás.

Az őstulok állománylétszáma a 2011. évi záró adatok szerint 281 db. Az állományból a hímivarú állatok jelentős része (81 db) értékesítésre került, az üsző állomány szinte teljes mértékben állományfejlesztést szolgál. Az AKG célprogram előírásainak megfelelően a 2011/2012. gazdálkodási évtől kezdődően másfél szerezésre szükséges növelni az állat létszámot.

A szürke marha állomány év végi záró létszáma 59 db. Az állományban 2011-es évben is tovább folyt a minőségi csere. Az állományból értékesítésre került 8 db 2003/2004. évjáratú tinó, pótlásukra növendék üszők kerültek tenyésztésbe vételre, így biztosított az állatlétszám szinten tartása, melyet a legelőterület ökológiai állapota is igényel.

A bivaly állomány év végi záró létszáma 146 db. A 2011-es évben értékesítésre kerültek a növendék bikák (15 db) és 20 db növendék tenyész üsző is. Az állomány létszáma az állattartó telep férőhely kapacitásának és a rendelkezésre álló legelő terület állattartó képességének megfelelő (megközelítőleg 100 db nőivarú egyed). A bivaly állomány-növekedésével egy tenyész üsző gulyát kell a jövőben kialakítani, amellyel a KEOP élőhely rekonstrukciós projekttel érintett „palocsai” gyepterület (68 ha) legeltetési kezelése is megvalósítható.

Az Igazgatóság hortobágyi racka állománya 2011. év végén 381 db-ot egyedből áll. Az anyajuh létszám 271 db. Folyó évben az Igazgatóság 25 db fekete hortobágyi racka anyajuhot és 3 db fekete hortobágyi racka tenyészost vásárolt a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságtól az állomány génkészletének javítása céljából. A tenyésztési célok elérése érdekében a Körös- Maros Nemzeti Park Igazgatóságtól beszerzésre került további 2 db fehér hortobágyi racka tenyészost. Az állománylétszám tekintetében 300 db-os anyaállomány kialakítása a cél, mely a vásárlásokkal és a saját szaporulatból történő beállítással 2012-ben elérhetőnek látszik. A tenyésztői munka következő lépéseként megkezdődik az állomány szelekciója, minőségi cseréje saját szaporulatból származó, a tenyészcéloknak megfelelő fiatal állatok tenyésztésbe vételével.

A szarvasmarha állomány alakulása (2011. évi záró létszám)

Korcsoport	Őstulok (db)		Magyar szürke marha (db)		Bivaly (db)		Összesen
	Hímivarú	Nőivarú	Hímivarú	Nőivarú	Hímivarú	Nőivarú	
24 hónapos kor felett	43	131	17	24	9	70	294
6-24 hónapos kor között	20	51	7	4	19	23	124
6 hónapos kor alatti	15	21	3	4	10	15	68

Összesen:	78	203	27	32	38	108	486
------------------	-----------	------------	-----------	-----------	-----------	------------	------------

A hortobágyi racka állomány alakulása (2011. évi záró létszám)

Korcsoport	db
Anyajuh	271
Növendék jerke	80
Tenyészkos	12
Növendék tenyészkos	18
Összesen:	381

Állatállomány a Malomházi Vadsparkban

2011. január		Beszerzés		Távozás		2011. december	
Przewalski ló	14	Przewalski ló	4	Przewalski ló	2	Przewalski ló	16
Vadszamár	1	Őstulok	2	Őstulok	5	Vadszamár	1
Őstulok	30	Vörös róka	6	Vörös róka	5	Őstulok	27
Farkas	3	Vadmacska	4	Vadmacska	4	Vörös róka	1
Sakál	2	Fakó keselyű	12	Kánya	3	Vadmacska	2
Vadmacska	2	Bütykös hattyú	6	Batla	1	Farkas	3
Pelikán	6	Fekete gólya	1	Nagy kócsag	1	Sakál	2
Réti sas	2	Nyári lúd	3	Bütykös hattyú	1	Fakó keselyű	12
Parlagi sas	2	Fehér gólya	5	Szürke gém	1	Pelikán	6
Kánya	3	Watussi	3	Fehér gólya	4	Réti sas	2
Batla	2					Parlagi sas	2
Szürke gém	1					Batla	1
Kanalas gém	1					Kanalas gém	1
Nagy kócsag	1					Nyári lúd	3
Bütykös hattyú	2					Fekete gólya	2
Fehér gólya	16					Fehér gólya	12
Fekete gólya	1					Bütykös hattyú	7
						Watussi	3

Állatállomány Pentezugi Vadló-rezervátumban

	Január	Ellés	Elhullás	Eladás	Vágás	Import	December
Vadlovak	172	41	10	0	6	0	197
Őstulok			12	85	4	5	

5.6. Vadászterületek

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a jelenleg folyó üzemtervi ciklusban (2007. március 1. – 2017. február 28.) két vadászterületen vadászatra jogosult, mely vadászterületek csaknem teljes egészükben védett természeti területeket tartalmaznak, illetve különleges rendeltetésű státusszal bírnak. A vadászterületeken belül a HNPI vagyonkezelésében lévő termőföldek aránya eléri a 95 %-ot, kiterjedésük 54.057 (Hortobágy) illetve 14.206 (Egyek-Tiszafüred-Kócsújfalu) hektár.

Jelen vadászterületek mellett a hivatásos vadász létszám kötelezés a Jász-Nagykun-Szolnok megyei vadászterületnél 5 fő, míg a Hajdú-Bihar megyei vadászterületnél 20 fő. Mindkét terület esetében – tekintettel a természetvédelmi különleges rendeltetésükre felsőfokú végzettségű fővadász alkalmazása jogszabályi előírás.

A vadgazdálkodási terv kialakítása a természetvédelem szempontjából negatív hatású vadászható vadfajok vadászati túlsúlyán alapszik, amely célkitűzés a 2011/2012-es vadászati évben is teljesülni fog. A vaddisznó, róka és dolmányos varjú fajok hatékony állományszabályozása érdekében az idényen kívüli, és az éjszakai vadászatuk a vadászati hatóságtól beszereztük az engedélyeket.

Vadgazdálkodásunk nagy hangsúlyt fektet az élve fogó csapdázások alkalmazására, dolmányos varjú esetében a tűzok élőhelyeken Larsen féle csapdákat használtunk, melyekkel költési időben nagy biztonsággal elfoghatóak a költő madarak, így a költés elmaradásával hatékonysága hatványozott.

Vaddisznó befogó csapdákkal is rendelkezik igazgatóságunk, azonban az állategészségügyi feltételek szigorodása következtében (45 napos karantén, vérvétel, fül számozás stb.) az élve történő értékesítés lehetőségei nem biztosítottak.

A 2011. évben elkezdtük a róka kotorék csapdázást, amit a Lajta projekt területein már eredményesen használnak. A róka állománycsökkentése érdekében – a természetvédelmi érdeket nem sértő, körültekintő alkalmazással – célszerű lenne az új csapdázási módszernek tekinthető „módosított hattyúnyak„ csapdákat is kipróbálni a vadászterület egyes részein.

A 2011 vadgazdálkodási évben a ragadozó életmódot folytató fajokból az alábbi példányszámok kerültek terítékre:

- Vaddisznó: 250 példány
- Dolmányos varjú: 200 példány
- Róka: 350 példány

Az utóbbi 5-6 év folyamán a vadászterületeinken belül mezőgazdasági termelést folytató személyek, vállalkozások körében is erősödik az igény, mely szerint ha vadászható vadfaj egyedei okoznak a terményekben terméskiesést, akkor kártérítési igénnyel fordulnak az Igazgatósághoz. A kártétel megelőzésére fokozott figyelmet fordítunk, aminek eredményeként az elmúlt tíz évben a kifizetett kártérítés összege nem érte el az 1 millió Ft-ot.

2011 évben a lőtt vad felvásárlási árak – az évek óta tartó stagnálás után – az eddigi árszinthez viszonyítottan 50 %-al emelkedtek, ami öröndetes az Igazgatóság ráfordításainak mérséklése tekintetében.

5.7. Halászati vízterek (saját kezelésben)

A Miskafoki-holtág (más elnevezés szerint: Tiszacsegei Nagyerdei Holt-Tisza) a Hortobágyi Nemzeti Park területén fekszik. A halászati jogot (mint a Magyar Állam önálló halászati jogát) a HNPI gyakorolja. Hasznosítását az elmúlt évben is 1 fő kisszerszámos halász, illetve a Tiszacsegei Horgász és Természetvédelmi Egyesület végezte. Az Egyesület 195 db éves területei engedélyt értékesített a horgászoknak. A HNPI a halgazdálkodási tervben vállalt kötelezettségeinek eleget téve 1500 kg háromnyaras pontyot telepített a holtágba, amelyből az Egyesület 500 kg hal telepítési költségét átvállalta..

Az Igazgatóság gyakorolja a halászati jogot a Hortobágy folyó 76 kilométeres szakaszán. A víztér halászati hasznosításában közreműködik a Nádudvari Sporthorgász Egyesület, a Hortobágyi Horgász Egyesület és egy fő kisszerszámos halász. A Hortobágy folyó nádudvari szakaszán 104 db éves területi engedélyt értékesítettünk. A folyónak a Hortobágy település belterület felé eső partjának horgászati hasznosítását a Hortobágyi Horgász Egyesület látja el. Ezen a szakaszon 9 db területi engedély került értékesítésre. Igazgatóságunk haltelepítési kötelezettségének a Hortobágy folyó nádudvari szakaszán tett eleget, ahol 250 kg kétnyaras pontyot, 50 kg compót, 50 kg egynyaras csukát, 50 kg egynyaras süllőt és 50 kg egynyaras harcsát telepítettünk..

Az Igazgatóság 2010-ben pályázatot nyújtott be a Jánd és Olcsvaapáti külterületen fekvő Fótoskerti holtág halászati hasznosítására. A pályázat sikeresen zárult, a Vidékfejlesztési Minisztérium Igazgatóságunkkal kötötte meg a haszonbérleti szerződést 15 éves időtartamra. 2011 októberétől a holtág halászati hasznosítás gyakorlását a Jándi Természetbarát Horgászok Egyesülete látja el. Az Egyesület a megállapodás megkötésétől az év végéig 17 darab éves területi engedélyt valamint 23 darab napijegyet értékesített a horgászoknak. A HNPI a halgazdálkodási tervben vállalt kötelezettségeinek eleget téve 300 kg háromnyaras és 150 kg kétnyaras pontyot telepített a holtágba.

5.8. Saját kezelésű erdők

A természetvédelmi-kezelési célú erdőgazdálkodást 2011-ben teljesen új alapokra helyezte az Igazgatóság. Az év első negyedévében munkába állt egy erdőmérnök főerdészi munkakörben, amellyel egyben az osztályon belül megalakult erdészeti csoport vezetését is ellátja. Az erdőgazdálkodási tevékenység során a korábbi években kialakult hiányosságok, erdősítési hátralékból adódó kötelezettségek megszüntetése rendkívüli erőforrásokat igényel az Igazgatóságtól. E kötelezettségek mielőbbi végrehajtása, a természetvédelmi célú erdőgazdálkodási tevékenység javítása érdekében az Igazgatóság a szakszemélyzet további megerősítése érdekében 1 fő erdőmérnök és 1 fő erdésztechnikus alkalmazást tervezi a Közép-Tiszai Tájvédelmi körzetben.

Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő erdők nagysága 7 194 ha, ebből Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (Hortobágyi NP, Hajdúsági TK, Bihari-sík TK) 3070 ha, Szabolcs-Szatmár- Bereg megyében (Fényi-erdő TT, Szatmár-Beregi TK) 1974 ha, Jász-Nagykun-Szolnok és Heves megyében (Közép-Tiszai TK) 2150 ha helyezkedik el.

A természetvédelmi kezelési célokat szolgáló erdészeti tevékenység keretén belül az alábbiak fontosabb feladatok kerültek elvégzésre:

- Az éves és rendkívüli, favágatási tervek, engedély-kérelmek, erdőművelési tervek elkészítése.
- A HNPI erdőgazdálkodói jogosultsága alá tartozó területeken a tervezési, irányítási, ellenőrzési munkák elvégzése.
- Közreműködés a területileg illetékes Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságai által lefolytatott ellenőrzésekben, műszaki átadásokban.
- Határidős jelentéseket (Erdészeti Igazgatóság, VM) elkészítése.
- Fahasználatok, faértékesítések irányítása, szervezése, közreműködés a szerződések megkötésében.

A HNPI a kezelésében lévő erdőterületek mindegyikére rendelkezik érvényes erdőgazdálkodási üzemtervvel. 2011-ben az illetékes erdészeti hatóság a műszaki átadások alapján 18,49 ha erdősítést befejezett erdősítésként vett át, így ennyivel csökkent a folyamatban lévő erdősítések aránya. Az erdősítési hátralékkal terhelt 62,44 hektár erdőterületből 2011-ben az elvégzett erdőfelújításokkal 42,11 hektár erdősítési hátralékot sikerült megszüntetni. Számszerű adatok:

- erdőfelújításra került sor 58,19 ha-on,
- csemetepótlásra került sor 195,70 ha-on

- folyamatban lévő erdők ápolását 203,11 ha-on,
- tuskózást 10, 50 ha-on, illetve bozótirtást és teljes-talajelőkészítés történt 134,99 ha-on
- 4945 m³ faanyag került kitermelésre, amely jelentős részben értékesítésre kerül
- 65 m³ tűzifa került betárolásra Igazgatósági felhasználásra

A 2011. évi erdőgazdálkodási tevékenység tájegységenkénti összesítése

Hortobágy, Bihar-sík Tájvédelmi Körzet, Hajdúság–Dél-Nyírség Tájvédelmi Körzet			
Tevékenység	ha	m ³	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2011 év elején	28,92		
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2012.02.10-ig	8,59		
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2011. év elején	200,01		
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2011.02.10-ig	10,91		
Erdőfelújítások	28,40		
Csemete pótlás	25,09		
Csemeteszükséglet			114 770
Tuskózással érintett terület	2,50		
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	28,40		
Ápolással érintett terület	44,69		
Kitermelt famennyiség		1 265,00	
Értékesített famennyiség		1 200,00	
Raktáron kezelt famennyiség		65,00	

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység			
Tevékenység	ha	m ³	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2011 év elején	0		
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2012.02.10-ig	-		
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2011. év elején	187,70		
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2011.02.10-ig	1,58		
Erdőfelújítások	2,00		
Csemete pótlás	27,90		
Csemeteszükséglet			70000
Tuskózással érintett terület	2,00		
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	2,00		
Ápolással érintett terület	137,42		
Kitermelt famennyiség		740	
Értékesített famennyiség		740	
Raktáron kezelt famennyiség		-	

Közép-Tisza-Jászság Tájegység			
Tevékenység	ha	m ³	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2011 év elején	33,52		
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2012.02.10-ig	33,52		
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2011. év elején	170,5		
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2011.02.10-ig	6,00		
Erdőfelújítások	27,79		
Csemete pótlás	142,71		
Csemeteszükséglet			700 000
Tuskózással érintett terület	6,00		
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	104,59		
Ápolással érintett terület	21,00		

Kitermelt famennyiség		2940	
Értékesített famennyiség		2940	
Raktáron kezelt famennyiség	-		

Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság összesen			
	ha	m ³	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2011 év elején	62,44		
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2012.02.10-ig	42,11		
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2011. év elején	558,21		
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2011.02.10-ig	18,49		
Erdőfelújítások	58,19		
Csemete pótlás	195,70		
Csemeteszükséglet			884 770
Tuskózással érintett terület	8,00		
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	134,99		
Ápolással érintett terület	0,00		
Kitermelt famennyiség		4 945,0	
Értékesített famennyiség		4 880,0	
Raktáron kezelt famennyiség		65,0	
Termékértékesítési bevétel			
Kiadás összesen			

5.9. Egyéb természetvédelmi vagyongazdálkodási tevékenység (birtokügyi és mezőgazdasági ~)

Igazgatóságunk működési területén a védettségi szint helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény (VSzT) hatálya alá tartozó, azaz a volt termelőszövetkezeti használatban levő védett, védelemre tervezett ingatlanok összes területe megközelíti a 7100 hektárt. A VSzT rendelkezései alapján az államnak az éves költségvetési törvényben kellene forrást biztosítani a kisajátításra, de sajnos 2011-ben sem állt rendelkezésre megfelelő pénzforrás. 2011-ben a működési területünkre eső, Megyei Kormányhivatalok illetékes szervei (rég FM hivatalok) számos esetben rendelkeztek az érintett területeken a kártalanításra jogosultak köréről. Ezek főleg Szabolcs, kisebb részben Szolnok megyét érintő területek. Sajnos anyagi fedezet hiányában 2011-ben nem tudtuk ezeket a területeket sem kisajátítani illetve kártalanítani a jogosult magánszemélyeket.

Igazgatóságunk által megvásárolt, illetve jogszabály alapján a Magyar Állam tulajdonában került mintegy 17 000 ha védett/védelemre tervezett földterület vonatkozásában a vagyongazdálkodási szerződés – az évek óta tartó előkészítő munka ellenére – sajnos 2011-ben sem jött létre. A rendelkezésünkre álló információk szerint ennek akadálya a jogszabály változások miatt a tulajdonosi joggyakorló szervek által végrehajtandó (MNV Zrt., NFA) vagyontáradás elhúzódomása volt. Ennek keretében Igazgatóságunk az MNV Zrt. megkeresésére 4 434 db „kivett” megnevezésű, 11 200 ha összterületű ingatlanra vonatkozóan, a vagyongazdálkodási- és a természetvédelmi őrszolgálati osztály felmérése alapján tett javaslatot az állami tulajdonosi joggyakorlás hova tartozására.

Az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő területek 76 %-án a természetvédelmi kezelést biztosító földhasználat hasznóbérbeadással történik. A közel 76 000 hektár védett terület természetvédelmi kezelése 17 000 hektáron természetvédelmi fenntartási megállapodással, a többi területen hasznóbérbéti jogviszony útján valósul meg. A 262/2010. évi Kormány rendeletnek megfelelően kizárólag a korábbi szerződéses jogviszony alapján keletkező előhasznóbérbéti joggal rendelkező gazdálkodók esetén volt lehetősége az Igazgatóságnak a szerződéseket meghosszabbítani az AKG Program végéig (2014. augusztus 31-ig) tartó hatállyal. 2011. december 31-i állapot szerint Igazgatóságunk 878 db hatályos hasznóbérbéti szerződéssel rendelkezik, továbbá 12 szerződés felmondás alatt vagy bírósági peres eljárás alatt áll. A szántók területek bérbéti díja 1 093 Ft/AK, gyepterületeké legelő hasznosítás esetén 10 000 Ft/ha, kaszáló

esetén 15 000 Ft/ha összegben alakultak. A nádas területek hasznóbérlési díja 20 000 Ft/ha értékben kerültek megállapításra.

Igazgatóságunk 2011 évben a vagyongazdálkodási osztály és a természetvédelmi őrszolgálat együttműködésében 76 db hasznóbérlési szerződés felülvizsgálatát végezte el. A helyszíni ellenőrzésekről készült jegyzőkönyvek alapján a hasznóbérlők felszólítása kerültek a hiányosságok pótlására (szerződésben vállalt állatlétszám, legeltetési időszak kiterjedése stb.), illetve súlyos bérlői szerződés szegés esetén a szerződés felbontását kezdeményezte az Igazgatóság. A természetvédelmi kezelés hatékony megvalósulása érdekében e fontos ellenőrzési feladat 2012-ben is folytatódik.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2011. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 3 478,97 hektáron igényelt egységes területalapú támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett területekből 3 118,71 hektár gyeperővel, 360,26 hektár pedig szántó művelési ágú terület. A szántók jelentős területén tűzokvédelmi célú élőhelyfejlesztés valósul meg, másrészt a termelt tömegtakarmány az Igazgatóság tulajdonában lévő legelő állatállomány téli takarmányozását szolgálja (Karcag-Disznórét 52 ha, ebből a területből 41 ha szántó pihentetett területként került hasznosításra, ugyanis *vis maior* körülmények miatt nem lehetett elvégezni a tavaszi kultúra vetését), Nádudvar-Mihályhalma 133 ha, Püspökladány, Ágota-puszta 47 ha, Berettyóújfalu 48 ha, Nagykereki 14 ha). A művelt szántó területek mellett 37,12 ha időszakos gyepek (visszagyepesített szántók) kerültek hasznosításra. Jelentős vízivad őszi-téli táplálkozó területként illetve takarmány termő területként szolgált az AKG célprogram előírásai alapján művelt hortobágyi (Kungyörgy) szántóterületek is 75 ha területnagyságon.

A saját hasznosításban lévő gyepterületek jelentős része a Hortobágyi Nemzeti Park, Nagykunság és Bihari-sík tájvédelmi körzetben találhatóak, itt az Igazgatóság állat állományának legeltetésével (szürke marha, őstulok, bivaly, Przewalski ló, hortobágyi racka,) valósult meg a természetvédelmi kezelés.

A tűzokvédelmi célú szántóföldi gazdálkodás a korábbi évekhez hasonlóan folytatódott Nádudvar és Karcag külterületén. A 2010. év rendkívüli csapadékossága után a területek nagyon rossz talajállapotban voltak. Távolati célként a területek részben újbóli művelhetőségének kialakítása, illetve alapszintű művelése jelentette a realitást. Ezt 2011 ősziére sikerült mindegyik művelési egységben elérni.

Nádudvar külterületén 60,38 ha-on őszi búza és őszi zab, 33,36 ha-on lucerna, 42,47 ha-on ugarkeverékek és 5,39 ha-on őszi takarmányborsó termesztése valósult meg. A területéről 225 bála lucerna, 44 bála szalma, 295 bála vegyes ugarkeverék és 93 bála gyepszéna került beszállításra a HNPI állattartó telepeire.

Karcag külterületén 10,92 ha lucerna termesztése tekinthető sikeresnek, valamint 39,96 ha-on *vis major* állapotok uralkodtak. A nádudvari, a karcagi a püspökladányi és a palocsai (Bihari-sík TK) szántóterületek művelését közbeszerzési eljárás keretében szerződött vállalkozókkal, a hortobágyi (Kungyörgy, Szatmári-telek) szántóterületeket saját erő- és munkagépekkel végezte az Igazgatóság.

2011-ben az Igazgatóság természetvédelmi célú gazdálkodása során betartandó szabályok, hatósági előírások teljesítését (Kölcsönös Megfeleltetés szabályai, ENAR-állat jelölés szabályai, állatjóléti és állategészségügyi szabályok stb.) az illetékes hatóságok több alkalommal is ellenőrizték, amelyek során súlyos kötelezettség szegés egy alkalommal sem került megállapításra.

6. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei)

A Természetvédelmi Fejlesztési Osztály 2007. decemberében jött létre, mint a KEOP pályázatokat előkészítő és a megvalósítást lebonyolító, koordináló projekt menedzsment szervezeti egység. Az osztály által ellátott feladatok köre 2011-ben bővült az idegenforgalmi pályázatok (ÉAOP) koordinációs feladataival, ezt a munkát 2 fő pályázati ügyintézők végezte, korábban közvetlen igazgatói irányítással. Az osztály feladatai közé szintén bekerült 2011-ben a LIFE pályázatok adminisztratív nyilvántartása ill. az azokhoz kapcsolódó projekt menedzsment és koordinációs feladatok elvégzése. Távlati célkitűzés, hogy az igazgatóságon futó összes pályázati tevékenység a TFO koordinálásával működjön!

2011-ben új KEOP konstrukció nyílt meg, a *KEOP-3.2.0 Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés* c. kiírás, mely szintén új feladatokat eredményezett.

Jelenleg az igazgatóságon – az osztály koordinációjával – **14 db saját, támogatási szerződéssel (TSZ) rendelkező KEOP** pályázat fut (valóságban 15, mert a "Bombatér KEOP" a megvalósítás költségigénye miatt két pályázattá alakult), illetve további két pályázat áll közvetlenül beadás előtt (2012 február).

Benyújtás, TSZ-kötés szerint:

2011-ben benyújtott első forduló KEOP pályázatok:	5 db.
2011-ben benyújtott második forduló KEOP pályázatok:	2 db.
2011-ben megkötött támogatási szerződések:	2 db.
2011-ben sikeresen lezárt első forduló KEOP pályázatok:	2 db.

Előrehaladás szerint (TSZ-el rendelkező projektek):

Megvalósítási szakaszban lévő projektek:	5 db.
Előkészítési (tervezési) szakaszban lévő projektek:	4 db.
Visszavont KEOP pályázatok:	1 db.
Partnerségi KEOP pályázatok:	1db (INSPIRE).
2011-ben lezárt ROP (ÉAOP) pályázatok:	3 db.
Visszavont ROP (ÉAOP) pályázat:	1 db.

FUTÓ/BENYÚJTOTT PÁLYÁZATOK ÖSSZESEN:

KEOP HNPI saját:	14 (15)
Partnerségi KEOP:	1
ROP:	3
LIFE (partner):	4
Nemzetközi együttműködés:	2
ÖSSZESEN:	24

6.1. KEOP, KIOP projektek

KEOP PÁLYÁZATOK

A HNPI, mint kedvezményezett által benyújtott és bonyolított KEOP pályázatok:

KEOP- 3.1.2. konstrukció

- *Megvalósítási szakaszban (második forduló) lévő projektek (5 projekt)*

Két, második fordulós természetvédelmi KEOP projekt megvalósítása folytatódott 2011-ben:

1. **Élőhely-rekonstrukciós fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Parkban** (rizsgáták és árokrendszerek felszámolása, a Hortobágyi Öregtavak részleges rekonstrukciója). A Komplex tájrehabilitáció a HNP területén c. beruházási elem (árokrendszerek felszámolása) sikeresen megvalósult, a műszaki átadás-átvétel 2011. november 11-én megtörtént. A munka befejeztével a művelési ág változtatási eljárás folyamatban van. Utómunkálatokat – szárazzás, gyepesítés – a Zea'93 Kft. fogja végezni 2012. augusztus-szeptember folyamán. Az Öregtavak beruházása a terveknek megfelelően halad, problémák nem jelentkeztek, várható befejezés 2012. nyara, mely előre láthatólag meg is fog valósulni.
2. **Vizes élőhelyek és fás legelők megőrzése és fejlesztése az Észak-Alföldön** (Andaházi vizes élőhely rehabilitáció – Bihari-sík TK, fás legelők helyreállítása és a Boroszló-kerti Holt-Tisza rekonstrukciója – Szatmár-Beregi TK). A Boroszló-kerti-Holt-Tisza rekonstrukciójának műszaki átadás-átvétele már 2010-ben megtörtént. Az Andaházi beruházás kivitelezője (Békés-Drén Kft.) a kiviteli munkákat befejezte, a műszaki átadás-átvétel 2011. december 13-án megtörtént. A fás legelők beruházásánál új közbeszerzési eljárás kiírása után szerződést kötöttünk Guti József egyéni vállalkozóval, aki a munkát megkezdte, várható befejezés 2012. őszén.

2011-ben megkötött 2. fordulós támogatási szerződések:

3. **Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Parkban**. A projekt támogatási szerződését ebben az évben kötöttük meg, a kivitelezésre irányuló közbeszerzési eljárás sikeresen lerárult a vadvédelmi kerítés építésére vonatkozóan (TÖMB 2002 Kft.), várható munkakezdés 2012. júliusában, illetve a terület előkészítése (cserjeirtás) ettől hamarabb, a KTVF engedélyétől függően. A szabadvezeték kiváltás és a középvezettségű hálózat természetbarát átalakítás projektelemek esetében még a közbeszerzési eljárások előkészítése, egyeztetése az E.ON-al és engedélyezése van folyamatban.

2011-ben 2. fordulóra benyújtott és megkötött támogatási szerződéssel rendelkező nyertes pályázatok:

4. **Árokrendszerek felszámolása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén**. A közbeszerzési tanácsadó kiválasztása után lezajlottak a kivitelező és a műszaki ellenőr kiválasztására irányuló eljárások, a műszaki ellenőrrel megtörtént a szerződéskötés (Marag Kft.), a kivitelezővel (Tengely Közmű Kft.) szerződéskötés február 24-én.

2011-ben 2. fordulóra benyújtott, aláírt támogatási szerződéssel még nem rendelkező pályázat:

5. **Természetvédelmi fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Park Egyek-pusztakócsi mocsarak területén**. A pályázat 2. fordulóra benyújtva, elbírálás alatt.

2011-ben lezárt első fordulós természetvédelmi fejlesztési pályázatok:

- (a) **Árokrendszerek felszámolása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén** – előkészítés. A projekt 2011. áprilisában lezárult. A sikeres 2. fordulós pályázat megvalósítása megkezdődött.

(b) Természetvédelmi fejlesztések az Egyek-pusztakócsi mocsarak területén – előkészítés.
A projekt zárójelentését elfogadta a Közreműködő Szervezet, 2. forduló pályázat beadva.

▪ *Előkészítési szakaszban lévő (első forduló), elnyert pályázatok (4 pályázat):*

6. **Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban (2 db pályázat).** Az eredetileg tervezett egy pályázat helyett két pályázatot kellett második fordulóra készíteni az előzetes tervekhez képest kétszeres és a megpályázható határt túllépő kiviteli költségek miatt (2 milliárd Ft). Az előzetes RMT-eket 2011-ben benyújtottuk és a Közreműködő Szervezet jóváhagyta, a 2 végleges RMT (északi és déli területek) benyújtása 2012. febr. 20.

7. **Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Parkban II. ütem.** A pályázatba foglalt tanulmányok a közbeszerzési eljárások sikeres lebonyolítását követően elkészültek, megtörtént a tervező kiválasztása (uniós eljárás), jelenleg a tervezés zajlik. 2. forduló benyújtása 2012 áprilisban.

8. **Természetes és természetszerű erdők és fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.** Szerződés van a közbeszerzési tanácsadóval, PR céggel, az "Erdő üzemterv módosítás" elkészítésére vonatkozó közbeszerzés lezárult, szerződéskötés megtörtént Donkó Károllyal (bruttó 7 750 000 Ft), melynek teljesítése hiányos volt, így kötbérezéssel és csak 70 %-os kifizetéssel éltünk. 2. forduló benyújtása: 2012. február 20.

9. **Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.** Szerződések: közbesz. tanácsadóval, PR céggel, értékbecslés lezajlott, tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás (uniós értékhatárt elérő) lezárult, szerződés kötés 2011. július 04-én megtörtént ERBO-PLAN Kft-vel EVD-k, engedélyes tervek beadva a KTVF-ekre. EVD lezáró határozat hat. idő 2012. febr.29, vízjogi eng. 2012. márc. 30. RMT tervezetet 2011. novemberben benyújtottuk, észrevételek átvezetése folyamatban.

▪ *2011-ben az új kiírásnak megfelelően, egy forduló eljárásrendben benyújtott pályázatok*

10. **Természetes és természetszerű erdők és fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén II. ütem.** Benyújtás: 2011. szeptember, elbírálás alatt. Hiánypótlás benyújtva, tisztázó kérdések megválaszolva.

11. **Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén III. ütem.** Benyújtás: 2011. szeptember, elbírálás alatt. Hiánypótlás benyújtva, tisztázó kérdések megválaszolva.

KEOP- 3.1.3. konstrukció

12. **A cégénydányádi kastélypark rekonstrukciója.** Egyetlen pályázatunk, melyet külső projekt menedzsment cég készít. Benyújtás: 2011. szeptember, elbírálás alatt. Hiánypótlás benyújtva, tisztázó kérdések megválaszolva.

KEOP- 3.2.0. konstrukció

13. **A Hortobágyi Nemzeti Park területén tűzokvédelmi területek- és élőhelykezelési célokat szolgáló állatállomány fenntartásához szükséges gépek beszerzése.** Benyújtva, elbírálás alatt, hiánypótlás.
14. **A Hortobágyi Nemzeti Park területén ártéri élőhelyek, rétek kezelésében adventív fajok visszaszorításához, valamint mocsarak természetvédelmi kezeléséhez szükséges gépek beszerzése.** Benyújtva, elbírálás alatt, hiánypótlás.

Ez utóbbi konstrukcióra még két pályázat előkészítése történt meg 2011-ben, ezek benyújtása februárban várható:

15. **Gépbeszerzések a Szatmár-Beregi Tájegység és a Dél-Nyírség-Hajdúság Tájegységek területére.**
16. **Gépbeszerzések a Bihari-sík Tájegység területére.**

A fentebb felsorolt és már benyújtott, összesen 14 (15) természetvédelmi fejlesztési KEOP projektünk teljes (tervezés+megvalósítás) bekerülési költsége meghaladja a 6,3 milliárd Ft-ot.

▪ *Visszavont KEOP pályázatok*

17. **A Hortobágy-folyó és vízrendszerének ökológiai célú vízutánpótlása.** A pályázattól visszaléptünk, lezárása folyamatban – időhiány (sikertelen közbeszerzés a tervezésre, ill. a közbeszerzési eljárások időigénye a megnövekedett minisztériumi jóváhagyási határidők miatt), megfelelő műszaki előkészítés hiánya miatt.

▪ *Egyéb KEOP pályázatok*

- **Tilalmasi, Ecsezugi területek élőhely védelméhez kapcsolódó vízi infrastruktúra fejlesztése.** A pályázatot a HNPI közreműködésével a KÖTIVIZIG Karcagi szakaszmérnöksége állította össze a HNPI, mint Kedvezményezett részére. Benyújtva 2011-ben, bírálat alatt.

A HNPI, mint partner vesz részt az alábbi KEOP pályázatban:

- **Az INSPIRE irányelv bevezetése és gyakorlati alkalmazása az e-környezetvédelem területén.** Kedvezményezett: TIKÖFE, 2011. 09. 01.- 2013. 11. 30. HNPI partneri részvétel: adatszolgáltatás, számítógépek, laptopok beszerzése (11) a projekt terhére.

KIOP PÁLYÁZATOK

A 2007-2008-ban lezárt, a projektek 5 éves fenntartási időszakában szükséges éves nyomonkövetési jelentéseket benyújtottuk mindhárom KIOP projekt esetében, melyeket a Közreműködő Szervezet elfogadott. Helyszíni ellenőrzés ebben az évben nem volt.

1. **Élőhely-rekonstrukciós programok és erdei iskola kialakítás a HNPI illetékességi területén** (1.1. Nagyiváni tűzok élőhely rekonstrukció, 1.2. Bihari-sík TK tűzokvédelem, 1.3. Erdei iskola építése, Máta). *Fenntartási időszak vége: 2012. 10. 31.*
2. **Élőhely-rekonstrukciók a HNPI illetékességi területén** (2.1. Német-szigeti vizes élőhely rekonstrukció, 2.2. Helmec-szegi Holt-Tisza rekonstrukció). *Fenntartási időszak vége: 2012. 12. 05.*
3. **Szabadvezeték kiváltás, illetve megszüntetés a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság területén.** *Fenntartási időszak vége: 2013. 06. 24.*

6.2. ROP (ÉAOP) projektek – Pályázatok szakmai felelőse: OTO.

1. **"Pusztá Szafari" A Hortobágyi Vadaspark fejlesztése.** Lezárult. Záró kifizetési kérelem és záró projekt előrehaladási jelentés hiánypótlás benyújtva 2011.11.22.-én. Az ÁFA kompenzációs igényünk miatt TSZ módosítási kérelem benyújtására volt szükség. Benyújtás időpontja 2012.02.09-én.
2. **"A történelem országútján" Tematikus csárdaútvonal a Hortobágyon keresztül.** Lezárult. Záró kifizetési kérelem és záró projekt előrehaladási jelentés hiánypótlás benyújtva 2011.12.15.-én. Jelenleg folyamatban van az ÁFA kompenzációs eljárás, amit TSZ módosítási kérelem követ.
3. **"Daruvonulás a Hortobágyon" A Hortobágy-Hortobágy halastavi kisvasút továbbfejlesztése és új ökoturisztikai attrakciók létrehozása.** Lezárult. Záró kifizetési kérelem és záró projekt előrehaladási jelentés hiánypótlás benyújtva 2012.01.13.-án. Jelenleg folyamatban van az ÁFA kompenzációs eljárás, amit TSZ módosítási kérelem követ.
4. **Hortobágy-Hortobágy-Halastavi turisztikai kerékpárút építése.** A pályázattól visszaléptünk.

6.3. LIFE és LIFE+ projektek

Jelenleg a HNPI-nek nincsen saját LIFE pályázata, az alábbi projektekben partnerként vesz részt:

Safeguarding the Lesser White-fronted Goose Fennoscandian population in key wintering and staging sites within the European flyway (Kis lilik LIFE), 2011.09.01. - 2016.06.30. Az első pénzügyi jelentés beadásra került (2011. szeptembertől - decemberig), a partnerségi megállapodást aláírtuk, és nádaratással kapcsolatos szerződés is született.

1. **Restoration and conservation of the Pannonic salt steppes of Pásztó grassland with sustainable mangagement (Pásztó life),** 2011.09.01. - 2014.12.31. Az első pénzügyi jelentés előkészítése folyik (2011. szeptembertől - decemberig). Várhatóan a jövő héten beadásra kerül.
2. **Restoration of sodic lake sub-type of the Pannonic salt steppe and marsh habitat in the Hortobágy,** 2009.01.01. - 2013.04.30. Beadásra került a 2. progress report.

3. **Conservation of imperial eagles by managing human-eagle conflicts in Hungary, 2012.01.01. - 2016.12.31.** A pályázatindító egyeztetések zajlanak, partnerségi megállapodás előkészítése.

6.4. Egyéb projektek

Nemzetközi együttműködésben beadott pályázatok (2 db):

1. FOODPA

European Charter for sustainable food production in protected areas (FOODPA).

Konzorciumvezető: Parco Delta del Po Emilia-Romagna. Több résztvevős nemzetközi projektben partner a HNPI, mely a védett természeti területeken előállított helyi termékek marketingjének lehetőségeit vizsgálja (szalámi projekt a HNPI részéről). A pályázatot 2011. októberben benyújtották, befogadták, értékelése folyamatban.

2. **MAGYARORSZÁG – ROMÁNIA HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM 2007-2013 (HURO INTERREG)**

HURO/1101 kiírás, felhívás érvényessége: 2011. 08. 29 - 2012. 01.31., a HNPI-t 2012. 01. 17-én kereste meg a romániai partner, így a teljes előkészítésre nagyon rövid idő, körülbelül 10 nap állt összesen rendelkezésre.

Projekt címe: Az érmelléki lápvidék természeti értékeinek védelme és azt ezt szolgáló létesítményi feltételek kiépítése.

HNPI státusz: partner.

HNPI célterület: Kokadi Daru-láp tanösvény kialakítása.

Pályázat benyújtási határideje 2012 01. 31. volt, amit a projektvezető Bihardiószeg Önkormányzata be is nyújtott a VÁTI-hoz. Projektidőszak: 2012. 09.01-2015. 11. 15.

Pénzügyi kötelezettségek:

Önrész: 10.390,8 EUR (a min. előírt 5 %).

Támogatás: 207.816,00 EUR.

Feladatok: szakmai felügyelet, konzultáció, 16 hónap; kiviteli dokumentáció elkészítése, 3 hónap.

7. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

7.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

Az Igazgatóság ügyiratforgalma új ügyiratkezelő rendszer bevezetését tette szükségessé, melyre 2011 májusában került sor. A "**KONTROLLER 2**" nevű program bevezetése sikeresen megtörtént. A 2011. évben mindösszesen 26.186 (alszám) ügyirat került iktatásra, melyből 1958 szabálysértés, 477 szerződés és 8062 ügyviteli főszám jött létre.

Az új iktatóprogram lehetővé teszi – hozzáférési jogosultság függvényében – az Igazgatóságra érkező és onnan postázásra kerülő iratok könnyebb áttekintését, kereshetőségét és megadott szempontok szerinti szűrését. E program azt is lehetővé tette, hogy az előző évek ügyiratai migrált adatként rögzítésre kerüljenek és a fenti alkalmazásokkal lehetővé tegyék a rugalmas és gyors ügyintézését. A 2011. évi (rendes) selejtezés jelenleg is folyamatban van.

Mivel az új iktatóprogram a 2011. év májusában került bevezetésre, és a program használata komoly begyakorlást igényel, a 2011-es évet "tanulóévnek" tekintjük. Ez többek között azt jelenti, hogy az ügyiratok ügykörbe/irattípusba sorolása nem működött tökéletesen (az ügykörök és irattípusok hierarchikus kategóriarendszerét át is kellett dolgoznunk az igazgatóság tevékenységéhez igazítva, 2012 elejétől már eszerint működik a program), ezért 2011-ről egyelőre nem tudunk pontos statisztikát készíteni, ez a selejtezésekkel folyamatosan fog megoldódni.

7.2. Szabálysértés

Helyszíni bírság kiszabására 18 esetben került sor. Az intézkedések jogszerűségét ellenőriztük illetve több alkalommal tartottunk tájékoztatót ezzel kapcsolatosan a kollégák részére. A beérkezett helyszíni bírság nyomtatványok alapján nyilvántartást vezetünk, figyelemmel kísérjük a befizetéseket, illetve a befizetések elmulasztása esetén megtettük a végrehajtással kapcsolatos intézkedéseket. A legtöbb esetben tiltott helyen tartózkodással és szemeteléssel kapcsolatos szabálysértések miatt került sor helyszíni bírság kiszabására.

A bírságot be nem fizetők száma ebben az évben is változatlanul jóval nagyobb, mint azoknak a száma, akik a tudomásul vett helyszíni bírság összegét a jogszabály által biztosított határidőn belül befizetik.

A helyszíni bírságokkal kapcsolatos helyszíni intézkedések jogszerűsége, valamint a nyomtatványok kitöltése megfelelő.

7.3. Természetvédelmi bírság

2011. évben 46 esetben indult természetvédelmi szabálysértés elkövetése miatt szabálysértési eljárás. Ezen esetekben az ügyek Természetvédelmi Őrszolgálat munkatársainak feljelentése, vagy intézkedése következményeként illetve rendőrségi feljelentés alapján indultak. A három megyében a rendőrkapitányságok/rendőrőrsök természetvédelmi őrreink kezdeményezésére 28 esetben tettek feljelentést. (A rendőrség a legtöbb esetben a Természetvédelmi Őrszolgálattal tartott közös ellenőrzést követően kezdeményezte a szabálysértési eljárást.)

Büntetés helyett 4 esetben került sor figyelmeztetés alkalmazására a szabálysértés súlyát és az eljárás alá vont személy körülményeit, valamint az elkövetés körülményeit mérlegelve. A bírság befizetésének eddig 5 fő tett eleget. A bírságösszeg végrehajtása az elkövetői kör szociális helyzetére tekintettel folyamatosan nehézséget okoz. A kisebb településeken közérdekű munka végeztetésére nincs lehetőség.

A szabálysértések tekintetében továbbra is leginkább érintett örkerületek 2011. évben is a Közép-Tisza Jászság Természetvédelmi Tájégség (Tiszabura, Tiszabó) és a Szatmár-Beregi Természetvédelmi Tájégség (Tiszabercel-Tiszadob). A leggyakoribb szabálysértések: illegális fakivágás, jogosulatlan horgászat, tiltott helyen tartózkodás, tiltott módon való közlekedés.

7.4. Büntető ügyek

Büntetőfeljelentést 8 esetben tettünk természetkárosítás büntette miatt, ezen ügyek nagy része is illegális fakitermelés miatt indult. Két esetben indult büntetőeljárás illegális földmunka miatt, ahol a tevékenység károsította a védett természeti terület, e mellett megsemmisült több védett illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó madárfaj fészkelőhelye illetve védett növényfaj termőhelye. 2011. évben továbbra is gondot jelentett a természetkárosítások miatt indult büntető eljárások eredménytelensége, melynek indoka hogy az elkövető kilétét nem sikerült megállapítani.

Egyéb büntető ügyben összesen 28 feljelentést tettünk. A falopások megelőzése és felderítése ebben az évben is nagy terhet rótt az Őrszolgálat munkatársaira. Egyre gyakrabban fordul elő, hogy az illegális fakivágások sőt fakitermelések a HNPI saját vagyongazdálkodásában lévő erdőket is érintik. 2011. év december végén 7 alkalommal észlelték az Őrszolgálat munkatársai a saját vagyongazdálkodásunkban lévő üzemtervezett erdő területeken az illegális fakivágást. Ezekben az ügyekben 2012. január hónapban tettünk büntetőfeljelentést lopás miatt.

7.5. Polgári perek

A) Bérleti szerződésekkel kapcsolatos perek

- Agropoint Kft. hasznóbérleti szerződésének felmondása (felülvizsgálat alatt)
- Újszentmargitai Kft. hasznóbérleti szerződésének felmondása (felülvizsgálat alatt)
- Agrárgazdaság Kft. hasznóbérleti szerződésének felmondása (felülvizsgálat alatt)
- Melkó Józsefné hasznóbérleti szerződésének felmondása (pernyertességünk mellett befejeződött)
- Szigeti József hasznóbérleti szerződésének felmondása (pernyertességünk mellett befejeződött)
- Árkus Kft. hasznóbérleti szerződésének felmondása (pernyertességünk mellett befejeződött)
- Kocsis Attila hasznóbérleti szerződésének felmondása (pernyertességünk mellett befejeződött)
- Kiss Sándor hasznóbérleti szerződésének felmondása (folyamatban I. fokon, ítélet várható)
- Blága Mihály hasznóbérleti szerződésének felmondása (folyamatban I. fokon, törvénykezési szünet előtt ítélet várható)
- Nagyiváni Kft. hasznóbérleti szerződésének felmondása (folyamatban I. fokon, bizonytalan, mikor lesz ítélet)
- Hortobágyi Lúdtenyésztő Zrt. hasznóbérleti szerződésének felmondása (folyamatban II. fokon)
- Mikle Zsoltné lakás bérleti szerződésének felmondása (pernyertességünk mellett befejeződött) -

B) VSzT hatálya alá tartozó terület jogellenes magántulajdonba kerülése

- Szerletics Róbert és tsa – filmforgatás vélelmezett akadályozása (pernyertességünk mellett befejeződött)
- Kupeczki Tibor és tsa (a Szegedi Ítéletkönyv határozata nyomán megismételt eljárás van folyamatban)

C) Munkaügyi perek

- Nagy Márton munkaügyi pere (fel van függesztve az Alkotmánybíróság döntéséig)

C) Egyéb perek

- Aves Tours Bt., Perlaki Tamás (pernyertességünk mellett befejeződött)
- Aranydelfin Kft.– szerződés hatálytalanságának megállapítása (pernyertességünk mellett befejeződött)

8. Természetvédelmi őrszolgálat

Az osztály személyzeti kérdéseivel a jelentés 2.2. pontjában foglalkozunk, a természetvédelmi kezelési tevékenységet az 5.2-5.4. fejezetekben, a vagyonkezelési vonatkozású tevékenységeket a 5.6.-5.9. fejezetben a többi szervezeti egység tevékenységével összevontan tárgyaljuk.

Az őrszolgálat működéséről általánosságban elmondható, hogy a szakmai feladatok ellátása megfelelő színvonalú, a klasszikus természetvédelmi őrzési tevékenységi kör mellett a vagyonkezelési, fajmegőrzési és élőhely-védelmi, pályázati illetve oktatási-idegenforgalmi feladatok is jelentős és fontos szeletet jelentenek az egység munkájában, ez utóbbi tevékenységi körök aránya emelkedő tendenciát mutat. A hatóságokkal (rendvédelmi ~ és természetvédelmi ~) történő együttműködésünk jó és hatékony. Az egység személyi és technikai eszköz ellátottsága kielégítő.

Az alábbiakban természetvédelmi tájegység bontásban tárgyaljuk az őri munka általános értékelését, és a technikai háttérét.

Hortobágy Természetvédelmi Tájegység

A természetvédelmi tájegység őri létszáma nagyjából elégséges a tájegység teljes területének a lefedésére. Ősszel, a tájegység határok szétválásánál az Egyek-Pusztakócsi mocsarak területegysége átkerült a Nagykunságba, de Zám-pusztá teljes területével egyelőre a Nagykunság TE része. A későbbiekben mindenképpen indokolt az egyébként is Hortobágy közigazgatási határába tartozó Zám-pusztának a Hortobágy tájegységhez történő csatolása. A legnagyobb területtel bíró őr kb. 63 ezer hektár területet jár, ám ebben az örkerületben nagyon kevés a saját vagyonkezelésű, illetve védett terület.

Szakmai feladatainkat megfelelő szinten tudjuk ellátni, a természetvédelmi őrzés mellett, monitoring, természetvédelmi fejlesztési, vagyonkezelési, illetve idegenforgalmi ügyekkel is foglalkozunk. Fontos, hogy az utóbbi időszakban többszörösére növekedett számítógépes feladataink gyors és pontos elvégzését még hatékonyabban igyekezzünk ellátni. A hatóságokkal történő együttműködésünk jó, viszont a társadalmi tudatformálásban való részvételünk tovább erősíthető.

A tájegység technikai eszköz ellátottsága általánosságban jónak mondható. Járműellátottság: a Land Rover Defender gépkocsi januárban értékesítésre került, helyette egy Toyota Hilux került a tájegységbe. Rendelkezésünkre áll továbbá három Ford Ranger, 5 évesnél mindegyik öregebb és gyakran javításra szorulnak. Ezeken túl egy Suzuki Jimny, egy Yamaha TW 125 motorkerékpár áll a tájegység rendelkezésére.

Számítástechnikai eszközellátottság: a tájegység-irodában egy asztali számítógép van, de mivel rendszeresen csak egy fő használja az irodát, ez elégséges. Négy kolléga szolgálati laptopon dolgozik, míg kettő saját tulajdonú, asztali számítógépét használja. A természetvédelmi örök további szolgálati eszközei – a szolgálat ellátáshoz szükséges alap és kiegészítő eszközök, úgy mint kézi távcső, állványos távcső, fényképezőgép, mobiltelefon, GPS – rendelkezésre állnak, bár további digitális fényképezőgépre még szükség lesz, illetve a régi GPS-ek és PDA-k elöregedése esetén azok cseréje indokolt lesz.

A természetvédelmi örök ruházata jó állapotban van. A 2011-es év takarékosági intézkedései miatt csökkentett mértékű volt az egyenruházat pótlása, ami még nem jelentett problémát, de ha ez a 2012-es évben is így lesz, akkor bizonyos viselet elemek minősége már gondot fog okozni.

Nagykunság Természetvédelmi Tájegység

2011. szeptember 1-től személyi, és területi változások történtek a tájegységben: a Hajdúság-Dél-Nyírség tájegységbe távozó kolléga örkerülete új gazdát kapott, és az örkerület kiegészült a nádudvari közigazgatáshoz tartozó Német sziget, Sándorok, Álomzug, Sulymos, Özses területekkel. A megüresedett és csökkent méretű örkerületbe új kollégát vettünk fel. A Tisza-tavi örkerületbe az

idegenforgalmi osztályról érkezett egy új kolléga. A két újonnan munkába állt őr vizsgára felkészítése folyamatos volt, amit október 19-én sikeresen le is tettek.

Az örkerületekben történt változások miatt az őszi folyamán főleg az új területek megismerése, feltérképezése, illetve a folyó ügyek átvétele történt meg. A tájegységben dolgozó őrök szakmai felkészültsége jó, a szakmai feladatok elvégzésének színvonala megfelelő. A hatósági munka során az érintett Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségekkel a munkakapcsolat jó. A tájegységben dolgozó természetvédelmi őrszolgálat létszáma megfelelő, bár itt található az Igazgatóság egyik legnagyobb kiterjedésű örkerülete. A Natura 2000-es területek felügyeletére, ellenőrzésére szintén jelentős figyelmet fordítottunk.

A tájegységben egy 10 éves Land Rover Defender 110 típusú terepjárót, egy Ford Ranger típusú terepjárót, illetve egy Yamaha 125-ös motorkerékpárt használnak szolgálati célra a természetvédelmi őrök. A Tisza-tavon 1 darab szolgálati kishajó segíti a napi munkát. A szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközökkel az őrök rendelkeznek. 3 db digitális fényképezőgép beszerzése hamarosan szükséges lesz. A természetvédelmi őrök egyenruházata megfelelő állapotban van. A két újonnan belépett kolléga az alap felszereléseket megkapta, de a felszerelésük még hiányos. A tájegység irodában egy darab asztali számítógép van. A tájegység vezetőnél egy darab HP Compaq 8220 típusú laptop van. A számítástechnikai eszközök fejlesztése szükséges lenne.

Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység

Július és augusztus hónapokban az őrszolgálat személyi állományában bekövetkezett változások miatt (két kolléga mondott fel) mindössze hárman láttuk el a tájegységben a feladatokat. Ebben az időszakban az adatgyűjtések és a monitoring munkák rovására végeztük el a hatósági feladatokat, szakmai feladatokat és a vagyonnevelési feladatokat. A természetvédelmi szakmai feladatok (természetvédelmi kezelés terepi munkái, adatgyűjtések, monitoring munkák, adatfeldolgozás, gyakorlati védelmi intézkedések) elvégzésének színvonala jó. A hatósági feladatok végrehajtása, az intézkedések szakszerűsége és dokumentálása jó. A hatósági feladatok során a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséggel a kapcsolatunk jó. Mindemellett elmondható, hogy a tájegységben a természetvédelmi őrszolgálat létszáma megfelelő, az egyre szaporodó adminisztrációs, irodai jellegű és vagyongazdálkodási (magnövekedett bivaly állomány) munkák mellett a Natura 2000 területekkel kibővült védett területek ellenőrzésére is jelentős figyelmet fordítottunk. Járműellátottság: a tavalyi évhez képest változott. A Bihari-sík természetvédelmi tájegységénél 1 db Suzuki Jimny terepjárót használnak szolgálati célra a természetvédelmi őrök. Március 21-én a Toyota Hilux szolgálati gépkocsit leadtuk. A Yamaha 125-ös motorkerékpárt június hónap folyamán átadtuk a Nagykovácsok tájegység használatába.

A tájegység irodában 2 db asztali számítógép van, A3-as nyomtatóval. Egyéb irodai eszközök: A3-as fénymásoló van. A szolgálat ellátáshoz szükséges alap és kiegészítő eszközök (kézi távcső, állványos távcső, fényképezőgép, mobiltelefon, GPS) a rendelkezésre állnak. Az augusztus 15-én munkába állt kollégák részére egy-egy darab PDA, valamint részére egy darab fényképezőgép beszerzése javasolt. Egyenruha: a természetvédelmi őrök ruházata jó állapotban van, az új kollégák ruházata erősen hiányos.

Hajdúság–Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység

A jelenlegi létszámot elfogadhatónak tartjuk a terület méretéhez képest, bár a feladatok folyamatos növekedése miatt az egyes tevékenységek között súlyozni kell. Idén igen sok időt és energiát kötött le a közhasznú munkások foglalkoztatása, és természetesen a konyári szürkemarha gulya ellátása és felügyelete, hosszabb távon ezt a tevékenységet a Vagyonnevelési Osztálynak teljes egészében át kell adni. Az igazgatóság vagyonnevelésben levő területek, létesítmények felügyeleti ellenőrzése jó. A vagyonneveléssel kapcsolatos feladatokat kielégítő színvonalon

teljesítettük. A természetvédelmi szakmai feladatok ellátása jó, külön említendő az ex lege védett területek felmérésének színvonalát. Általánosságban elmondható, hogy – részben éppen a közmunkások alkalmazásának köszönhetően –, a természetvédelmi kezelési munkákkal jól haladtunk az idén, és a korábbi évekhez képest sokkal több kézi munkát igénylő feladatot tudtunk elvégezni.

Járműellátottság: jelenleg 3 db Ford Ranger terepjárót, 1db Suzuki Jimny terepjárót és 2 db Yamaha TW-125 motorkerékpárt használnak az őrök szolgálati célra. Egy kolléga saját gépkocsiját használja szolgálati célra.

Számítástechnikai eszközök: a tájegység irodájában működik 1 db asztali számítógép, az őröknél van elhelyezve további 3 db laptop. Az irodából leszerelt elavult asztali gép a létavérsi szolgálati lakásban van. A laptopok közül kettő már igen régi, és csak korlátozottan használható. Két kolléga saját gépét használja. Idén kaptunk egy PDA készüléket. A szemléltetési, előadási feladatokat az igazgatóságon levő eszközök alkalmi használatával látjuk el.

A szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközök (kézitávcső, állványos távcső, fényképezőgép, mobiltelefon) rendelkezésre állnak. A tavaly kapott 2 db Garmin GPS készülékkel elértük, hogy már csak egy őr használ saját tulajdonú készüléket. Egyenruha: Két őrkerület-vezető egyenruházata már kiegészítésre szorul. Az első ellátásukból származó lábbeliket már elhasználták (bakancs, félcipő, gumicsizma). A jelenlegi nadrágok is hamar tönkremennek, hiszen mindössze egy váltással rendelkeznek. A többiek ruházata teljes és jó állapotú. A védett természeti területek megjelölésére szolgáló hatósági táblákból már csak néhány darab van, ebből nagyobb mennyiségre lenne szükség.

Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegység

A feladatok mennyiségéhez képest a négy fős őr létszám nem elegendő. Költségi időszakban a létszám a feladatok ellátásához kevés. A területi jelenlét 2010-től két fő természetvédelmi őr távozásával jelentősen csökkent, pótlásukra nem került sor. A szerződéses erdész alkalmazásával a saját vagyonkezelésű erdőterületek kezelésének problémaköre megoldódni látszik, illetve az erdészeti feladatellátásban jelentős segítséget nyújtott egy fő közmunkás, aki erdész technikus végzettséggel rendelkezik. A természetvédelmi szakmai feladatok ellátása jó, ugyanúgy, mint a hatósági feladatok végrehajtása. Az intézkedések dokumentáltsága jó színvonalú.

A HNPI vagyonkezelésében lévő területek felügyeleti ellenőrzése jó. Kivételt képeznek ez alól egyes erdőterületek (Tiszabő, Tiszabura), amit azonban az őrzést a létszám növelésével sem lehetne megoldani.

Az előző évi személyi változásokat követően a teljes tájegységre vonatkozóan pontosítottuk és újraszámoltuk az őrkerületeket. Az őrkerületeket úgy alakítottuk, hogy az egyes természetvédelmi őrök munkájukat a leghatékonyabban tudják végezni.

Járműellátottság: jelenleg 1 db Ford Ranger, 1 db Suzuki Vitara, 1 db Land Rover képezi a gépkocsi állományt, illetve 2 db motorcsónakot, 1 db motorkerékpárt használnak a természetvédelmi őrök. Számítástechnikai ellátottság: a tájegység irodában 2 telepített asztali számítógép található, internet hozzáféréssel, továbbá 4 laptop. Ezen kívül pályázati forrásból egy kollégánál asztali számítógép található. Természetvédelmi őrök szolgálati eszközei: a szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközök rendelkezésre állnak (6 kézitávcső, 3 állványos távcső, fényképezőgép, mobiltelefon, 4 GPS). 1 db Zeiss típusú állványos távcsövet az év második felében feltehetően eltulajdonítottak.

Egyenruha: a régi őrök közül mindenki rendelkezik szabályos egyenruházati elemekkel. Az új munkatársak esetében az egyenruházat teljes ugyan, de egyes elemekből kevés van, így gyorsan kopnak, elhasználódnak, viseltessé válnak.

A 2011. évben egy jelentős infrastrukturális változás történt. A Tabán 50. szám alatti tájegység irodát az MNV Zrt. visszavette. Helyette az MNV Zrt. megvásárolta a Szolnok, Rezeda utca 20. szám alatti ingatlant. A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység új Tájegység Központja

október hónaptól a Szolnok, Rezeda utca 20. sz. alatti ingatlan. A beköltözéshez némi felújítási munkára volt szükség, a festés, víz-, gáz-, fűtés- illetve villanszerelési munkák határidőre elkészültek. Két szolgálati kisgéphajó és egy szolgálati gépkocsi ennek köszönhetően zárt, fűtött helyen tárolható hosszú távon.

Nyírség- Szatmár- Bereg Természetvédelmi Tájégség

A 8 fős létszám elegendő a természetvédelmi őri alapfeladatok ellátásához. A védett és nemzetközi védelem alatt álló egységek a megye 5936,45 km² területén nem egyenletes eloszlásban találhatóak, ami továbbra is nehezíti a természetvédelmi őrzési és kezelői feladatok végzését. Az alacsony havi kilométer keretek miatt, a madármentések és egyéb természetvédelmi kezelői-őrszolgálati feladatok túlfutást eredményeznek.

A HNPI vagyongazdálkodásában lévő területek, létesítmények felügyelete, ellenőrzése megfelelő. A saját vagyongazdálkodású területekkel kapcsolatos ügyintézését tájégségünkben a Vagyongazdálkodási Osztály kihelyezett munkatársa koordinálja. A természetvédelmi kezelői és őrszolgálati feladatok végrehajtása és az intézkedések szakszerűsége jó, egyes örököt és ügýtípusokat illetően azonban fejlesztésre szorul.

Járműellátottság: A tájégségben 5 db terepjárót használunk (Ford Ranger, Land Rover Defender 90, Toyota Hilux, Suzuki Jimny és Lada Niva), melyek közül a Toyota Hilux és a Land Rover műszaki állapota (a gyártási év, a futott km stb.) a tavalyi évhez képest romlott, a folyamatosan jelentkező javítási költségek miatt fenntartásuk nem gazdaságos, cserére szorulnak. Három kolléga nem rendelkezik szolgálati gépjárművel, feladataikat saját autóval vagy más örkollégák szolgálati járművel látják el. Tájégségünkben 3 db motorkerékpár (a motorok is sok kilométert futottak, cserére szorulnak), 1db motorcsónak, 1 db csónakmotor (tiszai ladikra szerelve), 1 db Antonio Carraro Country 4300 valamint 1 db John Deere 2010-es traktor található.

Számítástechnikai eszközök: A meglévő számítástechnikai eszközök állapota és használhatósága jelenleg még megfelelő, azonban pályázati forrásból indokolt a folyamatos cseréjük.

Szemléltető eszközök: A ROP és a KAC pályázatokból beszerzésre került projektor, DVD lejátszó és hangsugárzó eszközök, valamint a display falak színvonalas szemléltetést tesznek lehetővé. Azonban a megfelelő előadó- és kiállító terem hiánya rontja a felhasználhatóságukat.

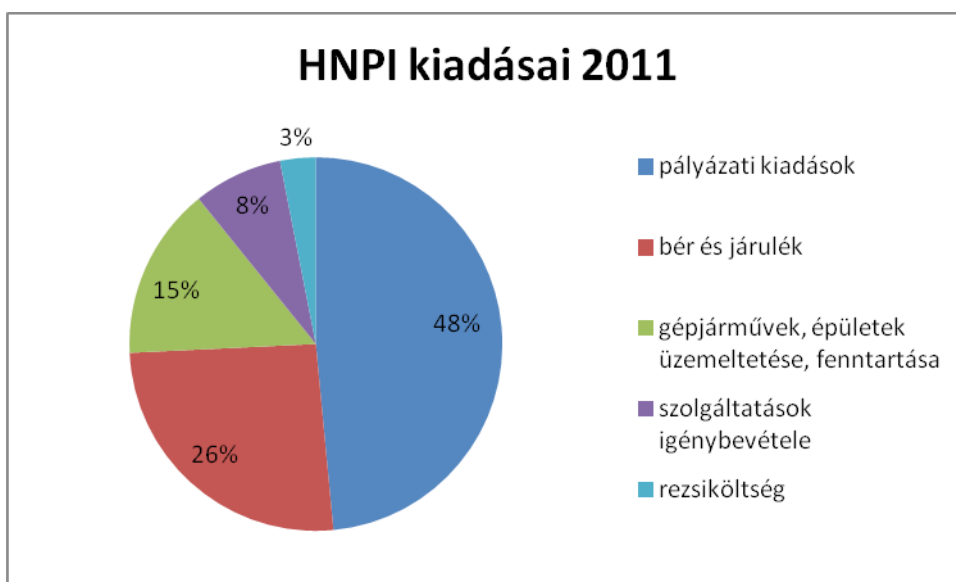
Természetvédelmi örök szolgálati eszközei: a szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközök (kézi távcső, állványos távcső, mobiltelefon) rendelkezésre állnak. Három kollégának nincs fényképezőgépe, ami a terepi adatrögzítést megnehezíti.

Egyenruha: a tájégség öreinek egyenruházata megfelelő, a hiányzó elemeket és a cserére szoruló egyenruházati elemeket folyamatosan pótoljuk.

9. Költségvetés és vagyon

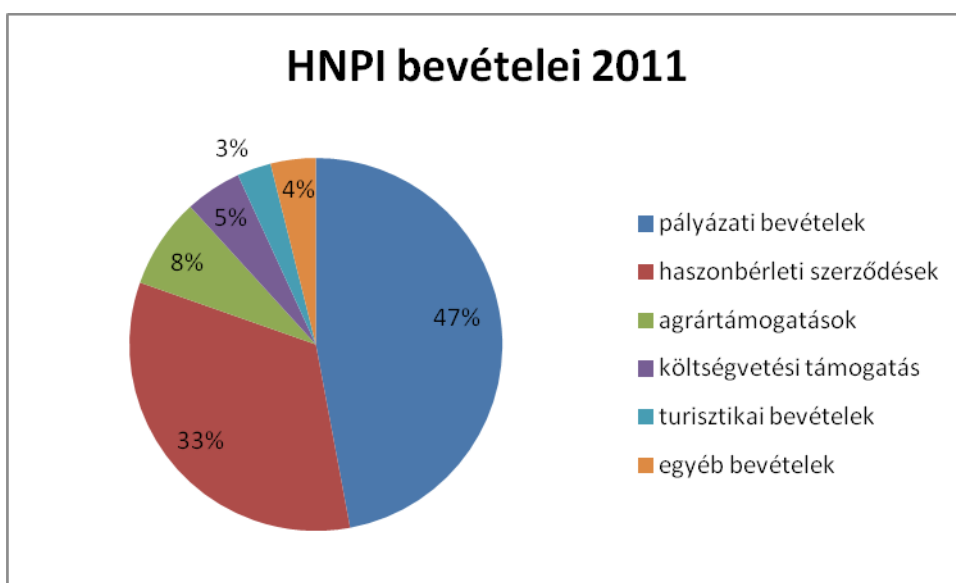
9.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)

2011. év kiadásai kis híján elérték a 2,1 mrd Ft-ot. A kiadások 48,5%-a pályázati kiadásokból adódott, 25,8%-a bér- és járulékköltség, 14,5%-a gépjárművek, épületek üzemeltetésének, fenntartásának kiadásai, 7,7%-a (elsősorban erdészeti és mezőgazdasági) szolgáltatások igénybevétele, 3,1%-a rezsiköltség.



9.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb.)

2011-ben közel 2,1 mrd Ft bevételt realizáltunk. Bevételeink 47%-a pályázati bevételekből, 34%-a haszonbérleti szerződésekből származó bevételekből, 8%-a agrártámogatásokból, 5%-a költségvetési támogatásból, 3%-a turisztikai bevételekből és 4%-a egyéb bevételekből származott.



A bevételi palettán a költségvetési támogatás 2011-ben a negyedik helyen áll, 2011-ben mindösszesen 103.700 eFt folyt be. A különféle pályázati keretektől (KEOP, ÉAOP, LIFE) valósítjuk meg lényegében alapfeladataink beruházásait, és többi forrásból finanszírozzuk működési, üzemeltetési kiadásainkat. Látható azonban, hogy a pályázati bevételek nem fedezik a pályázati kiadásokat, így azokat egyéb saját forrásokból is meg kellett finanszírozni.

Gazdálkodásunk bemutatáshoz hozzátartozik kiadásaink és bevételeink felmerülésének időbeli szemléltetése is. Kiadásaink nagy része (bér, járulék, gépek, épületek üzemeltetése, összesen 89%-a) rendszeresen, időben és összegben egyenletesen merül fel. Ezzel szemben bevételeink a költségvetési támogatás kivételével egyenetlenül, időszakonként érkeznek. Mindez a pályázatok elszámolási rendszeréből, a haszonbérleti szerződések és agrártámogatások mezőgazdasági szezonálisából adódik. Pályázatok esetén az utófinanszírozott tételeknél időben elválik egymástól a kiadás és a bevétel, és ez a kiadás felmerülésekor likviditási problémához vezethet. Ugyanakkor ez a jelenség a bevétel a teljesüléskor likviditási problémát meg is oldhat, ahogyan 2011. júniusában történt. A haszonbérleti szerződésekől származó bevételek nagy része a fizetési határidő napján teljesülnek. Az igényelt agrártámogatások kifizetése ugyanakkor kiszámíthatatlan. A tavaly igényelt agrártámogatásokból semennyi bevétel nem folyt be december 31-ig (2012.02.28-án érkezett meg). Éppen ezért nagyon nagy jelentősége van a költségvetési támogatásnak, mert ez az a forrás, amely az időbeli kilengéseket csillapítani tudja.

Tavaly a zárolás, majd elvonás következtében erre a forrásra márciustól nem számíthattunk, és három alkalommal kerültünk válságos likviditási helyzetbe (azaz veszélybe került a bérkifizetés) a kiadások és bevételek időbeli eltolódása miatt.

2011. júniusában merült fel először, hogy a bankszámlaegyenlegünk alapján bizonytalanná vált a bérkifizetés. A helyzetet ÉAOP pályázataink 2009-2011-ben felmerült kiadásainak kifizetése oldotta meg. Második alkalommal 2011. augusztusában szembesültünk a problémával, melyet lóállományunk értékesítésével tudtunk csak megoldani. Harmadik alkalommal 2011. szeptember végén a még be nem folyt haszonbérleti díjak és egy lezárás előtt álló pályázati kiadás (~26,5 ml Ft) miatt ismét kritikus helyzetbe kerültünk. A haszonbérleti szerződésekől származó bevételek egy része határidőre befolyt, és így sikerült megoldani a helyzetet. Kötelezettség állományunk az év folyamán 20-80 mFt között volt, szállítóink körében jó hírnevünk jelentős csorbát szenvedett az elmúlt évben.

Működésünket évek óta megnehezíti a nem megfelelő pénzügyi-ügyviteli szoftverek használata. Pénzügyi-számviteli nyilvántartásainkat négy különböző programban vezettük. A haszonbérleti díjak kiszámlázása évente két alkalommal három hónapot vett igénybe. Vezetői információk készítésére nagy erőfeszítések árán lehetett sort keríteni. Ezen a helyzeten kívántunk javítani, és 2011. augusztusában új program beszerzéséről kezdtünk el tárgyalni több céggel is. A Informatikai Főosztály jóváhagyását követően kivételi kérelmet nyújtottunk be a beszerzésre, melyet 2012. január 3-án engedélyeztek. Az új program alkalmazásával az adminisztráció gyorsabbá válik, továbbá pénzügyi elemzések révén vezetői információk is a rendelkezésünkre fognak állni.

9.3. Vagyon

9.3.1. Befektetett eszközök

A befektetett eszközök állománya 25,1 ml Ft-ról 25,9 ml Ft-ra nőtt. Növekedést mutat az immateriális javakon belül a vagyoni értékű jogok és szellemi termékek állománya, illetve a tárgyi eszközökön belül csekély mértékben az ingatlanok, valamint gépek, berendezések és felszerelések állománya. Csökkent viszont tárgyi eszközökön belül a járművek, tenyészállatok és beruházások, felújítások állománya, továbbá a befektetett pénzügyi eszközökön belül a tartósan adott kölcsönök állománya.

9.3.2. Forgóeszközök

Az Igazgatóság forgóeszköz állománya jelentősen csökkent. Ezt a csökkenést a pénzeszközökön belül található elszámolási számlák 90%-os csökkenése okozta. A másik figyelemreméltó a készleteken belüli növendék-, hízó és egyéb állatok állományának csökkenése. A követelésállomány viszont több mint duplájára emelkedett a 2010. évihez képest.

9.4. Épületek

Épületeink számbavételét követően a funkcionalitás figyelembevételével több épület vagyongazdálkodásáról lemondunk, és átadtuk őket az MNV Zrt-nek.

A zárolás következtében a tervezett felújítási munkákat elhalasztottuk, elsősorban állagmegóvásra volt lehetőségünk költeni. A téli időszakra több épületünket bezártuk, illetve téliesítettük.

Épületekkel, építményekkel kapcsolatos nagyobb beruházásokra, felújításokra költségvetésünkben nem volt lehetőség. 2011. év tavaszán KEOP forrás nyílt meg mezőgazdasági épületekkel, építményekkel kapcsolatos beruházásokra, felújításokra, és több pályázat kidolgozását megkezdtük.

9.5. Eszközök

Az Igazgatóság eszközellátottsága jónak tekinthető, bár 2011-ben nagyarányú beszerzésekre nem került sor. Beszerzéseink elsősorban KEOP és ÉAOP pályázatainkba, illetve a Közmunka program betervezett eszközök megvásárlását jelentette.

10. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

Az Igazgatóság környezeti nevelési, oktatási turisztikai tevékenységét koordináló és túlnyomórészt végző Idegenforgalmi és Oktatási (2012-től Oktatási és Turisztikai) Osztályon több jelentős változás is bekövetkezett 2011 folyamán, mely a letisztultabb, átláthatóbb működést, az oktatási tevékenység erősödését és a partnerségi viszonyban bekövetkezett korábbinál nagyobb nyitottságot eredményezett. Az osztály egyes csoportjai hat területen tevékenykednek.

Az oktatási csoport a környezeti nevelési tevékenységet végzi, meghirdeti az Igazgatóság saját pályázatait, ismeretterjesztő versenyeket, szakköröket és tanfolyamokat szervez és oktató-ismeretterjesztő jellegű kiadványok gondozását látja el.

A Tourinform működteti a HNP Látogatóközpont információs irodáját, mely 2011. tavaszától Tourinform irodaként is működik, feladatuk a vendégtájékoztatás és a külső kommunikáció megszervezése, a Látogatóközpont épületében és annak udvarán, és a játszótéren a gondnoki teendőinek ellátása.

A néprajzi gyűjteményi csoporton belül gondoskodnak a hortobágyi kiállítások és a Hortobágyi Kézművesudvar üzemeltetéséről, a Kézművesudvar programjainak szervezéséről, s ezen csoport feladata a fotó-, hang és filmarchívum gondozása, gyarapítása, rendszerezése mellett a honlap strukturális gondozása.

A Halastavi-kisvasút üzemeltetését ellátó munkatársak a Hortobágy-halastavi Kisvasút turisztikai célú hasznosításáért felelősek.

A Hortobágyi Vadaspark munkatársai felelősek az állatkert működéséért, valamint a vadlőrezervátum szakmai munkájának ellátásáért.

Végül a Fecskeház Erdei Iskola üzemeltetése külön csoportban történik, egyben a csoport vezetője koordinálja a turisztikai létesítmények takarítását ellátó munkatársak napi tevékenységét is.

10.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

10.1.2. Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok

A) Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontja

Nyitvatartás: a Látogatóközpont turista tájékoztató irodája (2011-től Tourinform iroda) a korábbi évek gyakorlatával szakítva, igazodva a turisták igényéhez 2011-ben bővítette nyitva tartását. Az újonnan átadott létesítmények közül a csárdakiállítások nyitva tartása részben az adottságokhoz (pl. kijárási lehetőség a Kadarcsi csárdához), részben a turistaforgalomhoz igazodtak. Egyéb hortobágyi turisztikai létesítményeink a korábbi években megszokott nyitva tartással működtek.

Szolgáltatások:

Turistatájékoztatás – formája: személyes, telefonos, írott (e-mail és postai levél). Előző évhez képest mérsékelt csökkenés volt tapasztalható mind a személyes, mind a telefonos és elektronikus érdeklődésekben. Ősszel kaptuk meg a turisztikai egyesülettől a sikeres TDM-pályázat keretében beszerzésre került okostelefonos guide-okat, és kerékpárokat (2-2 db), melyek üzemeltetéséről - tekintettel a szezon végére - nem tudtunk tapasztalatokat gyűjteni.

Értékesítés – két helyszínen, a Látogatóközpont Ajándékboltjában és a Kőrszínben jelentősebb árukészlettel felszerelt ajándékboltunk működik, továbbá egy kisebb a Pásztormúzeumban. Mindhárom helyszínen többféle cikket értékesítünk (ajándéktárgy, kiadvány, helyi és tájjellegű kézműves termékek). A Kőrszínben visszaesett az értékesítés, ami a belépőjegy bevezetésével magyarázható, s mely kiesést részben éppen a jegyeladás kompenzálta.

Kerékpárkölcsonzés – a Látogatóközpontban több mint 30 kölcsönözhető kerékpár található, melyeket első sorban az erdei iskolai csoportok, kisebb részben családok, egyéni látogatók használtak, más hortobágyi szolgáltatók béreltek vendégeiknek.

Csoportok fogadása, teljes körű programszervezés és koordináció – a Hortobágyi Nemzeti Park, mint turisztikai célterület az utóbbi időben bár veszített népszerűségéből, mégis kedvelt utazási célpont maradt az oktatási intézmények diákcsoportjai, valamint bel- és külföldi turisták körében. A Hortobágyot, a pusztával, és hazánkkal azonosítják. Budapest és a Balaton mellett az egyik legismertebb hely, amihez hozzájárul a világörökségi elismerés is.

B) Turisztikai létesítmények, bemutatóhelyek üzemeltetése

2011-ben lezárult 3 ÉAOP-os pályázati beruházás, melyek eredményeképpen a Hortobágyi Nemzeti Park turisztikai kínálata kibővült. Közös belépőjegy bevezetésével lehetővé tettük a kiállítások – más néprajzi kiállításainkkal együtt – tematikus útvonalra felfűzött megismerését.

Csárdák útja projekt – 2011. május 30-án ünnepélyes keretek között a projekt építési munkálatainak lezárásával elkezdődhetett a tervezett funkciónak megfelelő hasznosítás.

- *Hortobágyi csárdakiállítás:* a kiállítás tényleges megnyitása augusztus eleje volt. Nyitást követően sajnos a csárdai vendéglátás bizonytalanságai nem tettek jót a kiállítás forgalmának sem. A betérő vendégek számára (1908 fő) igazi meglepetés volt a kiállítás magas szakmaisága, élményszerűsége.
- *Kadarcsi csárdakiállítás:* még később, augusztus közepén nyílt meg a kiállítás, a csárda vendéglátásával egy időben. A rövid nyitva tartási időszak alatt megmutatkozott, hogy az értékes kiállítási anyag elhelyezése nem a legmegfelelőbb környezetben van, ezért kevesen is látogatták (120 fő).
- *Megújult a Meggyes csárda* is, mely korábban is kiállításként működött. A közúttól távol, nehezen megközelíthető helyen álló épület látogatói (182 fő) az egykori sóút, a Pusztakócsi bemutatóterület és a Góres tanya látogatói és vendégei közül kerültek ki.

Daruvonulás a Hortobágyon projekt (Hortobágy-halastavi Kisvasút) – a projekt ünnepélyes átadására szintén május 30-án került sor, majd ezt követően lassan beindult a látogatóforgalom is. Bár még messze sem érte el a bővítés, átépítés előtti időszak csúcsméretét, ám várható, hogy ismét népszerű lesz a turisták körében. 2011-ben közel 13 ezer utast szállított az európai kuriózumnak számító halastavi környezetben működő kisvasút.

Pályája meghosszabbodott 5 km-re, ezzel elérte a Kondás-tavat, ahol újonnan épült kilátó és betekintők segítik a madármegfigyelést. Kétségtelen egész évben a madármegfigyelés, illetve a csillagnéző séták, és az esti daruhúzások vonzzák a legtöbb látogatót. A sínpálya és csatorna mentén felújításra szorulnak a gyaloghidak, átjárók.

A kisvasút állomások elnevezési ünnepsége során Prof. Dr. Festetics Antal és családja személyes jelenléte mellett a „Pro Natura”, a Lucas Hoffmann, a Peter Scott, a Konrad Lorenz és a Festetics Antal állomások névtábláinak felavatása megtörtént. Ezzel kívántunk emléket állítani a Hortobágyi Nemzeti Park létrehozásában nagy szerepet játszott Pro Natura kiáltványnak és az aláírók leginkább Hortobágyhoz kötődő tagjainak, ez által is elévülhetetlen érdemeket szerző nemzetközi hírű szakembereknek.

A Vonuláskutató állomás bár ezen projekt keretében jött létre, csak színesíti a kínálatot, működtetését társadalmi munkában civilek bevonásával tudtuk megoldani az őrszolgálat munkatársainak szakmai felügyelete mellett. Tavasszal vettük kezdetüket a nemzetközi madármonitoring vizsgálatok. A madárgyűrűző hely a környezeti nevelési programba kiválóan beépült, s 2011-ben több csoportot fogadott. Nyílt napok alkalmával madárgyűrűzési bemutatók szervezésével megismertettük az érdeklődőket a madárvilággal.

A kisvasúti rendezvények között kiemelkedtek a már említetteken túl a Halastavi Kisvasút Napja és a gyereknapi vonatkozás, mely napon teljes kihasználtsággal járt a szerelvény.

A menetrend szerinti járatokon túl számtalan külön járatot igényeltek partnereink, első sorban az iskolai kirándulások idején április-május folyamán, valamint erdei iskolai programokba építve szeptemberben.

A kisvonatozás egyaránt kedvelt programja volt iskolás csoportoknak, családosoknak, a kisvasút szerelmeseinek, az újságíróknak, filmforgató stáboknak és turisztikai szakmai csoportoknak.

Sajnos számos probléma megszüntetése ellenére sem tudtuk megállítani a töltés süllyedéseket, nem sikerült megtalálni az ún. darusziget és a ponton funkcióját, kétséges a partifecske telep értelme, gyakori volt a belépőkártya nélkül tanösvényre tévedő turista, különösen a madarászok körében. Látszott, hogy nyári időszakban létszámihiány van a területen. Folyamatosan problémaforrást jelentenek a halastavakon halgazdálkodási céllal bejáró munkagépek. A vasúti kocsik és a mozdony is felújításra szorul, továbbá 2013-ra kötelező műszaki vizsgáztatását kell megszervezni, és keressük annak lehetőségét, hogy zárt vasúti kocsit szerezzünk be.

Pusztaszafari – Hortobágyi Vadaspark projekt – A projekt ünnepélyes átadására az Európai Unió találkozója keretében került sor, s másnap máris birtokba vehették a látogatók. A Vadaspark igen népszerűnek bizonyult, a nyitás évében közel 14.000 látogató kereste fel.

- Év közben a kisebb vadlókifutóban Heck-marhák és vadlovak betelepítésére került sor.
- A park idején különlegessége a megnyitót megelőző fakókeselyű csapat, mely komoly médiaérdeklődést váltott ki.
- A jegyértékesítés érdekében a Hortobágyi Nonprofit Kft-vel megállapodást kötöttünk.
- A Heck-marha tenyésztési program keretében afrikai Watussik beszerzésére került sor.
- Az üzemeltetést nehezítette a személyszállításra kialakított utánfutó műszaki állapota, ami év végére egy meghibásodás után leállításra került.

Góré, kutatói szálláshely – Változatlanul van igény szerényebb kategóriájú szállás iránt is a kutatók, illetve a természetközeli kikapcsolódás iránt vágyók körében. Szálláshelyünkön még a táborozás lehetősége is felmerült, ám 2011-ben kapacitás hiányában azt megszervezni nem tudtuk. 2012-ben megvalósuló felújítás miatt pedig ismét elmarad a HNP tábor megszervezése. A létesítmény dolgozóink körében is népszerű, családi pihenésre alkalmas helyszínt biztosítva.

Pásztormúzeum és Körszín kiállítások – Változatlanul legnépszerűbb vendégvonzó kiállításnak számítanak a Pásztormúzeum, amely 2011-ben közel 12 ezer látogatót vonzott és a Körszín. Utóbbi látogatószáma ugyan csökkent, de azt átmenetinek véljük. A legtöbben a félretájékoztatás miatt kerültek az amúgy 200 Ft-os kiállítás megtekintését. Az év során több csoport, köztük erdei iskolás csoportok tekintették meg a faluséta programunk keretében (2865 fő, 65 csoportban).

10.1.3. Tanösvények és

10.1.4. Egyéb bemutatóhelyek (összefoglaló táblázat, HNPI teljes működési területe)

Tájegység	Megnevezés	Leírás
Hortobágy	Halastavi tanösvény	Nemzeti parki belépőkártya megváltásával látogatható, egyben a leglátogatottabb tanösvény.
	Vonuláskutató Állomás	Nemzeti parki belépőkártya megváltásával látogatható, együttműködésben üzemeltetett saját létesítmény. Pallóút, madárgyűrűző épület, 22 db függőháló, Helgoland-csapda.
	Szálkahalmi tanösvény	Nemzeti parki belépőkártya megváltásával látogatható, felújítandó, 2012-ben részben felújításra kerül. Tömegközlekedéssel nem megközelíthető.
	Malomházi bemutatóterület	Kizárólag előzetes bejelentéssel, természetvédelmi őr kíséretében csoportosan látogatható tanösvény.
	Hortobágyi csárdakiállítás	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Kadarcsi csárdakiállítás	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Meggyes csárdakiállítás	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Pásztormúzeum	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Körszín	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Hortobágyi Vadaspark	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Látogatóközpont információ	Ingyenesen látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Látogatóközpont természetrajzi kiállítás	Ingyenesen látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön díjért előre kérhető.
	Látogatóközpont ajándékbolt	Kézműves termékek, ajándéktárgyak, kiadványok stb.
Jászság-Közép-Tisza	<i>Tiszazug (nem tanösvény)</i>	<i>Szakvezetés, gyűrűzési bemutató</i>
Nyírség–Szatmár–Bereg	Tarpai Szőlőhegy tanösvény	Ingyenes, nincs bejelentési kötelezettségük az oda látogatóknak
	Bátorligeti Ősláp és Kiállítás	Belépőjegy ellenében kísérelvel látogatható (555 fő)
	Cégénydányádi tanösvény	Ingyenes, nincs bejelentési kötelezettségük az oda látogatóknak. Információs táblákkal ellátott.
	Fehérgyarmati kiállítás	Jelenleg nem működik, zárva.

Hajdúság– Dél-Nyírség	Jónásrészi tanösvény	HNPI tanösvény, vezetőfüzettel. A tanösvény iránt jelentéktelen a nagyközönség érdeklődése, szakmabeliek, botanikusok szokták a területet látogatni, vezetőfüzetet nem keresik.
Bihari-sík	Bihari-sík tanösvény	Nincs bejelentési kötelezettség, ingyenes, vezetőfüzet utánnomást kértek. Vizes élőhely, puszta, facsoport és erdő is. 18 tábla, 2 magasles, pallósor.
Nagykunság	Tisza-tavi Vízi Sétány	Poroszlói tórészleten található vízi sétány bérüzemeltetésbe adva. Belépőjeggyel látogatható. Látnivaló: Tisza-tó élővilága
	Nyugati Fogadóház	2011-ben 1200 fő érdeklődő turista + szállóvendég
	Kemény-kastély	2011-ben csak protokolláris célú szállás (45 vendégéj), kutyakiállítás, íjászverseny, esküvői fotózás, osztálytalálkozó, díszebéd
	Tiszavirág Ártéri Sétaút	Tiszafüred-Tiszaörvény térségében a Szabics Kikötő által üzemeltetett tanösvény. Látnivaló: Tisza-tó élővilága
	Górési tanösvény	Az Egyek-Pusztakócsi mocsarak bemutatóterületen kialakított tanösvény 2012-ben felújítás alatt lesz. Látnivaló: mocsár élővilága, sóút
	Karcag, Szélmalmi fogadóház	Karcagi önkormányzat üzemelteti, ingyenesen látogatható.

10.1.5. Társadalmi kapcsolatok

- **Információs iroda** – 2010-ben Hortobágyon két információs iroda működött. A HNP Látogatóközpontja és a tőle 100 m-re működő Tourinform iroda, melyet a Hortobágyi Nonprofit Kft. üzemeltetett. Azzal, hogy a Tourinform iroda átkerült a Látogatóközpontba azon túl, hogy az Igazgatóság hortobágyi központi épületében méltó helyre került az országos hálózat helyi irodája, megszűnt a vendégek tájékoztatását zavaró kettősség. A változás számtalan előnnyel, egyben kötelezettséggel is jár, melyek a Magyar Turizmus Zrt. Névhasználati szerződéséből fakadnak. Irodánk közel 20 ezer látogatót fogadott 2011-ben.
- **Külső kommunikáció, médiakapcsolatok, reklám** – 2011-ben elég nagy érdeklődést mutatott a hazai sajtó az Igazgatóság hortobágyi turisztikai fejlesztései iránt, ennek köszönhetően számos újság, rádió, televízió és internetes portál foglalkozott a Vadaspark állataival, a Kisvasúttal és a csárdákkal, nem kevésbé programjainkkal. A népszerűség jelentős részben a Vadasparknak köszönhető. A sajtó több ízben is terjedelmesen foglalkozott a vadasparki hírekkel, eseményekkel, és az ott élő állatok – vadlovak, keselyűk és őstulkok – életével.
 - A három lezáruló pályázat részeként került sor promóciós kisfilm forgatására és a kész klipek televíziós csatornákon történő sugárzására, melynek címszereplője a mai magyar népzenei kultúra ismert alakja Csík János. A 3 projektfilm augusztusban 31 alkalommal került levetítésre a Duna TV-n, 4-4 alkalommal az M1 és M2 csatornákon és ezen túl számos helyi TV csatornán is látható volt.
 - A 33-as főútvonal mentén kihelyezésre került 3 óriás méretű hirdetőtábla pályázati forrásból.
 - 2011-ben a HNPI fizetett sajtóhirdetést anyagi források hiányában nem jelentetett meg.

- Az osztály az események kapcsán sajtóanyagokat küldött ki és folyamatosan tájékoztatta a térségi partnereket, turisztikai szolgáltatókat a nemzeti park programjairól.
 - Sajtótájékoztatókat szerveztünk az EU agrárminiszterek informális találkozója, egyben a pályázati projektek létesítményavató ünnepsége kapcsán, továbbá a WWF Magyarországgal közösen a vadlóprojekt népszerűsítésére, a kisvasúti projekt zárására és a csárdakiállítások ünnepélyes megnyitása alkalmával.
 - Osztályunk több forgatáshoz nyújtott szakmai segítséget és fogadott kül- és belföldi forgatócsoportokat, fotóriportereket és turisztikai szakembereket mind a Magyar Turizmus Zrt., mind a Debrecen és Hortobágy Turizmusáért Egyesület közreműködésével. Járt nálunk román, spanyol és német forgatócsoport, valamint a Hazai Turizmus televíziós magazinműsor forgatócsoportja is. A szakmai lapok újságíróinak vendéglátása közül kiemelkedett az Explorer Magazin és a HVG (több ízben is foglalkozott a Vadasparkkal), melyek gyümölcse egy-egy terjedelmes cikk a nemzeti park látványosságairól, s az ott folyó munkáról. A Természetbúvár magazinban is több alkalommal jelent meg ismeretterjesztő cikk a nemzeti park értékeiről.
 - Közreműködésünkkel forgatott klipet a népszámlálás népszerűsítésére Vastag Tamás énekes, ezzel népszerűsítették a Hortobágyot is.
 - Az Igazgatóság honlapján folyamatosan meghirdetésre kerülnek a rendezvényeink, eseményeink, illetve a park dolgozói több közérdekű hírt is publikáltak ezen a felületen.
- ***Vásárok, kitelepülések***
 - 2011-ben először próbálkoztunk olyan kitelepülések szervezésével, melyek alkalmat teremtettek arra, hogy a nemzeti park bemutatkozzon a lakosságnak. A forgalmas és népszerű eseményeken a program színesítése mellett saját turisztikai kínálatunkat is népszerűsíthettük (debreceni Régi Idők Vására, debreceni tavaszi kirakodóvásár). Megjelentünk több utazási vásáron is (tavasszal budapesti, debreceni és miskolci utazási kiállítások, ősszel Főszezon kiállítás Budapesten). A minisztérium szervezésében megrendezett eseményeken más nemzeti parkok társaságában szerveztük meg a HNP bemutatkozását a tihanyi Levendulaházban és az OMÉK-on. Hortobágy település jelentősebb rendezvényein is fontosnak tartjuk a kitelepülést, és kihasználjuk a rendezvényre érkezők nagy számát a nemzeti park értékeinek, programjainak népszerűsítésére. Saját információs pultot működtettünk a Gulyásversenyen, a Lovasnapokon, a Hídi vásáron és a Megyei Vadásznapon. A DE TE turisztikai egyesület és az Magyar Turizmus Zrt. szervezésében került sor ősszel a Bécsi Magyar Napok rendezvényre, melyen Hortobágy bemutatkozásáról gondoskodtunk partnerünkkel.
 - Első ízben vettünk részt a fiatalok körében népszerű zenei fesztiválon, a Campus Fesztiválon a debreceni Nagyerdőn, ahol sátrunknál a Nagyerdő jelölőfajának, a nagy hőscincérnek megismertetését célzó ügyességi játékokkal készültünk, s amely igen népszerű volt a fiatalok körében.
 - ***Study tourok, vendég delegációk*** – 2011-ben több szakmai újságírói csoport és külföldi vendégcsoport fogadásában, helyszíni vezetésében működtünk közre. Így járt a Hortobágyon egy EU-delegáció, egy Dél-afrikai, egy litván szakmai csoport, egy cseh és egy dán állatkert munkatársai. Több ízben láttunk vendégül turisztikai szakmai sajtómunkatársakat, közülük két ízben Szlovákiából érkeztek, de a MÁV, és

Hajdúszoboszló önkormányzata turisztikai partnerei számára is megmutathattuk Hortobágy természeti-turisztikai adottságait.

- **Együttműködés Hortobágy község önkormányzatával** – A nemzeti parknak kiemelten fontos, hogy működési területén elfogadott legyen tevékenysége, a lakosság és a település vezetőinek támogatását, elismertségét egyaránt bírja. Ennek szellemiségében Hortobágy település életében közösségformáló, kultúra és értékközvetítő szerepet is vállalunk, mint az Igazgatóság „előre tolt” helyőrsége. Jó kapcsolatokat igyekszünk ápolni a település polgármesterével, intézményeinek vezetőivel. Ezen munka része volt több, a helyi lakosoknak szóló egyedi lehetőség megteremtése (pl. játszótér, szakkör, kiállítás szervezése), és az ünnepségek szervezése során a helyi iskola bevonása, a polgármester folyamatos tájékoztatása.

10.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Az oktatási tevékenységnek nem tett jót, hogy év elején személyi változások történtek, melyek érintették a feladatkör ellátását is. Ennek eredményeképpen az a helyzet állt elő, hogy ideiglenesen nem volt szakirányú (pedagógus) végzettségű munkatársunk. Az egyetlen szakképzett munkaerő még GYES-en volt, s az új munkatársat csak szeptembertől sikerült bekapcsolni az osztály munkájába részmunkaidőben, továbbá 2012. nyarán tér vissza szülési szabadságáról a másik ilyen végzettségű kolléga, ezzel már kielégítő lesz a témakör által igényelt személyi állomány.

Ebben a helyzetben arra törekedtünk, hogy a már járatott versenyeket, szakkört és képzést továbbra is lebonyolíthassuk. A lassú építkezés, az új munkatársakkal az Igazgatóság teljes működési területén folyó munka minél teljesebb megismerése, átlátása állt a fókuszban. Végül az utolsó negyedévben sikerült megalapozni a 2012. évi környezeti nevelési munkát.

10.2.1. Szakvezetéses túrák

Igény esetén minden bemutató és látogatóhelyünkön tudunk szakvezetőt biztosítani. Ezek a vezetők túlnyomórészt az osztály személyi állományából kerülnek ki, de sok esetben kérünk ilyen irányú közreműködést a Természetvédelmi Őrszolgálatától, speciális esetben a Természetmegőrzési Osztálytól.

Az olyan bemutatóhelyeken, ahol speciális természetvédelmi okok (pl. Bátorligeti Ósláp), vagy balesetvédelmi okok (pl. Pusztai Vadaspark, szafari program) ezt indokolják, kizárólag vezető által kísért túrákat ajánlunk ki.

További, rendszeresen szakvezetést igénylő túrák az őszi daruvonulás idején, de nemcsak a bemutató területeken, hanem azokon kívülre is szervezett darunéző programok, itt a helyszín megtalálása, illetve a természetvédelmi korlátozások betartatása is indokolja a szakvezetést.

Vezetett túráink változatlanul keresettek, kollégáink ilyenkor rendhagyó módon mutatják be a természetet.

Az "Egy nap a természetvédelmi őrrrel" elnevezésű programunk különleges élménnyel gazdagíthatja a résztvevőket, hiszen a természetvédelmi őrt elkísérhették egy teljes munkanapjára. A program segít abban, hogy más megvilágításba helyezzük a természet védelméért folytatott napi áldozatos munkánkat a külső szemlélő számára.

10.2.2. Erdei iskolák

A Fecskeház Erdei Iskola elsősorban iskolai csoportok számára szolgált szálláshelyül, folyamatosan a turisztikai szezonban. Az épület felszereltsége kielégítő, alkalmas volt pl. a vadló-konferencia és a minisztériumi vagyongazdálkodási témájú konferencia megszervezésére is.

2011-ben saját tábort nem szerveztünk, ám erdei iskolánkban több ún. külsős szervezésű tábor valósult meg, sőt kivétel nélkül szakmai programot is biztosítottunk részükre (218 fő). Ezen túl 23

csoporthoz összesen 654 fő igényelt tőlünk 2-4 napos erdei iskolai programot. Öröndetes tény, hogy az ilyen érdeklődés 2007 óta folyamatos növekedést mutat. A Fecskeház Erdei Iskola és Ifjúsági szálláshelyen az összes szállóvendég 967 fő volt 2011-ben.

A Délibáb Futás és más hortobágyi események (Lovasnapok, Táltosnap) kapcsán viszont számos egyéni vendég érkezik hozzánk. A Délibáb Futás szervezői itt rendezték be főhadiszállásukat is.

Várhatóan nőni fog a kereslet a szállás iránt, mivel a mátai Hortobágy Club Hotel üzemeltetése bizonytalanra vált 2012-re, ezért indokolt az egyéni vendégek fogadására történő felkészülés.

10.2.3. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Szakkörök, foglalkozások – kitüntetett jelentőséggel bír az iskolai kapcsolattartásban Hortobágy település közoktatási intézményeivel való jó kapcsolat ápolása. 2011-ben Hortobágy település iskolásai részére ingyenes szakköri foglalkozásokat (16 fő, ill. 14 fő) és ún. témanapot (56 fő), továbbá óvodásai részére játékos formában, az ún. darujáték keretében a daru életének megismerését célzó foglalkozásokat szerveztünk.

Ismeretterjesztő előadások – az év során néhány előadás megtartására kérték fel az osztály munkatársait, illetve szerveztünk természetvédelmi ór kollégák bevonásával. Ilyen volt pl. a debreceni Romkert kulturális kávézóban tartott egész estét betöltő programunk, amit 2 hetes kiállítás követett és a daruvonulás kapcsán a darvak életét, a darvak népi hiedelemvilágban és népzeneben gyökerező kultikus tiszteletét népszerűsítette, egyúttal a Daruünnep beharangozója is volt. A Birdlife Slovakia munkatársai részére angol nyelvű előadásra is sor került a Látogatóközpontban természetvédelmi ór kollégánk közreműködésével.

Versenyek, vetélkedők szervezése

- **"Tisza-tavi ki, mit tud"** – A hagyományosan sikeres természetismereti vetélkedő több, a Tisza-tó élővilágának megőrzéséért és bemutatásáért felelős szervezet együttműködésében valósul meg. Feladatok összeállításában, értékelésében, javításában és a legjobbak számára szervezett döntő lebonyolításában veszünk részt (2010/2011 tanév versenyére 118 csapat, 354 fő, 2011/2012-ös tanévben 57 csapat 171 tanulója nevezett be).
- **A „Magasan repül a daru”** rajzpályázatunk a 375 fős rekord indulóval igen sikeresnek bizonyult.
- **A Vadaspark** is kivette részét a környezeti nevelésből. Több kreatív játékot és rajzversenyt szervezett, igen népszerű volt az iskolás csoportok számára a Vadaspark meglátogatása, mely során legtöbb esetben szakvezetést is kértek, és erdei iskolai oktatásban is komoly szerepet kapott az itt élő állatok bemutatása. A megvalósult programok újdonságnak számítottak eddigi működésünket tekintve. Közülük is kiemelkedtek a Múzeumok Éjszakáján a mesefilm vetítés és esti szakvezetés, az őszi Rókanévadó verseny, illetve a nyári Művész hetek.

Saját szervezésű tanfolyam, képzés – már hagyomány, hogy megszervezzük a Tisza-tavi túravezetői tanfolyamot. A Tisza-tó több szakmai szervezetével, intézményével együttműködésében megvalósuló képzés iránti érdeklődés változatlan (idén 15 fő). Év végére megtörténtek az előkészületei ezen képzéshez hasonló Hortobágyi túravezetői tanfolyam indításának, melyre 2012-ben első ízben kerül sor. A Debreceni Egyetemmel közös együttműködés keretében 2011-ben 7 fő vett részt meghirdetett speciálkollégiumi előadásorozatunkon (az igazgatóság által működtetett kihelyezett oktatási egység a Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Karának Kihelyezett Zoológiai Tanszéke).

10.3. Kiadványok

2011-ben új kiadvány megjelentetésére nem került sor, ellenben megkezdődött a tansövényeket bemutató Darufüzetek sorozat egyes részeinek átdolgozása, mivel az utóbbi időben számos változás következett be (váltak az útvonalak). Anyagi források függvényében ezen füzeteket új tartalommal 2012-ben tervezzük megjelentetni. Ugyancsak év végén kezdődött el a 2012. évi programajánló előkészülete is, mely szakítva a korábbi hagyományokkal immáron az Igazgatóság teljes működési területére kiterjedően ajánlja a turisztika és a környezeti nevelés területén szervezett eseményeinket, rendezvényeket, és mutatja be az Igazgatóság turisztikai bemutatóhelyeit, kiállításait, tartalmazza meghirdetett képzéseinket, táborainkat.

10.4. Látogatóstatistika (2007-2011)

HNP turisztikai létesítményeinek látogatottsága 2007-2011 között	2007	2008	2009	2010	2011
HNP Látogatóközpont	25470	36234	37077	35151	31420
Pásztormúzeum	24675	24913	25519	22015	12000
Körszín	14000	62800	60761	50952	26648
Hortobágy-halastavi Kisvasút	10294	15068	19179	8478	12824
Tisza-tavi Vízisétány és Tanösvény	25000	27000	30000	18000	24900
Hortobágyi Vadaspark	3160	5783	5200	5514	13622
Kadarcsi csárdakiállítás	–	–	–	–	120
Hortobágyi csárdakiállítás	–	–	–	–	2118
Meggyes csárda	–	–	–	–	182
Összesen:	99439	166015	172536	134596	103244

10.5. Tervezett fejlesztések (2012)

A) oktatás tevékenységi kör

- Az oktatási, szemléletformálási tevékenységi kör erősítése, elsődlegessé tétele, ezt tükrözi az osztály új neve (2012. elejétől) is: Oktatási és Turisztikai Osztály.
- Táboroztatás (saját táborok szervezése): Vadaspark – vadlókutató ~, Vonuláskutató Állomás – gyűrűző~, Erdei iskola – természetismereti ~
- Tanösvények fejlesztése (Malomháza kijelölése, Szálkahalom felújítása)
- Új túravezetői képzés elindítása: Hortobágyi Túravezető Tanfolyam
- Előadásorozat („Világörökségünk a Hortobágy” Klub), 3 megyére kiterjedő szakvezetések és előadások – az HNPI teljes működési területére kiterjedő vezetett túrák és előadások szervezése az őrszolgálat bevonásával
- Szakkör indítása – Debrecenben a Diószegi Oktatóközponttal együttműködve
- Kézművesudvar (fiatal kézművesek betelepítése együttműködve a nádudvari kézműves iskolával és az önkormányzattal; új értelmezést adni a kézművesudvarnak – pl. sajtókészítő megtelepítése)

B) turisztika tevékenységi körben

- Programkínálat színesítése, teljes HNPI szinten (exkluzív programok szervezése: esti szafari, hosszú hétvégék)

- Új árjegyzékkel abba az irányba kívánunk elmozdulni, hogy minél inkább összekapcsoljunk látóvalókat egymással (pl. a Csárdák Útja belépővel minden kiállítás megtekinthető legyen)
- Nyitvatartás az idén a korábbi évek tapasztalataihoz és a vendégforgalmi igényekhez igazodva változni fog: új elem a kisvasút jegypénztárának a vonatmenetrendtől független, eddigieknél bővebb és rögzített nyitva tartása, amivel a tanösvény látogatói forgalmának kiszolgálásához igazodunk; a Vadaspark nyitva tartása változik
- Látogatóközpont ajándékbolt átalakítása (árúkeszlet bővítés helyi termékekkel, háttérben kávézó kialakítása, előtérben árusítás)
- Intelligens városkalauz rendszer népszerűsítése (Pocket Guide)
- Új kiadványok, elavult kiadványok aktualizálása (HNP térkép, tanösvény oktató füzetek)
- 2012. elejétől Magyar Turizmus Kártya (Hungary Card) elfogadóhelyei leszünk
- Vadaspark fejlesztése – vezetés minőségének növelése (MP3, ismertető), büfé (további fejlesztési elképzelések a részletes anyagban, a 3. sz. mellékletben)
- Kisvasút – szolgáltatás bővítése szakvezetéssel (garantált program a végállomáson)
- Mobil bemutató csoport és program létrehozása (külső helyszínen oktató-ismeretterjesztő céllal, továbbá marketing céllal létrehozott 3 vagy 4-féle bemutató program: Vadaspark, daruprogram, általános természeti érték bemutatás, kézműves foglalkozás)
- Együttműködés Hortobágy más intézményeivel: iskola (fellépések, műsorok, szakkör, vetélkedők, előadások), önkormányzat (Kézművesudvar, programok, falusi vendéglátás), Hortobágyi Nonprofit Kft. (marketing, hortobágyi hosszú hétvégék)
- Darumúzeum szervezési munka elindítása (anyaggyűjtés éve)
- Vízi (Közép-Tisza; Hortobágy folyó) és lovas (Hortobágy tájegység) túrák rendszerének kialakítása – lehetőségek feltárása, túraszabályzat megalkotása, túraútvonalak kijelölése
- Ki kell használni jobban a korábbi hortobágyi ÉDEN-pályázat elismerésével, sikerével együtt járó lehetőségeket, ennek érdekében együttműködés javasolt a hortobágyi partnereken túl a szintén ÉDEN-díjas Tisza-tó turisztikai szervezeteivel

C) közönségkapcsolatok, marketing tevékenységi kör

- Erősíteni kell a közönségkapcsolatokat. Cél, hogy minden helyi rendezvényen kellő súllyal jelenjen meg a nemzeti park igazgatóság. Ezzel egy időben a megváltozott információgyűjtési szokásokhoz igazodva erősíteni szükséges a jelenlétet az internetes felületeken, hírportálokon, tematikus és rendezvény oldalakon, el kell indítani a HNPI hírlevelét, mely első sorban a turisztikai és oktatási hírek közvetítésére hivatott.
- A sajtó megkeresések alkalmával egységesen kell a jövőben kezelni a teendőket. Az osztály Tourinform irodájába futnak be a sajtómegkeresések. Itt történik aztán a megfelelő riportalany leszervezése, az elküldendő sajtóanyag összeállítása, a teljes sajtókommunikáció koordináció, valamint mind igazgatósági szinten, mind a VM Sajtóiroda felé az egyeztetések. A Tourinform iroda feladata a HNPI sajtó programajánlatainak, eseményeinek, híreinek mind a sajtó, mind a szakmai (turisztikai és oktatási) szervezetek, intézmények, szolgáltatók és más partnerek felé történő közvetítése, egyúttal a működési területen belül, és turisztikai szempontból jelentős információknak a begyűjtése.
- A Tourinform és az Oktatási csoport egyaránt felelős azért, hogy saját tevékenységünk, programjaink, látványosságaink kellő publicitást kapjanak a szaksajtóban, országos és helyi médiumokban, lehetőség szerint külföldi hírcsatornákon.

- 2012 év végére, és ezt követően aztán minden év végére össze kell állítani az Osztály működésével kapcsolatos következő évi marketingtervet. 2012-ben szerény anyagi lehetőségekkel, inkább az ingyenes lehetőségek megragadásával kell törekedni a saját programok, események meghirdetésére.

10.6. Együttműködési megállapodások

Az oktatás és a turizmus tevékenysége folyamatosan igényli más szakmai szervezetekkel, szolgáltatókkal, intézményekkel, polgármesteri hivatalokkal való kapcsolattartást, együttműködést. A Magyar Turizmus Zrt. intézményhálózata, a térség turisztikai szolgáltatói, helyi lakosok és az Igazgatóság működési területén belüli és kívüli önkormányzatok és intézményeik voltak legfőbb partnereink. Konkrét együttműködési megállapodások:

- *Tourinform iroda* – az iroda a Hortobágyi Nonprofit Kft-vel kötött megállapodás alapján átkerült a HNPI-hez 2011. áprilisától. Az együttműködésbe további partner Hortobágyi Halgazdaság Zrt.. A partnerség kiterjed nemcsak az irodafenntartás, hanem a közös kiadványok kiadása, és közös marketingtevékenység területére is.
- *DETE Debrecen és Hortobágy Turizmusáért Egyesület* – a HNPI pártoló tagja az egyesületnek. Az egyesület működési területén két Tourinform iroda működik. A hortobágyi iroda üzemeltetéséhez az egyesület 5 éven keresztül, a szezonban (6 hó), heti 4 órában biztosítja 1 fő idegenforgalmi ügyintéző munkatárs foglalkoztatását.

10.7. Fontosabb események

- A legkomolyabb kihívás a több mint 300 főt megmozgató **EU mezőgazdasági miniszteri Információs találkozó** volt.
- A Kölni Állatkerttel közösen szervezett a **Nemzetközi Vadlórezervátum Konferencia**.
- A Hortobágyi Nemzeti Park jelképe, címermadara a daru, Hortobágy pedig Európa madárvonulási mozgalmainak egyik legnagyobb helyszíne. Különösen az őszi vonulási időszakban igazi turisztikai vonzerő a madárvilág, és kifejezetten igaz ez a mára már több, mint százezres darutömegre. A hagyományra és a vonulás lenyűgöző és monumentális méreteire építünk a **Daruünnep** megszervezésével, melynek sikerét mutatja, hogy a terepi és tantermi létszámkorlátok ellenére növekedés volt tapasztalható (Daruünnepen 282 fő, a vezetett darunéző túrákon 1365 fő).
- A **Halastavi Kisvasút Napja** a korábbiaknál kevesebb látogatót vonzott (133 fő), mégis sikeresnek mondható. Ehhez a naphoz igazítva szervezi meg egy civil szervezet az „Előzd meg a kisvonatot” futóversenyét.
- 2011-ben elsőként kapcsolódtunk be a **Múzeumok Éjszakája** rendezvénysorozatba. A Vadasparkban, a Pásztormúzeumban, a Körszínben és a Hortobágyi csárdamúzeumban, valamint a csillagos ég alatt voltak szervezett programok (esti madármegfigyelő túra és csillagos égbolt kémlélés). Összességében szerény érdeklődés ellenére (136 fő) a jövőben bővített formában tervezzük megszervezni.
- **Magyar Nemzeti Parkok Hete** a hazai nemzeti parkok közös rendezvényhete, mely a nemzeti parkokban folyó munkára hívja fel a figyelmet. A nyíltnaposzerű eseményeket, és egyedi programajánlatokat felvonultató hét programjaihoz 2011-ben először egynél többször, a hét minden napján kínáltunk programot, amire 255 fő volt kíváncsi.
- A jeles napok közül a **Víz Világnapján**, a **Föld Napján**, a **Madarak és Fák Napján**, valamint a **Nemzetközi Madármegfigyelő Napon** kapcsolódtunk be saját rendezvénnyel az országos megemlékezések sorába.

11. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

Az Igazgatóság kapcsolatrendszere a rendkívül szerteágazó tevékenységi körnek megfelelően nagyon sokszínű, és a hatékony működés érdekében folyamatos "karbantartásra és fejlesztésre" szorul. Az alábbiakban a partner szervezetek jellege, illetve fő tevékenységi körök szerint csoportosítva – a teljesség igénye nélkül – sorra vesszük ennek a kapcsolatrendszernek egyes elemeit.

- Kapcsolattartás más államigazgatási szervekkel:
 - elsőfokú hatóságokkal (főleg a természetvédelmi hatósággal) való kapcsolattartás: belföldi jogsegélyezés, ügyféli nyilatkozatok – a múlt évben további jelentős elmozdulás történt abba az irányba, hogy a védett természeti értéket érintő hatósági eljárásokban (természetvédelmi, vízügyi, erdészeti, földhivatali, építésügyi stb. is) ügyfélként vegyünk részt, mint természetvédelmi kezelő;
 - rendezési és fejlesztési tervek véleményezése;
 - folyamatos együttműködés a bűnüldözési, rendvédelmi és katasztrófavédelmi szervekkel: egyrészt a partner reguláris tevékenysége kapcsán, másrészt közösen tervezett és kivitelezett ellenőrzések, akciók keretében;
 - együttműködés az örökségvédelmi szervekkel: a kulturális örökségi értékek terepi felügyelete, összekapcsolva a természeti és táji értékek őrzésével;
 - a (Környezetvédelmi és) Vízügyi Igazgatóságokkal állandó munkakapcsolatban vagyunk, egyrészt a folyamatosan végzett fenntartási tevékenységek (kiemelten: közfoglalkoztatás), másrészt az általuk végzett pályázati tevékenységek kapcsán;
 - eseti kapcsolatok államigazgatási szervekkel: adatszolgáltatás – az elmúlt évben is leggyakrabban az erdészeti hatóság felé.

Az Igazgatóság ügyféli státusának érvényesítésével, megerősítésével a 2011. évben jelentősen nőtt a hatósági eljárások során kapott megkeresések, illetve az ennek kapcsán kiadott "belföldi jogsegély" és "ügyféli nyilatkozat" tartalmú kimenő levelek száma. Néhány esetben ügyféli jogainkkal élve fellebbezést terjesztettünk elő egyes hatósági határozatok ellen. Kedvező tendenciaként értékelhető, hogy bár az igazgatóság nem gyakorol hatósági jogköröket, jó néhány nagyobb beruházó (pl. NIF Zrt., MÁV) rendszeresen megkeresi az igazgatóságot egy-egy nagyobb beruházás engedélyeztetésének megkezdése előtt, előzetes egyeztetés céljából. Ezekben az esetekben a természetvédelmi érdekeket az egyeztető tárgyalás során megfogalmazott és átadott, illetve "előzetes ügyféli nyilatkozatba" fogalt javaslatok, elvárások útján tudjuk érvényesíteni. Tapasztalataink szerint a megkeresők szívesen élnek az ilyen "előzetes konzultáció" lehetőségével, mert sok esetben hatékony segítséget tudunk nyújtani a tevékenység tervezésében, vagy akár a hatósági eljárás során követendő eljárás módját illetően is.

Jelentős – és a Natura 2000 irányelveknek és jogszabályoknak az eljárásrendbe való fokozatos beépülése miatt megnövekedett mennyiségű – munkát adott az elmúlt évben is a körzeti erdőtervezésben való aktív részvétel. Ennek a tevékenységi körnek egyik része az előzetes adatszolgáltatás (az Őrszolgálat aktív közreműködésével, szükség esetén helyszínelés alapján), másik része a részlet szintű tárgyalásokon való részvétel volt.

- Kapcsolattartás gazdálkodókkal: a tevékenységi kör fő tömegét az igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő bérbe adott területeken, kisebb részben a más állami, illetve

magántulajdonban lévő területeken gazdálkodó magánszemélyekkel, illetve szervezetekkel történő folyamatos kapcsolattartás teszi ki. Hangsúlyos és növekvő arányú eleme ennek a kommunikációnak a Natura 2000 területek, illetve az azokon folytatott tevékenységek kapcsán folytatott információátadás és -csere. E tevékenységi körben kiemelt partnereink a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit. Kft. és a Hortobágyi Halgazdaság Zrt., mely szervezetekkel más téren (pl. turisztika) is folyamatos és intenzív a kapcsolattartás.

- Kapcsolattartás társadalmi szervezetekkel: ennek keretében főleg a szakmai társadalmi szervezetekkel kellett folyamatos munkakapcsolatot fenntartanunk. Fő partnereink: Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, WWF Magyarország, E-Misszió Egyesület, Jászkun Természetvédelmi Szervezet, Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Dél-Nyírség–Bihar Tájvédelmi Egyesület (a teljesség igénye nélkül). A kapcsolattartás síkjai: aktív faj- és élőhelyvédelmi együttműködés pályázati tevékenység keretében (LIFE projektek); tudományos kutatás, felmérések; oktatási-szemléletformálási, illetve turisztikai tevékenység; kölcsönös előnyökkel járó folyamatos adat- és információcsere.
- Kapcsolattartás kutatóintézetekkel, tudományos műhelyekkel: fő partnereink: Debreceni Egyetem Állattani Tanszéke, Ökológiai Tanszéke és Hidrobiológiai Tanszéke. Külföldi tudományos-szakmai partnereink a Kölni Egyetem, a Bonni Egyetem és a Bécsi Egyetem.
- Az oktatás és a turizmus tevékenysége folyamatosan igényli az e tevékenységi körben működő szakmai szervezetekkel, szolgáltatókkal, intézményekkel, polgármesteri hivatalokkal való kapcsolattartást, együttműködést. Legfőbb partnereink a Magyar Turizmus Zrt. intézményhálózata, a térség turisztikai szolgáltatói, helyi lakosok és az működési területén érintett önkormányzatok és intézményeik voltak. A hortobágyi Tourinform iroda a Hortobágyi Nonprofit Kft-vel kötött megállapodás alapján 2011. áprilisától az igazgatóság keretein belül működik tovább, az együttműködésben további partner Hortobágyi Halgazdaság Zrt. is. A partnerség kiterjed nemcsak az irodafenntartás, hanem a közös kiadványok kiadása, és közös marketingtevékenység területére is. A "Debrecen és Hortobágy Turizmusáért Egyesület" – melynek az Igazgatóság pártoló tagja – működési területén két Tourinform iroda működik. Az oktatási-szemléletformálási tevékenységi körben partnerünk jó néhány általános és középiskola is.

12. Belföldi és külföldi együttműködés

Az előző fejezetben vázolt kapcsolattartás keretében végzettekén túl az alábbi bel- és külföldi együttműködések tartjuk még említésre érdemesnek.

- Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedésének és egyéb a természetvédelmi szakterületet érintő agrár-vidékfejlesztési intézkedések végrehajtásában, továbbá a Kölcsönös Megfeleltetés rendszerének alkalmazásából származó hazai kötelezettségek érvényesítésében való közreműködésről együttműködési megállapodás született a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal és az Igazgatóság között. A megállapodás célja az ÚMVP természetvédelmi vonatkozású intézkedéseinek (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzációs kifizetések, nem termelő beruházások támogatása) végrehajtásában, valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételének feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok (Jogsabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények 1, 5) ellenőrzésében való közreműködés kereteinek, az Igazgatóság speciális környezet- és természetvédelmi szakmai feladatok ellátásában való részvételének meghatározása a 2009-2014. közötti támogatási időszakra.
- A Debreceni Egyetem és a Hortobágyi, a Bükki és az Aggteleki Nemzeti Park igazgatóságok együttműködésében jött létre november 10-én a Fűves Élőhelyek Kutatóközpont, amely hatékony szervezeti formát nyújt a hazai biológiai és ökológiai kutatások számára.
- Nemzetközi együttműködések: általában egyezményekhez (pl. Ramsari ~), illetve futó projektekhez (LIFE projektek, INTERREG, FOODPA projektek) kapcsolódó tevékenységek. Ezen túlmenően külföldi szakmai szervezetekkel is ápolunk kapcsolatokat (EUROSITE, EUROPARC). Ide sorolható a testvér nemzeti parkokkal való együttműködés is: Biebrza Nemzeti Park (Lengyelország), Dartmoor National Park (Egyesült Királyság).

13. Ellenőrzés

A természetvédelmi kezelés részét képező területi ellenőrzéseket értelemszerűen az Igazgatóság Őrszolgálat végezte, ideértve a védett természeti és Natura 2000 területek hatósági őrzését, a már említett haszonbérleti szerződések területi ellenőrzését, valamint azt a nagyszámú esetet is, amikor valamilyen hatóság – elsősorban a működési területünkön található három felügyelőség – írt elő utóellenőrzést a kiadott engedélyében.

Az Őrszolgálat tagjai közel 2000 (!) esetben (328 alkalom) vettek részt közös ellenőrzésen a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal területi ellenőreivel. 2011-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét érintően volt a legtöbb ilyen ellenőrzés, ahol a természetvédelmi örök 1272 alkalommal vizsgálták elsősorban a Natura 2000 gyepterületeken gazdálkodó szervezetek, magánszemélyek mezőgazdasági tevékenységének szabályszerűségét.

Hatékonyabbá vált az Igazgatóság szervezetén belüli, folyamatba épített ellenőrzések rendszere is. A számonkérések fórumát továbbra is az értekezletek jelentik, a heti rendszerességgel megtartott vezetői értekezletek, a havi értekezletek, illetve az újonnan bevezetett tájegység értekezletek keretein belül. Az értekezletekről a korábbi gyakorlattól eltérően, a számonkérés és ellenőrzés hatékonyságának növelése érdekében emlékeztető készül, leszámítva a tájegység értekezleteket, melyek inkább terepi programmal egybekötött munkamegbeszélés jellegűek, ahol döntések nem születnek ugyan, viszont a kezdeti tapasztalatok alapján elmondhatjuk, hogy ezek az események az osztályok közötti belső kommunikáció remek színtereinek bizonyulnak.

Az új, hálózati ügyiratkezelő rendszer, a szabadságnylvántartó program, továbbá a 24 szolgálati gépjárműbe beépített GPS nyomkövetők interneten keresztül, természetesen jelszóval védetten hozzáférhető adatai lehetővé teszik a munkahelyi vezetők számára a szervezetileg hozzájuk tartozó munkavállalók tevékenységének dokumentált ellenőrzését.

Igazgatóságunkon egy külső vállalkozás végzi a jogszabályok által előírt belső ellenőrzési feladatokat. Munkájukat belsőellenőrzési terv készítése előzi meg, melyet egyeztetnek az Igazgatóság vezetőivel. A tervet 2011. során egy alkalommal módosítottuk. 2011. évben a Big Audit Kft. az alábbi ellenőrzéseket hajtotta végre.

Ellenőrzendő folyamatok és szervezeti egységek	Az ellenőrzésre vonatkozó stratégia	Ellenőrzés típusa	Az ellenőrzés ütemezése
Költségvetési tervezés	<u>Cél:</u> Az elemi költségvetés jogszabályoknak és az irányító szerv előírásainak megfelelő összeállítása <u>Ellenőrzött szervezeti egység:</u> Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Pénzügyi osztály	Szabályszerűségi ellenőrzés	2011. I. negyedév
Könyvvezetés és beszámolási kötelezettség	<u>Cél:</u> Annak megállapítása, hogy a főkönyvi és analitikus könyvelés kialakítása, működtetése megfelelő-e és az éves költségvetési beszámolót a vonatkozó számviteli alapelveknek megfelelően állították-e össze <u>Ellenőrzött szervezeti egység:</u> Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Pénzügyi osztály	Pénzügyi ellenőrzés	2011. II. negyedév
Szabályozottság	<u>Cél:</u> A számviteli jogszabályok 2011. évi változásából eredő belső szabályzatok aktualizálásának megtörténte <u>Ellenőrzött szervezeti egység:</u> Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	Szabályszerűségi ellenőrzés	2011. II. negyedév

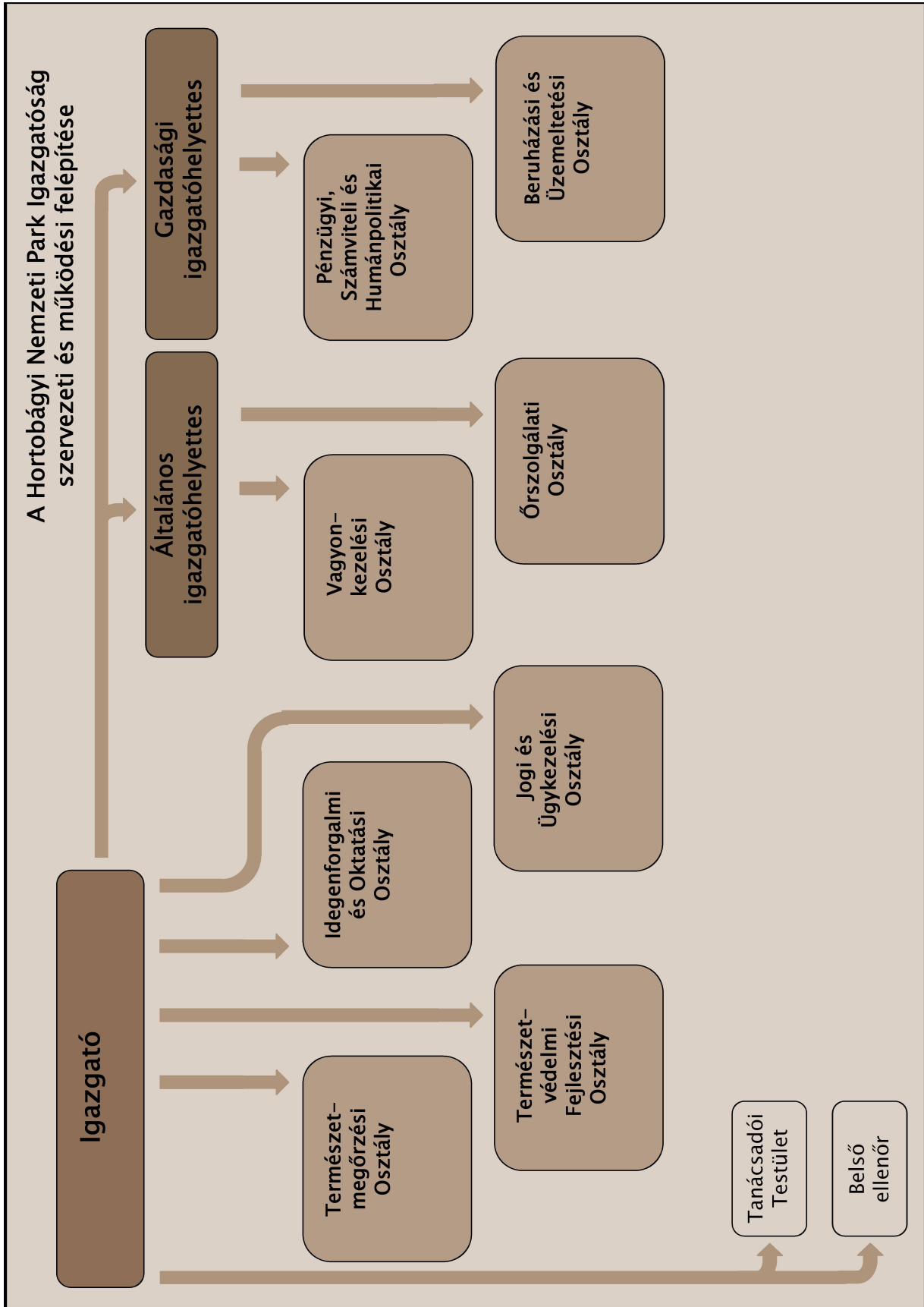
Üzemeltetés, fenntartás, működtetés	<u>Cél:</u> Az üzemeltetés, fenntartás, működtetés hatékonyságának ellenőrzése. <u>Ellenőrzött szervezeti egység:</u> Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	Teljesítmény ellenőrzés	2011. III. negyedév
Vagyonhasználat, hasznosítás	<u>Cél:</u> Vagyonnyilvántartás rendszerének, vagyona vonatkozó jogszabályok betartásának ellenőrzése, ingatlanok gazdaságos működtetése, befektetett pénzügyi eszközök kezelése, szabad vagyontárgyak, értékpapírok, pénzeszközök hasznosítása <u>Ellenőrzött szervezeti egység:</u> Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	Szabályszerűségi ellenőrzés	2011. III. negyedév
Készpénzkezelés	<u>Cél:</u> Annak megállapítása, hogy a házipénztár és a külső pénzkezelőhelyek működtetése megfelelően szabályozott-e, a működés során a vonatkozó előírásokat betartják-e, pénztárrovaracs során a készpénz állomány megléte. <u>Ellenőrzött szervezeti egység:</u> Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Pénztára, Külső pénzkezelő helyek	Rendszerellenőrzés	2011. III. negyedév

A II. melléklet tartalmazza az Igazgatóság vezetőjének nyilatkozatát a belső kontroll rendszerek működéséről.

14. Fontosabb célkitűzések a 2012. évre

- A "Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta" elnevezésű világörökségi helyszín világörökségi kezelési tervének elkészítése, egyeztetése az érintett önkormányzatokkal. Világörökség Gondokság létrehozása, illetve működésének megkezdése a HNPI Természetmegőrzési Osztályán belül.
- Pályázatok beadása Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítésére, nyertes pályázatok esetén a munka megkezdése, elsősorban a jelölő élőhelyek térképezésével, illetve a jelölő fajok előfordulási adatainak gyűjtésével.
- A haszonbérleti szerződések 2010-ben megkezdett szakmai felülvizsgálatának folytatása, a haszonbérleti rendszer Kormányprogramnak megfelelő átalakítása az új NFA jogszabályok, illetve pályáztatási kötelezettség figyelembe vételével.
- A Tisza-menti védett, vagy Natura 2000 területeken található erdőterületek védelme a HNPI Természetvédelmi Őrszolgálat és a rendőrség összehangolt akciói révén.
- A megkezdett természetvédelmi KEOP, illetve LIFE+ pályázatok folytatása, illetve bizonyos projektek esetében sikeres lezárása, újabb pályázatok benyújtása, elsősorban az „Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés” című KEOP konstrukcióban.
- A HNPI környezeti nevelési és oktatási tevékenységének erősítése, kiemelten a működési területünk további – Hortobágyon kívüli – részein is.
- A regionális alapokból létrehozott új turisztikai fejlesztések (Halastavi Kisvasút, Pusztai Vadaspark) üzemszerű működésének beindítása.
- Az *ex lege* védett területek megállapításának és ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének előmozdítása az illetékes felügyelőségekkel együttműködve.

I. melléklet: a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság szervezeti felépítése 2011-ben



II. mellélet

NYILATKOZAT

A) Alulírott Szilágyi Gábor, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság költségvetési szerv vezetője jogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az előírásoknak megfelelően 2011. évben az általam vezetett költségvetési szervnél gondoskodtam a belső kontroll rendszerek szabályszerű, gazdaságos, hatékony és eredményes működéséről.

Gondoskodtam:

- a költségvetési szerv vagyonkezelésébe, használatába adott vagyon rendeltetésszerű igénybevételéről, az alapító okiratban előírt tevékenységek jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelelő ellátásáról,
- a rendelkezésre álló előirányzatoknak a célnak megfelelő felhasználásáról,
- a költségvetési szerv tevékenységében a hatékonyság, eredményesség és a gazdaságosság követelményeinek érvényesítéséről,
- a tervezési, beszámolási, információszolgáltatási kötelezettségek teljesítéséről, azok teljességéről és hitelességéről,
- a gazdálkodási lehetőségek és a kötelezettségek összhangjáról,
- az intézményi számviteli rendről.

Kijelentem, hogy

- a benyújtott beszámolók a jogszabályi előírások szerint a valóságnak megfelelően, átláthatóan, teljeskörűen és pontosan tükrözik a szóban forgó pénzügyi évre vonatkozó kiadásokat és bevételeket,
- olyan rendszert vezettem be, ami megfelelő bizonyosságot nyújt az eljárások jogszerűségére és szabályszerűségére vonatkozóan, biztosítja az elszámoltathatóságot, továbbá megfelel a hazai és közösségi szabályoknak,
- a szervezeten belül jól körülhatárolt volt a felelősségi körök meghatározása, működtetése, a vezetők a szervezet minden szintjén tisztában voltak a célokkal és az azok elérését segítő eszközökkel annak érdekében, hogy végre tudják hajtani a kitűzött feladatokat és értékelni tudják az elért eredményeket. E tevékenységről a vezetői beszámoltatás rendszerén keresztül folyamatos információval rendelkeztem, a tevékenységet folyamatosan értékelttem.

A vonatkozó jogszabályok belső kontrollrendszerre vonatkozó előírásainak az alábbiak szerint tettem eleget:

Kontrollkörnyezet: a hatályos Szervezeti és Működési Szabályzatban és a gazdálkodási tevékenységet meghatározó szabályzatokban a kontrollkörnyezeti elemek megtalálhatóak, eleget tesznek a kontrollkörnyezet kialakítása során meghatározott elveknek. Sikertelenül kialakítani világos a szervezeti struktúrát, ahol egyértelműek a felelősségi, hatásköri viszonyok és feladatok, meghatározottak az etikai elvárások a szervezet minden szintjén, a humán erőforrás-kezelés megfelelő hatékonyságú.

Kockázatkezelés: a költségvetési szerv vezetőjeként köteles vagyok a kockázati tényezők figyelembevételével kockázatelemzést végezni, és kockázatkezelési rendszert működtetni. Ezen feladatok elvégzésének módszerét határozza meg az Igazgatóság Kockázatkezelési Szabályzata. A kockázatelemzés során felmérésre és megállapításra kerül az Igazgatóság tevékenységében, gazdálkodásában rejlő kockázatok. A kockázatkezelés keretében meghatározásra kerülnek az

egyres kockázatokkal kapcsolatos intézkedések. Az éves belső ellenőrzési tervben meghatározott feladatok kockázat elemzésen alapulnak.

Kontrolltevékenységek: törekedtem kontroll tevékenységeket kialakítani, melyek biztosítják a kockázatok kezelését, hozzájárulnak a szervezet céljainak eléréséhez. A Nemzeti Park igazgatójaként ezen kötelezettségemnek a belső szabályzatokban meghatározott feladatok végrehajtásával tettem eleget.

Információ és kommunikáció: Az Igazgatóság vezetőjeként köteles vagyok olyan rendszereket kialakítani és működtetni, melyek biztosítják, hogy a megfelelő információk a megfelelő időben eljuttatnak illetékes szervezeti egységhez, illetve személyhez. Az információs rendszer keretében az Igazgatóság vezetése olyan beszámolási rendszert működtet, melyben beszámolási szintek, határidők és módok világosan meg vannak határozva.

Monitoring: A szervezet vezetőjeként olyan monitoring rendszert működtetek, amely lehetővé teszi a szervezet tevékenységének, a célok megvalósításának nyomon követését. A belső kontroll monitoring arra irányul, hogy biztosítsa a kontrolloknak a létrehozásuk szándékának megfelelő működését és a működés megfelelő módosítását a körülmények változása esetén.

A monitoring értékeli, hogy a szervezet feladatának teljesítése során a belső kontroll definiálása keretében meghatározott általános célok hogyan teljesülnek.

A belső kontroll monitoringja lényegében beépül az Igazgatóság normális, ismétlődő működési tevékenységeibe. Magában foglalja a vezetés rendszeres felügyelet ellátó tevékenységét, valamint más műveleteket, amelyeket az alkalmazottak hajtanak végre feladatkörük ellátása keretében.

A monitoring tevékenység végrehajtása folyamatosan, a történésekkel egy időben valósul meg.

Az általam vezetett szervezetnél a belső kontrollok alábbi területei igényelnek fejlesztést: az Igazgatóság belső szabályozottságának naprakészességét erősíteni szükséges a jogszabályi változások tükrében.

Igazolom, hogy az általam vezetett költségvetési szerv gazdasági vezetője eleget tett a tárgyévvel vonatkozó továbbképzési kötelezettségének a belső kontrollok témakörében:

igen - nem

Kelt: Debrecen, 2012. március 14.



(Szilágyi Gábor)
igazgató

B) Az A) pontban meghatározott nyilatkozatot az alábbiak miatt nem áll módomban megtenni:

Kelt:

P. H.

.....

aláírás